

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

همسرت را چگونه انتخاب میکنی؟

بررسی شایستگی و عدم شایستگی
بارویکرد قرآن و حدیث

فاطمه خسروی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

همسرت را چگونه انتخاب می کنی؟ بررسی شایستگی و عدم شایستگی با رویکرد قرآن و حدیث

نویسنده:

فاطمه خسروی

ناشر چاپی:

امیر فدک

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	همسرت را چگونه انتخاب می کنی؟ بررسی شایستگی و عدم شایستگی با رویکرد قرآن و حدیث
۸	مشخصات کتاب
۹	اشاره
۱۴	بخش اول:
۱۴	اشاره
۱۸	اهمیت ازدواج :
۲۹	شأنیت در اسلام :
۳۰	بخش دوم
۳۰	اشاره
۳۱	مقدمه
۳۳	۱- زنان شایسته :
۳۳	اشاره
۴۷	پاداش زنان شایسته در نزد خداوند :
۵۰	توجه بیشتر به برخی صفات
۵۰	الف - عفت :
۵۴	ب- اصالت خانوادگی :
۵۷	۲- صفات زنان مورد نکوهش:
۵۷	مقدمه
۵۷	اشاره
۵۹	زنان مورد نکوهش :
۶۵	توجه بیشتر به برخی صفات
۶۵	الف - بدخلقی :
۶۷	ب- حیاء :

۷۲	بخش سوم:
۷۲	جایگاه زن در اسلام
۷۳	مقدمه
۷۸	بخش چهارم
۷۸	اشاره
۷۹	مقدمه
۸۱	۱- مردان شایسته :
۸۱	اشاره
۹۸	توجه بیشتر به برخی صفات
۹۸	الف - خوش خلقی:
۱۰۲	ب - نظافت:
۱۱۳	۲ - مردان مورد نکوهش :
۱۱۳	اشاره
۱۱۸	توجه بیشتر به برخی صفات
۱۱۸	الف - دشنام:
۱۲۱	ب - غضب :
۱۲۵	بخش پنجم
۱۲۵	اشاره
۱۲۶	مقدمه
۱۲۷	احسان به پدر و مادر:
۱۳۳	عقوق و ناسپاسی پدر و مادر :
۱۳۶	لزوم احترام مسلمان ریش سفید و سالخورده:
۱۳۷	بخش ششم
۱۳۷	اشاره
۱۳۸	مقدمه
۱۳۹	انتخاب نام نیکو:

۱۴۱ ----- فرزندان دختر: -----

۱۴۴ ----- آداب و مراقبت از کودک: -----

۱۴۷ ----- جایگاه تربیت در اسلام: -----

۱۵۵ ----- فهرست منابع و مآخذ: -----

۱۵۶ ----- درباره مرکز: -----

همسرت را چگونه انتخاب می کنی؟ بررسی شایستگی و عدم شایستگی با رویکرد قرآن و حدیث

مشخصات کتاب

سرشناسه: خسروی، فاطمه، ۱۳۵۷-

عنوان و نام پدیدآور: همسرت را چگونه انتخاب میکنی؟ (بررسی شایستگی و عدم شایستگی با رویکرد قرآن و حدیث) / فاطمه خسروی.

مشخصات نشر: اصفهان: انتشارات امیر فدک، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۱۹ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۴-۷۵۲۴۰۴-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: زناشویی (اسلام)

موضوع: Marriage -- Religious aspects -- Islam

موضوع: زناشویی (اسلام) -- احادیث

موضوع: Marriage -- Religious aspects -- Islam -- Hadiths

موضوع: همسرگزینی

موضوع: Mate selection

موضوع: همسرگزینی -- احادیث

موضوع: Mate selection -- Hadiths

رده بندی کنگره: BP۲۵۸/۵

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۷۲۵

شماره کتابشناسی ملی: ۷۳۷۰۸۴۷

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

ص: ۱

اشاره

بخش اول :

مقدمه

اهمیت ازدواج

شأنیت در اسلام

بخش دوم

۱- صفات زنان شایسته

مقدمه

زنان شایسته

توجه بیشتر به برخی صفات

الف عفت

ب- اصالت خانوادگی

پاداش زنان شایسته

۲- صفات زنان مورد نکوهش

مقدمه

زنان مورد نکوهش

توجه بیشتر به برخی صفات

الف- بدخلقی

ب- حیاء

بخش سوم

جایگاه زن در اسلام

بخش چهارم

۱- صفات مردان شایسته

مقدمه

ص: ۲

۱- مردان شایسته

توجه بیشتر به برخی صفات

الف- خوش خلقی

ب- نظافت

۱- مردان مورد نکوهش

توجه بیشتر به برخی صفات

الف- دشنام

ب- غضب

بخش پنجم

مقدمه

احسان به پدر و مادر

عقوق و ناسپاسی پدر و مادر

لزوم احترام مسلمان ریش سفید و سالخورده

بخش ششم

مقدمه

جایگاه تربیت در اسلام

انتخاب نام نیکو

فرزند دختر

آداب مراقبت از کودک

ص: ۳

این کتاب را تقدیم می‌کنم به آن آفتابی که با طلوعش شب بیدادگران زمان را به پایان می‌رساند و پرچم سبز ایمان را برافراشته و قوت قلبی است برای دل‌های آکنده از عشق الهی، همو که مهدی (علیه السلام) است و قائم و در لحظه‌های انتظار دوستان خود پنهان.

ص: ۴

بخش اول:

اشاره

اهمیت ازدواج

شأنیت در اسلام

ص: ۵

« وَ أَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَ الصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَ إِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ».

« و زنان و مردان مجرد خود و بردگان و کنیزان درست کارتان را همسر دهید. اگر تنگ دست باشند، خداوند آنها را به فضل خویش بی نیاز خواهد کرد، و خدا گشایشگر داناست»(۱).

« قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ:

مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ عَلَى فِطْرَتِي فَلْيَسْتَنْ بِسُنَّتِي، وَإِنَّ مِنْ سُنَّتِي النِّكَاحُ.

هر کس {دین و} فطرت {توحیدی} من را دوست دارد به سنت من عمل کند و از سنت من ازدواج کردن است.(۲)

بسم الله الرحمن الرحيم

« سپاس خداوندی را که سخنوران از ستودن او عاجزند، و حسابگران از شمارش نعمت او ناتوان، و تلاشگران از ادای حق او درمانده اند. خدایی که افکار ژرف اندیش، ذات او را درک نمی کنند و دست غواصان دریای علوم به او نخواهد رسید. پروردگاری که برای صفات او حد و مرزی وجود ندارد و تعریف کاملی نمی توان یافت و برای خدا وقتی معین، و سرآمدی مشخص نمی توان تعیین کرد. مخلوقات را با قدرت خود آفرید، و با رحمت خود بادها را به حرکت درآورد و بوسیله کوه ها اضطراب و لرزش زمین را به آرامش تبدیل کرد(۳).»

جهان خلقت بر اساس نظمی خاص بنا نهاده شده است و در سیر تکاملی خویش به پیش می تازد. گیاهان، حیوانات، سیارات، کهکشانها و هر آنچه که در آسمانها و زمین است همه و همه دارای یک نظم دقیق و جهت مند می باشند. این نظم بارز، شاهد و گواهی است بر تدبیر خالق و بی حد و حصر بودن علم و دانش الهی اش که گستره اش از جزئی ترین عنصر خلقت تا پیچیده ترین آن را شامل می شود. این نظم و ترتیب گویای هدفی والا

ص: ۶

۱- سوره نور / ۳۲

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۴

۳- نهج البلاغه - خطبه ۱-.

و عظیم است. در رأس این حقیقت، انسان به عنوان اشرف مخلوقات جلوه گری می کند کسی که خداوند برخی صفات خویش را در وجود او به ودیعه نهاده است. مسلماً خداوندی که هستی را جهت مند آفریده این عزیزترین مخلوقاتش را نیز بر حسب اصول و قواعد خاصی آفریده تا بر مبنای آن طی طریق نموده و مدارج کمال را یکی پس از دیگری سپری نماید و به وصال زیبا با معبود الهی خویش دست یابد.

انسان موجودی است اجتماعی، مشتاق به روابط و برقراری ارتباط، چرا که سرشت او اینگونه بنا نهاده شده است. و این ارتباط از یکسو به خالقش منتهی می شود و از سوی دیگر به هموعانش. ارتباط با خالق یعنی پیروی و پرهیز از بایدها و نبایدهای الهی، که طی طریقی است مطلوب و پسندیده و خداوند عالم بواسطه انبیاء و اولیاء الهی و کتب ارسالی خویش او را در تنظیم اعمال و رفتارش یاری داده است. آنان که گوش هوش خود را متوجه این صفیر الهی ساختند نه تنها با خالق خویش که با دیگر انسانها نیز توانستند به رابطه مطلوب و صحیح دست یابند. و آنان که در این سرای زندگی به شیطنت و بازیگوشی پرداختند هم نسبت به یگانه معبود گستاخ گشتند هم به حریم دیگر انسانها تجاوز کردند و در برقراری ارتباط ناکام ماندند و محکوم به شکست گشتند.

ارتباط با هموعان در راستای ارتباط با خالق است. چرا که بایدها و نبایدهای الهی ضمن این که جایگاه خالق و مخلوق را مشخص می نماید و وظائف آدمی را در قبال پروردگارش به او گوشزد می نماید حد و مرز انسان را نیز در برابر دیگر هموعانش مشخص می کند و بدین ترتیب او را در برقراری یک ارتباط شایسته یاری می نماید. و اینگونه است که صفاتی زیبا همچون عشق و محبت، فداکاری و ایثار و ... رخ می نمایند و جلوه گر می شوند.

در این دنیای ارتباطات خانواده از سهم بسزائی برخوردار است. تنظیم و برقراری روابط سالم در محیط خانواده پیامد گسترده ای را در سطح اجتماع به همراه دارد. خانواده به عنوان کوچکترین نهاد اجتماع، بزرگترین نقش را در قبال اجتماع ایفا می کند. هر آنچه که در میان اعضاء خانواده اتفاق می افتد در انعکاس وسیعی جامعه را تحت پوشش قرار می دهد. دوستی ها و محبت ها یا دشمنی ها و کینه ها همه و همه خود را در صحنه اجتماع به نمایش می گذارند. انتخاب صحیح همسر اولین گام برای داشتن خانواده سالم و صالح می باشد. همسر کسی است که نیازهای روحی و عاطفی طرف مقابل را تامین می کند و آرامش و اطمینان را به فضای خانه دعوت می نماید. همسر همان است که خداوند تبارک و تعالی در مورد او می فرماید :

«هُنَّ لِبَاسٌ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٌ لَهُنَّ»

« آنان برای شما پوششی هستند و شما [هم] برای آنان پوششی هستید(۱)».

ص: ۷

لباسی در خور و شایسته و منطبق با نیازهای جسمی و روحی. کسی که بتواند جبران کننده کاستی‌ها و نواقص دیگری باشد. همسر کسی است که هم ستر و هم راز دیگری باشد. خداوند در این زمینه هم، انسان را به حال خود رها نکرده و از طریق آیات و روایات ویژگی‌های این همسر شایسته را برای آدمی بیان کرده است تا انسان بتواند از طریق آنها مسیر صحیح را بازشناسد و نیمه گمشده خویش را به شکل احسن بازیابد. چرا که قرار است در ورای این انتخاب نقش پدری یا مادری را ایفا کند و علاوه بر همسر خویش در مقابل فرزند خویش هم مسئول می‌باشد.

این انتخاب صحیح او را در برقراری ارتباط با فرزند خویش نیز یاری می‌رساند. فرزند همان که ثمره عمرشان است و باقی مانده از روح و جسمشان، همان که زنده کننده نامشان در میان خلق است، همان که می‌تواند باقیات صالحات باشد و یا نه، فرزند همان که گردش چرخ‌های اجتماع بر دوش اوست و او نیز در این دنیای ارتباطات ناچار به برقراری ارتباط با دیگران می‌باشد. پس برقراری یک رابطه مطلوب میان زن و شوهر زمینه‌ای است برای برقراری یک رابطه مطلوب و ایده آل میان آنها و فرزند و یا فرزندانشان و این زمینه‌ای است برای برقراری یک رابطه صحیح با دیگر افراد جامعه. وجود تعلیم و تربیت و استفاده از قوانین موجود در این زمینه و یاری دادن فرزند در خوب بودن و انجام اعمال نیک همه در یک انعکاس لطیف به صورت احترام به پدر و مادر و دیگر افراد خانواده و جامعه خود را به نمایش می‌گذارد.

دین مبین اسلام سرشار از این نکات لطیف و آموزنده است که سعی شده است مقداری از این دریای جوشان در قالب احادیث و روایات پیامبر اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِهِ و ائمه معصومین عَلَيْهِمُ السَّلَامُ به نمایش گذاشته شود. انتخاب صحیح همسر، روش تعلیم و تربیت فرزند، احترام به پدر و مادر و ... از جمله نکات ذکر شده در این کتاب است.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَكُونَ عَلَى فِطْرَتِي فَلَيْسَتْ بِسُنَّتِي وَانَّ مِنْ سُنَّتِي النِّكَاحُ.

هر کس { دین و } فطرت { توحیدی } من را دوست دارد به سنت من عمل کند و از سنت من ازدواج کردن است (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ كَانَ لَهُ مَا يَتَزَوَّجُ فَلَيْسَ مِنَّا.

هر که قدرت بر ازدواج داشته باشد و ازدواج نکند از من نیست. (۲)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا بُيِّنِيَ بِنَاءً فِي الْإِسْلَامِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ التَّزْوِيجِ.

هیچ بنایی در اسلام در پیشگاه خدا محبوبتر از ازدواج ساخته نشده است. (۳)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ امِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: تَزَوَّجُوا فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: قَالَ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَّبِعَ سُنَّتِي التَّزْوِيجِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: امیرالمؤمنین علیه السلام فرموده است: ازدواج کنید چرا که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: کسی که دوست دارد از سنت من پیروی کند از سنت من ازدواج کردن است (۴).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ تَزَوَّجَ فَقَدْ أَحْرَزَ نِصْفَ دِينِهِ فَلْيَتَّقِ اللَّهَ فِي النِّصْفِ الْبَاقِي.

هر کس همسر انتخاب کند نیمی از دینش را محفوظ نگه داشته پس باید در نیم دیگر از خدا بترسد (۵).

ص: ۹

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۴

۲- همان.

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۳.

۴- الکافی، ج ۵، ص ۳۲۹

۵- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۳

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا شَابَّ تَزَوَّجْ وَابْيَاكَ وَ الزَّانَا فَأَنَّهُ يَنْزِعُ الْإِيمَانَ مِنْ قَلْبِكَ.

ای جوان ازدواج کن و زنا نکن زیرا زنا ایمان را از قلبت می برد(۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنْكُمُ الْبَاءَ فَلْيَتَزَوَّجْ [فَأَنَّهُ أَعْضُ لِلْبَصْرِ وَ أَحْصَنُ لِلْفُرْجِ] وَ مَنْ لَمْ يَسْتَطِعْهَا فَلْيُدِّ مِنَ الصَّوْمِ فَأَنَّهُ لَهُ وَجَاءٌ.

ای گروه جوانان هر که از شما توانایی زن گرفتن دارد ازدواج کند [که چشم خود را با حیاء و دامن را پاک نگه می دارد] و اگر نتواند روزه بسیار بگیرد زیرا روزه گرفتن شهوت را می کاهد(۲).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا يَمْنَعُ الْمُؤْمِنُ أَنْ يَتَّخِذَ أَهْلًا لَعَلَّ اللَّهَ يَرْزُقُهُ نَسَمَهُ تَتَّقِلَ الْأَرْضَ بِإِلَهِ الْأَلَّهِ.

چرا مؤمن زن نگیرد شاید خداوند به او فرزندی دهد که زمین به لا اله الا الله سنگینی نماید(۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَلْقَى اللَّهَ طَاهِرًا مُطَهَّرًا فَلْيَلْبَسْهُ بِزَوْجِهِ صَالِحًا.

کسی که دوست دارد خداوند را پاک و پاکیزه ملاقات کند با داشتن همسر صالح ملاقات نماید(۴).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ تَزَوَّجَ فَقَدْ أُعْطِيَ نِصْفَ الْعِبَادَةِ.

کسی که ازدواج کند نصف عبادت به او عطا شده است(۵).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: تَنَاقَحُوا تَكْثُرُوا فَأَنْبَاهِي بِكُمْ الْإِمَامَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ لَوْ بِالسَّقَطِ.

ازدواج کنید که من در قیامت به زیادی شما نزد امتهامی بالم و لو به یک کودک سقط شده(۶).

ص: ۱۰

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۴.

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۵.

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۳.

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۶.

۵- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۰.

۶- همان.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: زَوَّجُوا آيَاكُمْ فَإِنَّ اللَّهَ حَسَنَ لَهُمْ فِي اخْتِلَافِهِمْ وَ يُوَسِّعُ لَهُمْ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَ يَزِيدُهُمْ فِي مَرَاوَاتِهِمْ.
بی همسران خود راهمسر دهید زیرا با این کار خداوند اخلاق آنان را نیکو می گرداند و روزیشان را زیاد می کند و بر جوانمردی های آنان می افزاید(۱).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الْعَرْسُ وَ يُغِضُّ الْبَيْتَ الَّذِي فِيهِ الطَّلَاقُ وَ مَا مِنْ شَيْءٍ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ مِنَ الطَّلَاقِ.

خداوند خانه ای را که در آن عروس باشد دوست می دارد و خانه ای را که در آن طلاق باشد مبغوض می دارد و هیچ چیز نزد خدا مبغوضتر از طلاق نیست(۲).

عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: تَزَوَّجُوا وَ لَا تَطْلُقُوا فَإِنَّ الطَّلَاقَ يَهْتَرُ مِنْهُ الْعَرْشُ.

ازدواج کنید و طلاق مدهید که از طلاق عرش به لرزه آید(۳).

عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: تَزَوَّجُوا وَ لَا تَطْلُقُوا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الذَّوَّاقِينَ وَ الذَّوَّاقَاتِ.

ازدواج کنید و طلاق مدهید که خداوند زن و مرد عیاش و لذتجو را دوست ندارد(۴).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: تَفْتِيحُ أَبْوَابِ السَّمَاءِ بِالرَّحْمَةِ فِي أَرْبَعِ مَوَاضِعَ: عِنْدَ نَزْلِ الْمَطَرِ وَ عِنْدَ الْوَلَدِ فِي وَجْهِ الْوَالِدِينَ وَ عِنْدَ فَتْحِ بَابِ الْكَعْبَةِ وَ عِنْدَ النِّكَاحِ.

درهای رحمت آسمان در چهار جا گشوده می شود: به هنگام فرود آمدن بار، موقع نگاه کردن به صورت پدر و مادر، وقت گشودن در کعبه معظمه و به هنگام نکاح ازدواج(۵).

ص: ۱۱

۱- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۲.

۲- الکافی، ج ۶، ص ۵۴.

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۶.

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۶.

۵- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: تَزَوَّجُوا وَزَوَّجُوا أَلَا فَمِنْ حَظِّ امْرَأٍ مُسْلِمٍ إِنْفَاقُ قِيمَةِ الْيَمَةِ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ بَيْتٍ يُعَمَّرُ فِي الْإِسْلَامِ بِالنِّكَاحِ وَمَا مِنْ شَيْءٍ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي بَيْتٍ يُخْرَبُ فِي الْإِسْلَامِ بِالْفُرْقَةِ يَعْنِي الطَّلَاقَ.

ازدواج کنید و آن را رواج بدهید حظ و نصیب زنان پولی است که برای عروسی خرج می شود هیچ خانه ای در اسلام آباد تر از خانه ای نیست که در آن عروسی شود و هیچ خانه ای نزد خدا مغبوضتر از خانه ای که در آن طلاق واقع شود نیست (۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ أَعْظَمَ النِّكَاحِ بَرَكَهٌ أَيْسَرُهُ مَوْوَنَهُ.

همانا آن نکاح و ازدواج برکتش بزرگتر است که خرجش کمتر باشد (۲).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: حَقَّقْ عَلَى اللَّهِ عَوْنَ مَنْ نَكَحَ التَّمَّاسَ الْعَفَافِ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ.

هر که به منظور ترک محرمات زن بگیرد بر خداوند است که او یاری کند و از مشکلاتش بدور دارد (۳).

قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ تَزَوَّجَ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ لَصِلَهُ الرَّحِمُ تَوَجَّهَ اللَّهُ تَاجَ الْمَلِكِ.

هر که برای رضای خدا و صلۀ رحم همسر گیرد خداوند تاج شاهی بر سرش نهد (۴).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: خِيَارُ أُمَّتِي الْمُتَأَهِّلُونَ وَ شِرَارُ أُمَّتِي الزُّبَابُ.

بهترین برگزیدگان امت من آنانی هستند که همسر انتخاب نموده و بدترین مردم امت من عزبها هستند (۵).

ص: ۱۲

۱- الکافی، ج ۵، ص ۳۲۸.

۲- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۲۵۱.

۳- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۴۲.

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱.

۵- بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَرَادِلُ مُوتَاكُمْ الْعُزَابُ.

بدترین مردگان عزبها هستند(۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَرْكَعَتَانِ يُصَلِّيَهُمَا مُتَرَوِّجٌ أَفْضَلُ مِنْ صَلَاةِ رَجُلٍ عَزَبَ يَقُومُ لَيْلَهُ وَيَصُومُ نَهَارَهُ.

دو رکعت نماز زن دار بهتر است از یک شبانه روز عبادت عزب که روزش را روزه بگیرد و شبش را نماز بخواند(۲).

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: رَكَعَتَانِ يُصَلِّيَهُمَا مُتَرَوِّجٌ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ رَكْعَةً يُصَلِّيَهُمَا عَزَبٌ.

دو رکعت نماز شخص همسردار بهتر از هفتاد رکعت نماز عزب است(۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَكْثَرُ أَهْلِ النَّارِ الْعُزَابُ.

بیشترین ساکنان جهنم عزبها هستند(۴).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْمُتَرَوِّجُ النَّائِمُ أَفْضَلُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْقَائِمِ الْعَزَبِ.

مرد زن دار که خواب باشد برتر از مرد عزبی است که با روزه شب زنده داری کند(۵).

ص: ۱۳

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۵

۲- همان.

۳- الکافی، ج ۵، ص ۳۲۸

۴- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۹۵.

۵- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱.

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لَهُ: هَيْلَ لِمَكَ مِنْ زَوْجِهِ؟ قَالَ: لَا. فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا. أَحَبُّ أَنْ لِي الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا وَأَنْ أَيْتَ لَيْلَهُ وَلَيْسَ لِي زَوْجُهُ، ثُمَّ قَالَ: أَنْ رَكَعَتَيْنِ يُصَيِّلِيَهُمَا مُتَزَوِّجٍ أَفْضَلُ مِنْ رَجُلٍ عَزَبَ يَقُومُ لَيْلَهُ وَيَصُومُ نَهَارَهُ.

امام موسی کاظم علیه السلام فرمود: مردی خدمت امام باقر علیه السلام آمد و حضرت به او فرمود: همسر گرفته ای؟ گفت: نه. امام علیه السلام فرمود: دوست ندارم همه دنیا از من باشد و یک شب بی زن بخوابم و بعد فرمود: دو رکعت نماز همسردار بهتر از این که عزبی شب را نماز گزارد و روز را روزه دار باشد (۱).

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّهُ نَهَى عَنِ التَّرَهُّبِ قَالَ: لَا رُهْبَانِيَّةَ فِي الْإِسْلَامِ تَزَوَّجُوا فَإِنِّي مُكَاثِرٌ بِكُمْ الْأَمَمِ وَنَهَى عَنِ التَّبْتُلِ وَنَهَى النِّسَاءَ أَنْ يَتَّبَتَّلْنَ وَيَقَطَّعْنَ أَنْفُسَهُنَّ مِنَ الْأَزْوَاجِ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و آله از رهبانیت نهی فرموده و فرمودند: در دین اسلام رهبانیت نیست ازدواج کنید و نسلتان را زیاد نمائید تا من به زیادی نسلتان نزد امت ها افتخار نمایم و مردان را از دوری زنان و زنان را از دوری مردان نهی فرموده و این که خود را از ازدواج محروم ننمائید (۲).

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَنْ تَرَكَ التَّرْوِيجَ - مَحَافَةَ الْعَلِيلَةِ فَقَدْ أَسَاءَ الظَّنَّ بِرَبِّهِ لِقَوْلِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى: إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ.

کسی که از ترس خرج عائله ازدواج را ترک کند به خداوند سوء ظن دارد که خداوند می فرماید: اگر فقیر باشند خداوند از عنایت خود بی نیازشان گرداند (۳).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: أَتَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ شَابٌّ مِنَ النَّصَارِ فَشَكَا إِلَيْهِ لِلْحَاجَةِ فَقَالَ لَهُ: تَزَوَّجْ فَقَالَ الشَّابُّ: إِنِّي لَا سَتَحِييَ أَنْ أَعُودَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَلِحَقِّهِ رَجُلٌ مِنَ الْأَنْصَارِ فَقَالَ: أَنْ لِي نَبْتًا وَسِيمَةً فَزَوَّجَهَا أَيَّاهُ. قَالَ: فَوَسَّعَ اللَّهُ عَلَيْهِ (قَالَ): فَآتَى الشَّابُّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَخَبَّرَهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا مَعْشَرَ الشُّبَابِ عَلَيْكُمْ بِالْبَاهِ.

جوانی به خدمت حضرت رسول صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد یا رسول الله محتاجم و نیازمند حضرت فرمود: برو زن بگیر جوان رفت و بعد از مدتی برگشت و گفت: من شرمنده ام که پیش رسول خدا صلی الله علیه و آله بروم در این میان مردی از انصار او را دید و گفت: دختری زیبا دارم و دخترش را به جوان داد روزیش فراوان شد جوان نزد رسول

ص: ۱۴

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۵.

۲- دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۱۹۳.

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۴.

خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ آمَد و گزارش کار داد پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: ای جوانان نکاح کنید. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: اِتَّخِذُوا الْأَهْلَ فَإِنَّهُ ارْزُقْ لَكُمْ.

همسر انتخاب کنید و زن بگیرید تا روزیتان فراوانتر گردد (۲).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: التَّمِسُوا الرِّزْقَ بِالنِّكَاحِ.

به وسیله ازدواج از خداوند روزی بخواهید (۳).

عَنْ اسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْحَدِيثُ الَّذِي يَرَوِيهِ النَّاسُ حَقٌّ أَنْ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَشَكَا إِلَيْهِ الْحَاجَةَ فَامَرَهُ بِالتَّرْوِيجِ فَفَعَلَ ثُمَّ أَتَاهُ فَشَكَا إِلَيْهِ الْحَاجَةَ فَامَرَهُ بِالتَّرْوِيجِ حَتَّى أَمَرَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: (نَعَمْ) هُوَ حَقٌّ ثُمَّ قَالَ: الرِّزْقُ مَعَ النِّسَاءِ وَالْعِيَالِ.

اسحاق بن عمار گفت از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ پرسیدم حدیثی از پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ نقل می کنند به این که مردی نزد پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ آمَد و از فقر و تنگدستی ناله کرد پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ دستور داد که ازدواج کند تا سه بار او مراجعه کرد و پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ دستور داد او ازدواج کند امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود: این حدیث راست است سپس فرمود: روزی در ازدواج و خانواده است (۴).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: تَزَوَّجُوا النِّسَاءَ فَإِنَّهُنَّ يَأْتِينَ بِالْمَالِ.

ازدواج کنید با زنان زیرا آنها برای شما سبب روزی هستند (۵).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَشَكَا إِلَيْهِ الْحَاجَةَ فَقَالَ: تَزَوَّجْ فَوَسَّعَ عَلَيْهِ.

مردی به شکایت و عرض حاجت به محضر رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ شتافت پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: ازدواج کن او ازدواج کرد و در زندگی اش گشایش پدید آمد (۶).

ص: ۱۵

۱- الکافی، ج ۵، ص ۳۳۰

۲- تهذیب، ج ۷، ص ۲۴۰

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۴

۴- الکافی، ج ۵، ص ۳۳۰

۵- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۴

۶- الکافی، ج ۵، ص ۳۳۰

عن الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ امير المؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ : اَفْضَلُ الشَّفَاعَاتِ اِنْ تَشَفَّعَ بَيْنَ اثْنَيْنِ فِي النِّكَاحِ حَتَّى يَجْمَعَ اللهُ بَيْنَهُمَا.

بهترین واسطه گریها این است که واسطه شوی بین دو نفر درباره ازدواج تا خداوند آن دو را به هم برساند(۱).

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِرَجُلٍ يُقَالُ لَهُ عَكَافُ الْكُفِّ زَوْجَهُ؟ قَالَ لَا- يَا رَسُولَ اللهِ . قَالَ : الْكُفِّ جَارِيَهُ؟ قَالَ : لَا يَا رَسُولَ اللهِ . قَالَ : أَفَأَنْتَ مُوسَى؟ قَالَ : تَزَوَّجُ وَالْآلَاءُ فَأَنْتَ مِنَ الْمَيْدَنِيِّينَ . وَفِي رِوَايَةٍ تَزَوَّجُ وَالْآلَاءُ فَأَنْتَ رُهْبَانُ النَّصَارَى . وَفِي رِوَايَةٍ تَزَوَّجُ وَالْآلَاءُ فَأَنْتَ مِنَ اخْوَانِ الشَّيَاطِينِ .

پیامبر صلی الله علیه و آله به مردی به نام عکاف فرمود: آیا همسر داری؟ عرض کرد: نه یا رسول الله. فرمود: آیا کنیزی در اختیارت می باشد؟ عرض کرد: نه یا رسول الله. حضرت فرمود: مالدار هستی؟ عرض کرد: بله یا رسول الله. حضرت فرمود: ازدواج کن و گرنه از گنهکاران به شمار می آیی. در روایتی دیگر آمده است که فرمود: ازدواج کن و گرنه از برادران شیاطین شمرده می شوی(۲).

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : مَنْ عَمِلَ فِي تَزْوِيجِ حَلَالٍ حَتَّى يَجْمَعَ اللهُ بَيْنَهُمَا زَوْجَهُ اللهُ مِنَ الْخُورَالَعِينِ وَكَانَ لَهُ بِكُلِّ خُطْوَةٍ خَطَايَا وَكَلِمَةٍ تَكَلَّمَ بِهَا عِبَادَهُ سَنَةً .

هر کس در امر ازدواج حلال بکوشد تا موجبات پیوستن و نکاح میان آن دو را فراهم نماید خداوند از حوریان بهشتی نصیبش کند و به هر کلمه ای که گوید عبادت یک سال برای وی نوشته شود(۳).

رَوَى أَنَّهُ سَأَلَ الصَّادِقَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أبا بصير إذا تزوج أحدكم كيف يصنع؟ قلت: ما أدري. قال: إذا هم بذلك فليصل ركعتين و يحمد الله عز و جل و يقول اللهم انى أريد أن أتزوج اللهم فقدرد لي من النساء احسنهن خلقا و خلقا و اعفهن فرجا و احفظهن لي في نفسها و مالى و اوسعهن رزقا و اعظمن بركة و قبض لي منها ولدا طيبا تجعله خلفا صالحا في حياتي و بعد موتي.

امام صادق علیه السلام از ابابصیر پرسید: وقتی کسی از شما اراده و قصد ازدواج کرد چه کند؟ ابابصیر عرض کرد نمی دانم حضرت فرمود: وقتی کسی ازدواج نماید دو رکعت نماز بخواند و خدا را ستایش کند آنگاه بگوید خدایا من می خواهم زن بگیرم برای من زنی مقدر کن که خوشرویی و خوشرفتاری، پاکدامن، نجیب، نگهدار مال من و ناموس من که خود اوست باشد و نیز روزیش فراخ و برکتش فراوان باشد و از او به من فرزندان عطا کن پاکیزه که آنها را برای من خلف صالح گردانی در زندگی ام و بعد از مرگم(۴).

ص: ۱۶

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۴.

۲- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱.

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۹۰.

قال امير المؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا بَأْسَ بَانَ يَنْظُرَ الرَّجُلُ إِلَى مَحَاسِنِ الْمَرْأَةِ قَبْلَ أَنْ يَتَرَوَّجَهَا أَنْمَا هُوَ مُسْتَأْمٌ فَإِنْ يَقْضَى أَمْرٌ يَكُنْ.

مانعی ندارد که مرد پیش از ازدواج به محل زیبائیهای زن مثل دست و صورت او نگاه کند زیرا مرد به منزله خریدار می ماند و اگر مقدر باشد می خواهد او را به همسری خود در آورد(۱).

قال علی بن الحسین عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِذَا أَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يَتَرَوَّجَ عَنْ شَعْرِهَا كَمَا يَسْأَلُ عَنْ وَجْهِهَا فَإِنَّ الشَّعْرَ أَحَدَ الْجَمَالِينَ.

هر که خواهد زن بگیرد از موی او نیز بپرسد همانطور که از زیبائیش می پرسد که موی یکی از دو قسمت زیبائی است(۲).

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِذَا الْقَى اللهُ فِي قَلْبِ الْمَرْءِ خِطْبَةَ إِمْرَأَةٍ فَلَابَأْسَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهَا.

وقتی که محبت و خواستگاری زنی را خداوند در دل مردی افکند مانعی ندارد که به آن زن بنگرد(۳).

عَنْ نَبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ: حُبُّ الْمَرْءِ مِنَ الدُّنْيَا النَّسَاءُ وَالطَّيِّبُ وَقُرَّةُ عَيْنِي فِي صَلَوِهِ.

من از دنیای شما سه چیز را دوست دارم عطر را، زنان را و روشنائی چشمم نماز را(۴).

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مِنْ اخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ حُبُّ النِّسَاءِ.

یکی از صفات انبیاء زن دوستی است(۵).

ص: ۱۷

۱- بحار، ج ۱۰۱، ص ۴۳.

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۰.

۳- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۷۰.

۴- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۱۸.

۵- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۶.

الامام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : اِنَّمَا الْمَرْأَةُ قِلَادَةٌ فَانظُرْ مَا تَتَقَلَّدُ.

زن همانند گردنبندی است [که به اختیار برگردن خود می نهی] با عقل و بصیرت نگاه کن که چه چیز بر گردن می نهی (۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَآمَانَتَهُ يَخْطُبُ [إِلَيْكُمْ] فَزَوِّجُوهُ إِنْ لَا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ.

هر گاه کسی به خواستگاری نزد شما آمد و دینداری و امانتداری او را پسندیدید به او زن بدهید و اگر چنین نکنید در روی زمین فساد و تباهکاری پدید خواهد آمد (۲).

الامام الحسن عَلَيْهِ السَّلَامُ : لِرَجُلٍ جَاءَ إِلَيْهِ يَسْتَشِيرُهُ فِي تَزْوِيجِ ابْنَتِهِ زَوْجَهَا مِنْ رَجُلٍ نَقَى فَأَنَّهُ أَنْحَبَهَا أَكْرَمَهَا وَإِنْ أَبْغَضَهَا لَمْ يُظْلِمَهَا.

امام حسن عَلَيْهِ السَّلَامُ خطاب به مردی که با ایشان درباره ازدواج دخترش مشورت کرد فرمود : او را به مردی با تقوا شوهر بده زیرا اگر دختر تو را دوست داشته باشد گرامیش دارد و اگر دوستش نداشته باشد به وی ستم نکند (۳).

التَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي مَا رَوَاهُ الْإِمَامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : تَزَوَّجُوا وَزَوَّجُوا الْإِمْنَ حَظَّ امْرِئٍ مُسْلِمٍ إِنْفَاقُ قِيمَةِ أَيِّمَةٍ. وَ مَا مِنْ شَيْءٍ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ بَيْتٍ يُعْمَرُ فِي الْإِسْلَامِ بِالنِّكَاحِ. وَ مَا مِنْ شَيْءٍ أَبْغَضُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ بَيْتٍ يُخْرَبُ فِي الْإِسْلَامِ بِالْفُرْقَةِ يَعْنِي الطَّلَاقَ.

پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ به روایت امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود : همسر انتخاب کنید و وسائل همسری دیگران را فراهم آورید و بدانید که از خوشبختی فرد مسلمان، پرداختن هزینه ازدواج زن بی شوهر است. و هیچ چیز را خدای بزرگ - در اسلام - بیش از خانه ای دوست ندارد که با ازدواج آبادان شود و هیچ خانه ای بیش از آن مورد بغض خدای بزرگ نیست در اسلام که با جدایی زن و شوهر از یکدیگر - یعنی طلاق - ویران شود (۴).

ص: ۱۸

۱- وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۳۳.

۲- بخش ۲۴ میزان الحکمه، الاهتمام بالدين في الزواج.

۳- همان

۴- الحياه، ج ۶، ص ۲۲۹.

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ زَوَّجَ اعْرَبًا كَانَ مِمَّنْ يَنْظُرُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

هر کس عَزَبی را به همسری رساند از جمله کسانی است که خدای بزرگ در روز قیامت به او نظر خواهد کرد(۱).

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ: فِيمَا رَوَاهُ ابَانُ بْنُ تَغْلِبٍ: وَ يَنْكِحُوا قَصْدًا... .

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود: به روایت ابان بن تغلب: [خداوند روا داشته است که مردم] با هزینه ای معتدل زناشویی کنند... (۲).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا مِنْ شَابٍّ تَزَوَّجَ فِي حِدَائِهِ سِنَّهُ إِلَّا عَجَّ شَيْطَانُهُ: يَا وَيْلَهُ، يَا وَيْلَهُ! عَصَمَ مِنِّي ثُلْثِي دِينِهِ فَلَيْتَقَى اللَّهَ الْعَبْدُ فِي ثُلْثِ الْبَاقِي.

هیچ جوانی نیست که در دوره جوانی خود ازدواج کند مگر آن که شیطان او فریاد برآورد: وای بر او، وای بر او، دو سوم دینش را از [گزند] من حفظ کرد بنابراین انسان باید برای حفظ یک سوم دیگر تقوای خدا را در پیش گیرد(۳).

الامام الكاظم عَلَيْهِ السَّلَامُ: ثَلَاثَةٌ يَسْتَنْظِنُونَ يَظِلُّ عَرْشَ اللَّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: رَجُلٌ زَوَّجَ إِخَاهُ الْمُسْلِمَ أَوْ خَدَمَهُ أَوْ كَتَمَ لَهُ سِرًّا.

سه نفرند که در روزی که سایه ای جز سایه عرش خدا نیست در سایه عرش اویند: مردی که برادر مسلمان خود را زن دهد یا به او خدمت کند یا رازش را بپوشاند(۴).

ص: ۱۹

۱- الحیاه، ج ۶، ص ۲۳۰.

۲- الحیاه، ج ۴، ص ۲۷۸.

۳- بخش ۲۴- میزان الحکمه الحثّ علی الزّواج.

۴- بخش ۲۴ میزان الحکمه- ثواب التّرویج الاخوان.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْمُؤْمِنُونَ بَعْضُهُمْ أَكْفَاءُ بَعْضٍ.

مومنین برخی هم شأن برخی دیگرند(۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْمُسْلِمُ كُفُوُ الْمُسْلِمَةِ وَ الْمُؤْمِنُ كُفُوُ الْمُؤْمِنَةِ.

مرد مسلمان هم شأن زن مسلمان است و مرد مؤمن هم شأن زن مؤمنه است(۲).

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْكُفْوَانُ يَكُونُ عَفِيفًا وَعِنْدَهُ يَسَارٌ.

هم شأنی در ازدواج عبارت از عفت و تقوای طرفین است و ضمنا درک یکدیگر و فراخی و آسایش در زندگی(۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَنْكِحُوا الْأَكْفَاءَ وَانكِحُوا مِنْهُمْ وَاخْتَارُوا لِنُطْفِكُمْ.

با همتایان ازدواج کنید و به آنان زن دهید و برای نطفه هایتان همسر مناسب انتخاب کنید(۴).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِذَا جَاءَكُمْ الْأَكْفَاءُ فَانكِحُوهُمْ وَلَا تَرَبَّصُوا الْحِدَاثَانَ.

وقتی که خواستگار و هم شأن به خواستگاری نزد شما آمد دختران خود را شوهر دهید و منتظر حوادث نباشید(۵).

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَوْ لَا أَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى خَلَقَ امِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لِفَاطِمَةَ - مَا كَانَ لَهَا كُفُوٌ عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ مِنْ آدَمَ وَمِنْ دُونِهِ.

اگر نبود که خدای تبارک و تعالی امیرالمؤمنین علیه السلام را آفرید برای همسری فاطمه سلام الله علیها همسری نبود در روی زمین از آدم علیه السلام تا هر بشری(۶)

ص: ۲۰

۱- وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۷۴.

۲- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۱۴۵.

۳- وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۷۸.

۴- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۳۶.

۵- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۱۵۴.

۶- اصول کافی، ج ۲، ص ۴۸۰.

بخش دوم

اشاره

۱- صفات زنان شایسته

الف - عفت

ب- اصالت خانوادگی

پاداش زنان شایسته

۲- زنان مورد نکوهش

الف- بدخلقی

ب- حیاء

ص: ۲۱

«... فَالصَّالِحَاتُ قَنَتٌ كَفِيفٌ لِلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ...»

... پس زنان صالح فرمانبردارند و در غیاب { همسر } اسرار او و حدود الهی را حفظ می کنند. (۱)»

«عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَنَّهُ قَالَ : مَا أَفَادَ رَجُلٌ بَعْدَ الْإِيمَانِ خَيْرًا مِنْ إِمْرَأَةٍ ذَاتِ دِينٍ وَجَمَالٍ تَشْرُهُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا وَتُطِيعُهُ إِذَا أَمَرَهَا وَيَحْفَظُهُ فِي نَفْسِهَا وَمَالِهَا إِذَا غَابَ عَنْهَا.»

از رسول خدا صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ که حضرتش فرمود: برای یک مرد پس از قبول ایمان هیچ سودی بهتر و برتر از همسری با یک زن دیندار و صاحب جمال نیست زنی که مرد را با دیدن خود شاد سازد و از دستورش اطاعت نماید و در غیاب شوهر حافظ عفت خویش و اموال وی باشد. (۲)»

مقدمه

اولین گام برای تشکیل خانواده انتخاب همسری شایسته است. اما منظور از واژه شایسته چیست و چه صفاتی گویای شایستگی فرد است؟ به عبارت دیگر فرد چه ویژگی هایی داشته باشد فرد شایسته و مناسب شناخته می شود؟ از آنجایی که اسلام دین کاملی است برای این سوال نیز جوابهایی ارائه داده و با رویکرد علمی و الهی براساس نیازهای فطری بشر به این مسئله توجه کرده است. نادیده گرفتن ندای الهی و عدم توجه به خواسته های درونی که غالباً براساس دنیاخواهی و سطحی نگری افراد است معضلی است که دامنگیر جامعه امروز شده و باعث افزایش سطح آمار طلاق در جوامع به اصطلاح متمدن امروزی گشته است.

ص: ۲۲

۱- سوره نساء / ۳۴

۲- مستدرک، ج ۱۴، ص ۱۶۹

انتخاب یک زن به عنوان همسر و مادر آینده و یک رکن از دو رکن اصلی خانواده مسئله ای نیست که به توان به راحتی و با بی توجهی از کنار آن گذشت. همانطور که ما در خرید کفش، لباس، خانه و ... نهایت دقت را به کار می بریم تا جنسی خالی از عیب و نقص و یا حداقل با کمترین عیب و نقص خریداری کنیم پس به طریق اولی در انتخاب و گزینش همسر مورد نظر نیز باید به این نکته توجه کرد که فردی به دور از عیوب اخلاقی و رفتاری و برازنده و در شأن خود برگزینیم. انتخاب همسر یعنی انتخاب همراز، همدم، همفکر، مرهم و حامی. لذا توجه صرف به ثروت و یا زیبایی و امثال آن بدون در نظر گرفتن محتویات فکری و روحی او نشان از سطحی نگری و محدودنگری فرد نسبت به جریان عمیق و پربار زندگیست و در پی این تفکر سخیف نه تنها فرد آسیب می بیند بلکه جامعه نیز از پیامدهای منفی آن در امان نخواهد بود.

پس انتخاب همسر با روش صحیح و یا بالعکس، بطور مستقیم و غیرمستقیم تاثیراتی بر جامعه خواهد گذاشت. در اینجا لازم است با ذکر ویژگی های همسر شایسته از دیدگاه اسلام، جامعه را به سمت و سوی خانواده ای سالم همراه با سلامت و بهداشت روحی و روانی سوق دهیم.

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَنَّهُ قَالَ: مَا أَفَادَ رَجُلٌ بَعْدَ الْإِيمَانِ خَيْرًا مِنْ إِمْرَأَةٍ دِينٍ وَجَمَالٍ تَسْرُهُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا وَتُطِيعُهُ إِذَا أَمَرَهَا وَيَحْفَظُهُ فِي نَفْسِهَا وَمَالِهِ إِذَا غَابَ عَنْهَا.

از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ که حضرتش فرمود: برای یک مرد پس از قبول ایمان هیچ سودی بهتر و برتر از همسری با یک زن دیندار و صاحب جمال نیست زنی که مرد را با دیدن خود شاد سازد و از دستورش اطاعت نماید و در غیاب شوهر حافظ عفت خویش و اموال وی باشد (۱).

قال

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ الزُّجَّةُ الصَّالِحَةُ، وَالْمَسْكَنُ الْوَاسِعُ وَالْمَرْكَبُ الْهَيَّئِي وَالْوَلَدُ الصَّالِحُ.

از نیک بختی مرد داشتن همسر شایسته و خانه وسیع و مرکوبی سازگار و فرزند صالح است (۲).

قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَيُّكُمْ وَتَزَوَّجَ الْحَمَقَاءِ فَإِنَّ صُحْبَتَهَا ضَيَاعٌ وَوَلَدَهَا ضَبَاعٌ.

اگر می خواهی شریک زندگی بگیری همسری شایسته برگزین نه احمق که صحبت و زندگی با او تباهی و فرزندش کفتار می باشد [یعنی از خوی انسانی به دور بوده] (۳).

عَنْ ابْنِ الْمُغَيَّرَةِ عَنِ أَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَمِعْتُهُ يَقُولُ: عَلَيْكُمْ بِذَوَاتِ الْأَوْرَاكِ فَإِنَّهُنَّ أَنْجَبُ.

ابن مغیره از امام موسی کاظم عَلَيْهِ السَّلَامُ شنیدم که فرمود: بر شماست که زنانی را برای ازدواج انتخاب کنید که از حیث اندام و از جهت خانواده سالم باشند چون آنها نجیب ترند (۴).

قال أمير المؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ: كَتَبَ اللَّهُ الْجِهَادَ عَلَى الرَّجَالِ وَالنِّسَاءِ فَجِهَادُ الرَّجُلِ بِذَلِّ مَالِهِ وَنَفْسِهِ حَتَّى يُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَجِهَادُ الْمَرْأَةِ أَنْ تَصْبِرَ عَلَى مَا تَرَى مِنْ أذى زَوْجِهَا وَغَيْرَتِهِ. وَفِي حَدِيثٍ آخَرَ جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعْلِ.

ص: ۲۴

۱- مستدرک، ج ۱۴، ص ۱۶۹.

۲- همان.

۳- بخش ۲۴ میزان الحکمه - الاهتمام فی الاختیار.

۴- الکافی، ج ۵، ص ۳۳۴

بر مردان جهادی است و بر زنان جهادی هر دو جهاد دارند ولی نحوه جهادشان فرق می کند جهاد مردان فداکاری با مال و جان و جنگ در راه خداست اما جهاد زنان این است که نیکو شوهرداری کنند و اگر شوهرشان بدخلق باشد یا اذیتی ببیند صبر کند و هر طوری شده در دل شوهرش جا باز کند و حالت خشونت و بدخلقی را با خوش خلقی و فداکاری خویش از او بگیرد و مرد را بسازد(۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا اسْتَفَادَ امْرَأٌ مُسْلِمًا فَايَدَهُ بَعْدَ الْإِسْلَامِ أَفْضَلَ مِنْ زَوْجِهِ مُسْلِمَةٍ تَشْرُهُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا وَتَطِيعُهُ إِذَا أَمَرَهَا وَتَحَفَّظَهُ إِذَا غَابَ عَنْهَا فِي نَفْسِهَا وَمَالِهِ.

با ارزش ترین بهره ای که بعد از داشتن ایمان قسمت یک فرد مسلمان می شود این است که زن مسلمان مهربانی داشته باشد که وقتی او را می بیند خوشحال شود و او به دستوراتش عمل کند و در غیابش مال و ناموسش را از دستبرد ناپاکان و دیو صفتان حفظ نماید (۲).

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: خَيْرُ نِسَائِكُمُ الَّتِي أَنْعَتِ شَكَرَتْ وَأَنْ مَنَعَتْ رَضِيَتْ.

بهترین زنان شما آنست که وقتی به او عطا شود شکر و سپاسگذاری نماید و وقتی منع شود راضی باشد(۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا يُخْتَارُ حَسَنٌ وَجْهَ الْمَرْأَةِ عَلَى حُسْنِ دِينِهَا.

زیبارویی زن نباید سبب شود که بر دینداری او ترجیح داده شود (۴).

قَالَ الصِّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِذَا تَزَوَّجَ الرَّجُلُ الْمَرْأَ لِمَالِهَا أَوْ جَمَالِهَا لَمْ يَرْزُقْ ذَلِكَ فَإِنَّ تَزَوَّجَهَا لِدِينِهَا رَزَقَهُ اللَّهُ عِزًّا وَجَلًّا مَالِهَا وَجَمَالِهَا.

هشام بن حکم از امام صادق علیه السلام نقل می کند: اگر مردی با زنی فقط به خاطر زیبایی ها و جمال و ثروت و دارائی اش ازدواج کند و جهات دینی و اخلاقی و خانوادگی را در نظر نگیرد از این ازدواج نفعی نبرد و اگر در تشکیل خانواده جهات دینی دختر مدنظر باشد خداوند او را از زیبایی دختر و مال بهره مند می سازد (۵).

ص: ۲۵

۱- الکافی، ج ۵، ص ۹.

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۱.

۳- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۳۹.

۴- بخش ۲۴ میزان الحکمه - الاهتمام بالدين في الزواج.

۵- اصول کافی، ج ۱، ص ۳۸۷.

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا تَنْكِحُوا النِّسَاءَ لِحُسْنِهِنَّ فَعَسَى حُسْنُهُنَّ أَنْ يُرْدِيَهُنَّ (وَلَا تَنْكِحُوا النِّسَاءَ) لِأَمْوَالِهِنَّ فَعَسَى أَمْوَالُهُنَّ أَنْ تُطْغِيَهُنَّ وَانْكِحُوهُنَّ عَلَى الدِّينِ فَلَأَمَّهُمْ سُودَاءٌ خَرَقَاءُ ذَاتُ دِينٍ أَفْضَلُ.

با زنان به خاطر زیباییشان ازدواج نکنید چه بسا زیبارویی زنان را منحرف سازد برای مال و ثروت ازدواج نکنید چه بسا ثروت و مکنت آنان را به طغیان کشاند و مخالفت با شوهر کنند با خانواده دینداران ازدواج کنید و زن بگیرید چه زن سیه چرده بی چیز صاحب دین نزد خداوند با فضیلت تر از دیگران می باشد (۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا لِجَمَالِهَا لَمْ يَرَفِيهَا مَا يُحِبُّ وَمَنْ تَزَوَّجَهَا لِمَا لَهَا لَا يَتَزَوَّجُهَا إِلَّا وَكَلَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ فَعَلَيْكُمْ بِذَاتِ الدِّينِ.

هر که با زنی به خاطر زیبای اش ازدواج کند دلخواه خود را در او ببیند و هر که با زنی به خاطر مال و ثروتش ازدواج کند خدا او را به همان مال و ثروت واگذارد پس بر شما باد به ازدواج با زنان متدین (۲).

... و سألته (الامام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ) عَنْ الْمَرْأَةِ لَهَا أَنْ تَخْرُجَ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا بِغَيْرِ إِذْنِهِ قَالَ: لَا.

... و از امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ سؤال شد که آیا زن بدون اجازه شوهرش می تواند از خانه خارج شود؟ امام عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود: نه (۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَلَا- أَخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ نِسَائِكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى قَالَ: أَنْ خَيْرَ نِسَائِكُمُ الْوَلُودُ السَّتِيرَةُ الْعَفِيفَةُ الْعَزِيزَةُ فِي أَهْلِهَا الذَّلِيلَةُ مَعَ بَعْلِهَا الْمُتَبَرِّجَةُ مَعَ زَوْجِهَا الْحِصَانُ عَلَى غَيْرِهِ الَّتِي تَسْمَعُ قَوْلَهُ وَتُطِيعُ أَمْرَهُ وَإِذَا خَلَّابَهَا بَدَلَتْ لَهُ مَا يُرِيدُ مِنْهَا وَ لَمْ تُبَدِّلْ لَهُ كَتَبَدَّلِ الرَّجُلِ.

می خواهید بهترین زنان را معرفی کنم؟ گفتند: آری. فرمود: بهترین زنان شما زنی است که بسیار فرزند بیاورد، مهربان و پاکدامن باشد، در بین خانواده با عزت و شرافت باشد ولی در مقابل همسرش فروتن و متواضع باشد نزد شوهر مکشوفه ولی در مقابل اجنبی و بیگانه خویشان را بپوشاند چون شوهرش فرمانی به او دهد اطاعتش کند و به هنگام خلوت آنچه شوهر از او بخواهد در اختیارش بگذارد بدانگونه که شوهر اظهار اشتیاق کند او ابراز شوق نماید بلکه حفظ نفس کند (۴).

ص: ۲۶

۱- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۱۲۵.

۲- بخش ۲۴ میزان الحکمه- الاهتمام بالدین فی الزواج.

۳- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۴۴.

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۱.

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : خَمْسَةٌ مِنَ السَّعَادَةِ الزَّوْجَةُ وَالْبُنُونَ الْأَبْرَارُ وَالْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَرِزْقُ الْمَرْءِ فِي بَلَدِهِ وَ الْحُبُّ لِآلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ.

پنج چیز از سعادت و نیک بختی است : زوجه و همسر شایسته و فرزندان نیکوکار، دوستان صالح و شایسته، روزی مرد در زادگاهش، محبت و دوستی آل محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ (۱).

عَنْ الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : مَا أَفَادَ عَبْدٌ عَبْدًا فَايِدَهُ «خَيْرًا» مِنْ زَوْجِهِ صَالِحِهِ إِذَا رَأَاهَا سَرَّتَهُ وَإِذَا غَابَ عَنْهَا حَفِظَتْهُ فِي نَفْسِهَا وَ مَالِهِ .

هیچ بنده ای بهره ای بهتر از این نیافت که همسری شایسته و صالح داشته باشد که چون به وی نگاه کند مسرورش نماید و چون از او دور ماند دارایی شوهر و عفت خود را حفظ نماید (۲).

ذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ خَدِيجَةَ يَوْمًا وَهُوَ عِنْدَ نِسَائِهِ فَبَكَى فَقَالَتْ عَائِشَةُ : مَا يَبْكِيكَ عَلَى عَجُوزٍ حَمْرَاءٍ مِنْ عَجَائِزِ بَنِي إِسْدٍ ؟ فَقَالَ صَدَّقْتَنِي إِنْ كَذِبْتُمْ وَآمَنْتَ بِي إِذَا كَفَرْتُمْ وَوَلَدْتِ لِي إِذَا عَقَمْتُمْ قَالَتْ عَائِشَةُ : مَا زِلْتُ أَتَقَرَّبُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ بِذِكْرِهَا.

روزی حضور پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ سخن از خدیجه شد. پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وقتی اسم خدیجه را شنید شروع به گریستن کرد عایشه آنجا بود گفت : یا رسول الله چه شده از برای یک زن پیر قرمزگونه از پیرزنان قبیله بنی اسد گریه می کنی و برای از دست دادن او این همه بی تابی می نمایی من در کنارت هستم حضرت ناراحت شد فرمود : عایشه ساکت شو آن روز که مردم به من جفا می نمودند و مرا تکذیب می کردند خدیجه مرا تائید می نمود و ایمان آورد به من هنگامی که مردم به من کفر ورزیدند و برایم فرزند آورد در حالی که تو عقیم و نازایی. عایشه می گوید از بابت آن حرفها مدتها پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ از من مکدر و دلگیر بود تا این که توانستم با هزار زحمت و تعریف و تمجید از خدیجه سلام الله علیها این کدورت را از دل مبارک آن حضرت بزدايم (۳).

وَ جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ : أَنْ لِي زَوْجَةٌ إِذَا دَخَلْتُ تَلَقَّتَنِي وَ إِذَا خَرَجْتُ شَيَّعْتَنِي وَ إِذَا رَأَيْتَنِي مَهْمُومًا . قَالَتْ : مَا يَهْمُكَ إِنْ كُنْتَ تَهْتَمُّ لِرِزْقِكَ فَقَدْ تَكْفُلُ بِهِ غَيْرُكَ وَ إِنْ كُنْتَ تَهْتَمُّ بِأَمْرِ اخِرَتِكَ فَزَادَكَ اللَّهُ هَمًّا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِشَرِّهَا بِالْجَنَّةِ وَ قُلْ لَهَا : إِنَّكَ عَامِلَةٌ مِنْ عُمَّالِ اللَّهِ وَ لَكَ فِي كُلِّ يَوْمٍ أَجْرٌ سَبْعِينَ شَهِيدًا وَ فِي رِوَايَةٍ أَنْ لَكَ عَزٌّ وَ جَلٌّ عُمَّالًا وَ هَذِهِ مِنْ عُمَّالِهِ نِصْفُ أَجْرِ الشَّهِيدِ .

مردی به محضر پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ آمد و گفت : یا رسول الله همسری دارم که چون به خانه می روم به

ص: ۲۷

۱- مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۶۹.

۲- الکافی، ج ۵، ص ۲۳۷.

۳- نقش دین در خانواده ج ۱ ص ۱۷۵

پیشبازم می آید و وقتی بیرون می روم بدرقه ام می نماید و اگر مرا غصه دار بیند می گوید: اگر غم روزی می خوری خداوند آن را به عهده گرفته و اگر برای آخرت غم داری و فکر می کنی خداوند بر فکر و غمت بیفزاید. پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فرمود: او را بشارت ده و به وی بگو که تو یکی از عاملان خداوندی و در هر روز پاداش هفتاد شهید برای تو خواهد بود(۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: أَفْضَلُ نِسَاءِ أُمَّتِي أَحْسَنُهُنَّ وَجَهَا وَ أَقْلَهُنَّ مَهْرًا.

برترین زنان امت زن زیبارویی است که با مهر اندک ازدواج کند (۲).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: خَيْرُ الصَّدَاقِ أَيْسَرُهُ.

بهترین مهر، کمترین آنست (۳).

سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ زَوْجَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فَاطِمَةَ - عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ دِرْعَ حَطْمِيَّةٍ يُسَوِّي ثَلَاثِينَ دِرْهَمًا.

از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فاطمه را به عقد ازدواج علی علیه السلام درآورد به مهر یک درع حطمیه [زره] که برابر سیصد درهم بود (۴).

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: كَانَ صِدَاقَ فَاطِمَةَ - عَلَيْهِ السَّلَامُ جُرْدَ بُرْدٍ جَمْرَهُ دِرْعٌ - حَطْمِيَّةٌ وَ كَانَ فِرَاشُهَا إِهَابَ كَبْشٍ يُلْقِيَانِهِ وَ يَفْرَشَانِهِ وَ يَنَامَانِ عَلَيْهِ.

مهر فاطمه علیه السلام یک جامه کهنه از برد یمانی بوده و یک زره حطمی و یک پوست گوسفند زیرانداز بوده که هم فرش آنان بود و هم روی آن می خوابیدند (۵).

عَنْ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: لَا تُتَغَالَوْا فِي مُهُورِ النِّسَاءِ فَيَكُونُ عَدَاوَةً.

مهر زنان را خیلی بالا نگیرید که موجب عداوت گردد (۶).

ص: ۲۸

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۲.

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۷.

۳- بخش ۲۴ المیزان الحکمه دم علاء المهر

۴- نقش دین در خانواده ج ۱ ص ۱۸۷.

۵- نقش دین در خانواده ج ۱ ص ۱۸۷.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ... وَرَوَى أَنْ مِنْ بَرَكَهِ الْمَرْأَةُ قَلَّهَ مَهْرُهَا وَ مِنْ شُومِهَا كَثُرَتْ مَهْرُهَا .

... از برکت زن کمی مهر و از شومی او زیادی مهر است (۱).

امام محمد باقر علیه السلام از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ روایت کرده است: لَمْ يَتَزَوَّجْ وَلَا زَوْجٌ نَبَاتِهِ بِأَكْثَرٍ مِنْ ذَلِكَ.

آن حضرت نه خود زنی را بیش از پانصد درهم مهر داد و نه دخترانش را به بیش از مهرالسنه مهر گرفت (۲).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: إِنَّ مِنْ يَمَنِ الْمَرْأَةُ تَيْسِيرُ خِطْبَتِهَا وَ تَيْسِيرُ صَدَاقِهَا وَ تَيْسِيرُ رَحِمِهَا.

از برکت و خوش قدمی زن آنست که سه چیز او راحت و اندک باشد: در خواستگاری بی تکلیف و در مهریه کم و در وقت زایمان به راحتی بچه اش را به زمین نهد (۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: تَحَيَّرُوا لِنُطْفِكُمْ فَإِنَّ النِّسَاءَ يَلِدْنَ أَشْبَاهَ إِخْوَانِهِنَّ وَ أَخَوَاتِهِنَّ.

برای نطفه های خود همسری شایسته انتخاب کنید چون زنان مانند برادران و خواهران خود فرزند می آورند (۴).

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: جِهَادُ الْمَرْثَةِ حَسَنُ التَّعْبَلِ لِزَوْجِهَا.

جهاد زن خوب شوهرداری است (۵).

ص: ۲۹

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۶.

۲- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۲۰۳.

۳- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۲۰۲.

۴- بخش ۲۴ میزان الحکمه - الاهتمام فی الاختیار.

۵- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۱.

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : خَيْرُ نِسَائِكُمُ الْعَفِيفَةُ الْعِلْمَةُ .

ممتازترین زنان شما کسی است که نسبت به شوهر شهوی تر بوده اما در برابر بیگانه عقیف و نفوذناپذیر باشد(۱).

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : حُسْنُ الْبَشْرِ نِصْفُ الْعَقْلِ وَ التَّقْدِيرُ نِصْفُ الْمَعِيشَةِ وَ الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ أَحَدُ الْكَاسِيَيْنِ .

امام صادق علیه السلام فرمود که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده است : خوشرویی و چهره باز نیمی از زندگی راحت است و زن صالحه و سازگار و شایسته یکی از جامه های افتخار زندگی برای شوهران است(۲).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : حَقُّ الرَّجُلِ عَلَى الْمَرْأَةِ : إِنَارُهُ السَّرَاجِ وَ إِصْلَاحُ الطَّعَامِ وَ أَنْ تَسْتَقْبِلَهُ عِنْدَ بَابِ بَيْتِهَا فَتَرْجَبَ بِهِ وَ أَنْ تُقَدِّمَ إِلَيْهِ الطَّسْتَ وَ الْمَنْدِيلَ وَ أَنْ تُؤَضِّتَهُ وَ أَنْ لَا تَمْنَعَهُ نَفْسَهَا إِلَّا مِنْ عِلِّهِ .

حق مرد بر زن این است که زن می باید خانه را مرتب کند چراغش را روشن نماید طعام را نیکو پزد و چون مرد به خانه برمی گردد تا دم در از او استقبال کند با خلق خوش و چهره باز او را بپذیرد برایش آب شستشو و طشت و حوله تمیز حاضر کند تا دست و صورتش را بشوید و وجود خویش را در صورتی که معذور نباشد از شوهرش مضایقه و دریغ نماید(۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : لَا يَجِلُّ لِامْرَأَةٍ أَنْ تَنَامَ حَتَّى تَعْرِضَ نَفْسَهَا عَلَى زَوْجِهَا تَخْلَعُ ثِيَابَهَا وَ تَدْخُلُ مَعَهُ فِي لِحَافِهِ فَتَلْزُقَ جِلْدَهَا بِجِلْدِهِ .

هیچ زنی نباید بخوابد تا خود را به شوهر عرضه کند و مراد از عرضه داشتن این است که لباس را درآورد و به زیر لحاف شوهر برود و به او بچسبد(۴).

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَا مِنْ امْرَأَةٍ تَسْقَى زَوْجَهَا شَرْبَةً مَاءٍ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهَا مِنْ سَنَةِ صِيَامٍ نَهَارَهَا وَ قِيَامٍ لَيْلَهَا .

هیچ زنی نیست که جرعه ای آب به شوهرش بنوشاند مگر این که این عمل او برایش بهتر از یکسال باشد که روزهایش را روزه بگیرد و شبهایش را به عبادت سپری کند(۵).

ص: ۳۰

۱- وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۳۰.

۲- مستدرک، ج ۱۴، ص ۱۷۱.

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۰.

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۵۴.

۵- بخش ۲۴ میزان الحکمه.

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : سَأَلَتْ أُمَّ سَلَمَةَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَنِ فَضْلِ النِّسَاءِ فِي خِدْمَةِ أَزْوَاجِهِنَّ فَقَالَ : أَيُّمَا امْرَأَةٍ رَفَعَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئًا مِنْ مَوْضِعٍ إِلَى مَوْضِعٍ تُرِيدُ بِهِ صِلَاحًا إِلَّا نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا وَمَنْ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا لَمْ يَعْدُبْهُ.

ام سلمه از رسول خدا صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود درباره فضیلت خدمت کردن زنان به شوهرانشان پرسید حضرت فرمود : هر زنی که در خانه شوهر خود به قصد مرتب کردن آن چیزی را جابجا کند خداوند به او نظر افکند و هر که خداوند به او نظر افکند عذابش نکند(۱).

جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا حَقُّ الزَّوْجِ عَلَى الْمَرْأَةِ ؟ فَقَالَ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ . قَالَتْ فَخَبِّرْنِي عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ قَالَ عَلَيْهَا أَنْ تَتَطَيَّبَ طَيْبِهَا وَتَلْبَسَ أَحْسَنَ ثِيَابِهَا وَتَزَيِّنَ بِأَحْسَنِ زِينَتِهَا وَتَعْرُضَ نَفْسَهَا عَلَيْهِ عُدُوهُ وَعَشِيهِ

زنی خدمت پیامبر صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عرض کرد : یا رسول الله حق شوهر بر زنش چیست؟ فرمود : زیاد است. عرض کرد : اندکی را به من بگوئید. فرمود : زن باید خود را به بهترین بوهای خوش معطر کند و بهترین لباسهایش را بپوشد و خود را به زینتی که دارد بیاراید و هر صبح و شام خود را به شوهرش عرضه دارد(۲).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : خَيْرُ نِسَائِكُمُ الَّتِي إِذَا خَلَّتْ مَعَ زَوْجِهَا خَلَعَتْ لَهُ دِرْعَ الْحَيَاءِ وَإِذَا لَبِسَتْ ، لَبِسَتْ مَعَهُ دِرْعَ الْحَيَاءِ .

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود : بهترین زنان شما کسی است که چون با همسرش خلوت کند پیراهن حیا بر کند و چون بپوشد و همراه او شود زره حیا بر تن کند(۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : لِلنِّسَاءِ لَا تُطَوِّلْنَ صَلَوَاتِكُنَّ لِتَمْنَعَنَّ أَزْوَاجَكُنَّ .

اگر شوهران از همسران خود در خواست جنسی نمایند زنان چنانچه در حال نماز باشند نباید آن را طولانی کنند(۴).

جَاءَتْ امْرَأَةٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ اعْظَمَ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الرَّجُلِ ؟ قَالَ : وَالْإِمْدَةُ فَقَالَتْ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ اعْظَمَ النَّاسِ حَقًّا عَلَى الْمَرْأَةِ قَالَ زَوْجُهَا .

ص: ۳۱

۱- بخش ۲۴ میزان الحکمه.

۲- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۲۵۱.

۳- وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۲۹.

۴- الکافی، ج ۵، ص ۵۰۸.

زنی به خدمت رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ آمَد و عرض کرد یا رسول الله حقوق چه کسی بر مرد بزرگتر از حقوق دیگران است؟ فرمود: پدرش. عرض کرد: یا رسول الله حقوق چه کسی بر زن بزرگتر از حقوق سایرین می باشد؟ فرمود: شوهرش (۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: حَقُّ الزَّوْجِ عَلَى الْمَرْأَةِ أَنْ لَا تَهْجُرَ فِرَاشَهُ وَ أَنْ تَبْرَ قِسْمَهُ وَ أَنْ تُطِيعَ أَمْرَهُ وَ أَنْ لَا تَخْرُجَ إِلَّا بِإِذْنِهِ وَ أَنْ لَا تُدْخِلَ إِلَيْهِ مَنْ يَكْرَهُ.

حق شوهر بر زن آنست که از بستر وی دوری نگیرد و حظّ و قسمی که شوهر از زن دارد انجام دهد و فرمانبردار شوهر باشد و بدون اجازه شوهرش بیرون نرود و کسی را که دوست ندارد به خانه او نبرد (۲).

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ عَزَّ وَجَلَّ كَتَبَ عَلَى الرِّجَالِ الْجِهَادَ وَ عَلَى النِّسَاءِ الْجِهَادَ فَجِهَادُ الرَّجُلِ أَنْ يَبْدَلَ مَالَهُ وَ دَمَهُ حَتَّى يُقْتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ جِهَادُ الْمَرْأَةِ أَنْ تَصْبِرَ عَلَى مَا تَرَى مِنْ إِذَى زَوْجِهَا وَ غَيْرَتِهِ.

راستی که خدای عز و جل بر مردان و بر زنان جهاد را واجب فرموده است. جهاد مرد این است که مال و جان خود را در راه خدا نثار کند و جهاد زن این است که بر اذیت و آزار و غیرت شوهر صبر نماید (۳).

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْخَيْرَاتُ الْحَسَنَاتُ مِنَ نِسَاءِ أَهْلِ الدُّنْيَا هُنَّ أَجْمَلُ مِنَ الْحُورِ الْعَيْنِ.

خیرات الحسان [در سوره الرحمن] از زنان دنیا هستند که از حورالعین زیباترند (۴).

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: إِذَا أَرَدْتُ أَنْ أَجْمَعَ لِلْمُسْلِمِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَ خَيْرَ الْآخِرَةِ وَ جَعَلْتُ لَهُ قَلْبًا خَاشِعًا، وَ لِسَانًا ذَكِرًا، وَ جَسَدًا عَلَى الْبَلَاءِ صَابِرًا،.... وَ زَوْجَهُ مُؤْمِنَةً تَشِيرُهُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا وَ تَحْفَظُهُ إِذَا غَابَ عَنْهَا فِي نَفْسِهَا وَ مَالِهِ.

رسول خدا فرمود: خداوند تعالی فرموده است: هر گاه بخواهیم تمامی خوبیهای دنیا و آخرت را برای مسلمانی فراهم نمایم دلی خاشع و زبانی ذاکر و تنی به بلا صابر... و همسری صالح و شایسته نصیب او می کنم که از دیدن

ص: ۳۲

۱- الکافی، ج ۵، ص ۵۰۷.

۲- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۲۸۰.

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۱۱۴.

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۲.

او خوشحال می گردد و چنانچه از نزد او خارج شود همسرش از ناموس خویش و اموال شوهرش محافظت می نماید(۱).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرموده است: از سعادت مرد همسر صالح و شایسته است(۲).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ أَحَدُ الْكَاسِبِينَ.

زن خوب و شایسته یکی از دو عامل پیشرفت اقتصادی خانه می باشد(۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: أَلَا- أَخْبِرُكُمْ بِنِسَائِكُمْ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ الْوَدُودِ الْمُؤَدِّ الْمَوَاتِيهِ الَّتِي إِذَا ظَلَمْتَ قَالَتْ هَذِهِ يَدِي فِي يَدِكَ لَا أُذُوقُ غَمُّضًا حَتَّى تَرْضَى.

آیا می خواهید شما را از زنان اهل بهشت خبر دهم زن وفادار به شوهر که فرزند زیاد آورد و خشم خدا را زود فرو برد و با شوهر آشتی کند و همین که بدی کند به شوهر بگوید این دست من در دست توست و من در اختیار توام چشم برهم نمی گذارم تا از من راضی شوی(۴).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: خَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ.

بهترین متاع دنیا زن شایسته است(۵).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: خَيْرُ نِسَائِكُمُ الطَّيِّبَةُ الرِّيحِ الطَّيِّبَةِ الطَّبَعِ الَّتِي إِذَا أَنْفَقَتْ أَنْفَقَتْ بِمَعْرُوفٍ وَإِذَا امْسَكَتْ أَمْسَكَتْ بِمَعْرُوفٍ فَتِلْكَ عَامِلَةٌ مِنْ عُمَّالِ اللَّهِ لَا يَخِيبُ وَلَا يَنْدَمُ.

زن شایسته و ممتاز آن زنی است که خوشبو و معطر بوده و دست پخت او خوب باشد اگر خرج کند در راه

ص: ۳۳

۱- الکافی، ج ۵، ص ۳۲۷.

۲- الکافی، ج ۵، ص ۳۲۷.

۳- نقش دین در خانواده ج ۴۱۷.

۴- نقش دین در خانواده ج ۲، ص ۴۱.

۵- بخش ۲۴ میزان الحکمه- الزوجه الصالحه.

صحیح و خوب خرج کند و اگر امساک نماید به روش صحیح باشد و اینگونه زنان از عَمَال الهی هستند و عَمَال خدا پشیمانی و نکبت نخواهند داشت(۱).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَنَّهُ نَهَى أَنْ يَنْكَحَ الرَّجُلُ الْمَرْأَةَ لِمَالِهَا أَوْ لِحَمَالِهَا وَقَالَ مَالُهَا يُطْغِيهَا وَجَمَالُهَا يُرْدِيهَا فَعَلَيْكَ بِذَاتِ الدِّينِ.

هرگز به جهت داشتن مال و زیبایی زن با وی ازدواج نکنید چه ممکن است ثروت زن او را به عصیان و طغیان وادارد و جمالش او را به فساد و ناپاکی مبتلا سازد. بنابراین با زنان با ایمان و با تقوا ازدواج نمائید که مایه آرامش روحی هستند(۲).

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ مِنَ الْقِسْمِ الْمُصْلِحِ لِلْمَرْءِ الْمُسْلِمِ أَنْ يَكُونَ لَهُ الْمَرْأَةُ إِذَا لِيهَا سَرَّتُهُ وَإِذَا غَابَ عَنْهَا حَفِظَتْهُ وَإِذَا أَمَرَهَا أَطَاعَتْهُ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: بهره شایسته برای مرد مسلمان این است که همسری داشته باشد که هرگاه به او نگاه کند مسرورش سازد و هرگاه از او غائب باشد او را محافظت کند و هرگاه او را امر کرد اطاعتش نماید(۳).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا اسْتَفَادَ الْمُؤْمِنُ بَعْدَ تَقْوَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ مِنْ زَوْجَةٍ صَالِحَةٍ.

مؤمن بعد از تقوی خداوند عز و جل بهره ای بهتر از زن شایسته نبرده است(۴).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَوْ أَمَرْتُ أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ الْمَرْأَةَ أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا.

اگر قرار بود دستور دهم کسی در برابر کسی سجده کند حتما به زن دستور می دادم که شوهرش را سجده کند [یعنی شوهرش را بی نهایت احترام کند](۵).

ص: ۳۴

۱- وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۳۰.

۲- مستدرک الوسائل، ج ۱۴، ص ۱۷۵.

۳- الکافی، ج ۵، ص ۳۲۷.

۴- بخش ۲۴ میزان الحکمه - الزوجه الصالحه.

۵- بخش ۲۴ میزان الحکمه - حقوق الزواج

عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: فَإِنْ تَعَلَّمَ أَنْ اللَّهَ جَعَلَهَا لَكَ سَكَنًا وَانْسَاءً فَتَعَلَّمَ أَنَّ ذَلِكَ نِعْمَةٌ مِنْ اللَّهِ.

خداوند متعال زن را برای شوهر مایه سکون و آرامش قرار داده و او در واقع نعمت بزرگ الهی می باشد (۱).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ثَلَاثَةٌ لِلْمُؤْمِنِ فِيهِ رَاحَةٌ: دَارٌ وَسَمْعَةٌ نُوَارِي عَوْرَتَهُ وَ سُوءَ حَالِهِ مِنَ النَّاسِ وَ امْرَأَةٌ صَالِحَةٌ تُعِينُهُ عَلَى أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَ ابْنَةٌ يُخْرِجُهَا إِذَا بَمَاتٍ أَوْ بَتَزُولِجٍ.

راحتی مؤمن چیز است: خانه وسیعی که عورت و احوال او را از دیدگاه مردم بیوشاند، زن شایسته ای که در کارهای دنیا و آخرت یار و مددکارش باشد، دختری که به سبب مردن یا ازدواج از خانه بیرونش کند (۲).

عَنْ الصِّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ قَوْمًا اتَّوَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّا رَأَيْنَا أَنَا سَاءً يَسْجُدُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: لَوْ كُنْتُ أَمْرًا أَحَدًا أَنْ يَسْجُدَ لِأَحَدٍ لَأَمَرْتُ امْرَأَةً أَنْ تَسْجُدَ لِزَوْجِهَا.

جمعی خدمت نبی اکرم صلی الله علیه و آله آمدند و گفتند ما مردمی را می بینیم که به یکدیگر سجده می کنند. حضرت فرمود: اگر کسی را دستور می دادم که به کسی سجده کند به زن می گفتم که به شوهرش سجده نماید [این حدیث می رساند که زنان باید نهایت احترام را به همسرانشان داشته باشند] (۳).

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا يَتَّبِعِي لِلْمَرَأَةِ أَنْ تُعْطَلَ نَفْسُهَا وَ لَوْ أَنْ تَعَلَّقَ فِي عُقُقِهَا قِلَادَةً وَ لَا يَتَّبِعِي لَهَا أَنْ تَدَعَ يَدَهَا مِنَ الْخِضَابِ وَ لَوْ أَنْ تَمَسَّحَهَا بِالْحَنَاءِ مَسْحًا وَ أَنْ كَانَتْ مُسِنَّةً.

ص: ۳۵

۱- نقش دین در خانواده ج ۲، ص ۶۵

۲- الکافی، ج ۵، ص ۳۲۸.

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۰

سزاوار نیست که زن بدون آرایش خود را به شوهر نشان دهد اگرچه گردنبندی هم باشد به گردن افکند و سزاوار نیست که دست خود را بی حنا گذارد اگر چه پیرزن باشد(۱).

عَنْ اِبْرَاهِيمَ الْكَرْخِيِّ قَالَ : قُلْتُ لِابِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّ صَاحِبَتِي هَلَكَتْ وَكَانَتْ لِي مُوَافِقَةً وَ قَدْ هَمَمْتُ أَنْ اتَزَوَّجَ فَقَالَ : أَنْظِرَايْنِ تَضَعُ نَفْسَكَ وَ مَنْ تُشْرِكُهُ فِي مَالِكَ وَ تُطْلِعُهُ عَلَى دِينِكَ وَ سِرِّكَ وَ اِمَانَتِكَ فَان كُنْتَ لِابُدِّ فَاِعْلَا فَبِكْرًا تُنْسَبُ اِلَى الْخَيْرِ وَ اِلَى حُسْنِ الْخُلُقِ .

ابراهیم کرخی وقتی که همسرش می میرد جهت مشورت به نزد امام صادق علیه السلام می رود و از زن گذشته تعریف و تمجید می کند و برای گرفتن همسر جدید با امام علیه السلام مشورت می نماید. امام علیه السلام می فرماید: اندیشه کن که خود را به کجا می افکنی و چه آدمی را شریک مال خود می سازی و بر دین و اسرار و امانت های خود مسلط می سازی اگر بناچار باید زن بگیری زنی خوب و خوش اخلاق بگیر(۲).

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الصَّلَاةُ مُقْرَبَانُ كُلُّ تَقَى وَ الْحَجُّ جِهَادٌ كُلُّ ضَعِيفٍ وَ لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةٌ «الْبَدَنُ الصِّيَامُ وَ جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعْلِ» .

نماز موجب نزدیکی هر پارسایی به خداست و حج جهاد هر ناتوان است هر چیز زکاتی دارد و زکات تن روزه و جهاد زن نیکو شوهرداری است(۳).

این جهان به منزله متاعی است که بهترین متاع آن زنان نیکو سیرت اند(۴).

ص: ۳۶

۱- نقش دین در خانواده ج ۲، ص ۹۵

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۹

۳- نهج البلاغه، حکمت ۱۳۶

۴- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۳۹۸.

"مَنْ عَمَلَ صَلَاحًا مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوَةً طَيِّبَةً وَ لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ"

هر کس از مرد یا زن کار شایسته کند و مؤمن باشد، قطعاً او را با زندگی پاکیزه ای، حیات {حقیقی} بخشیم، و مسلماً به آنان بهتر از آنچه انجام می دادند، پاداش خواهیم داد. (نحل / ۹۷)"

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ : أَيُّمَا امْرَأَةٍ خَدَمْتَ زَوْجَهَا سَبَّعَهُ - أَيُّمَا أَعْلَقَ اللَّهُ عَنْهَا سَبَّعَهُ - أَبْوَابِ النَّارِ وَ فَتِيحَ لَهَا ثَمَانِيَةَ - أَبْوَابِ الْجَنَّةِ تَدْخُلُ مِنْ أَيْنَمَا شَاءَتْ.

هر زنی که هفت روز شوهرش را خدمت کند خداوند هفت در دوزخ را به روی او ببندد و هشت در بهشت را به رویش بگشاید تا از هر در که خواهد وارد شود(۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ : وَيْلٌ لِلْمَرْأَةِ أَغْضَبَ زَوْجَهَا وَ طُوبَىٰ لِامْرَأَةٍ رَضِيَ عَنْهَا زَوْجَهَا.

وای بر زنی که شوهرش را ناراحت کند و خوشا به سعادت آن زنی که همسرش از وی راضی باشد(۲).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِذَا صَلَّتِ الْمَرْأَةُ مَخْمَسًا وَ صَامَتْ شَهْرًا وَ اطَاعَتْ زَوْجَهَا وَ عَرَفَتْ حَقَّ عَلِيٍّ فَلْتَدْخُلْ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ.

هر زنی که مرتب نمازهای یومیه اش را بخواند و روزه ماه مبارک رمضان را بگیرد و از نظر اعتقادی حقوق مولا علی علیه السلام را درک کند و از شوهرش پیروی نماید از هر در بهشت می تواند وارد شود(۳).

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ قَالَ : أَيُّمَا امْرَأَةٍ رَفَعَتْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئًا مِنْ مَوْضِعٍ تُرِيدُ بِهِ صَلَاحَهَا نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا وَ مَنْ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهَا لَمْ يُعَذِّبْهُ

امام صادق علیه السلام از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ نقل می کند که : هر زنی که به عنوان اصلاح و ترتیب کارهای منزل چیزی را جابجا کند خداوند با نظر رحمت و عطوفت به سوی او نظر می کند و کسی را که پروردگار عالم با نظر لطف به او نگاه کند او را در آتش نمی سوزاند....(۴).

ص: ۳۷

۱- بخش ۲۴ میزان الحکمه - خدمه الزوج

۲- بخش ۲۴ میزان الحکمه

۳- الکافی، ج ۵، ص ۵۵۵

۴- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۹۴

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : فَأَمَّا صَالِحَتُهُنَّ فَلَيْسَ خَطَرُهَا الذَّهَبُ وَالْفِضَّةُ هِيَ خَيْرٌ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ

...[در مورد زنان شایسته] ارزش اینگونه زنان از طلا- و نقره و جواهرات دیگر بالا-تر است و هیچگونه جواهری در برابر آن ارزش ندارد....(۱).

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَعَانَتْ زَوْجَهَا عَلَى الْحَجِّ وَالْجِهَادِ أَوْ طَلَبِ الْعِلْمِ أَعْطَاهَا اللَّهُ مِنَ الثَّوَابِ مَا يُعْطَى امْرَأَةً أَيُّوبَ.

هر زنی که شوهرش را بر حج و جهاد و طلب علم یاری کند خداوند به او پاداش زن ایوب دهد(۲).

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ : لَأَشْفِيعَ لِلْمَرْأَةِ أَبْحَجُّ عِنْدَ رَبِّهَا رِضًا زَوْجَهَا.

برای زن هیچ شفاعتی به اندازه رضایت شوهر نزد پروردگار مفید و ثمربخش نیست(۳).

عَنْ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : كُلُّ امْرَأَةٍ صَالِحَةٍ عَبَدَتْ رَبَّهَا وَأَدَّتْ فَرَضَهَا وَاطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ الْجَنَّةَ .

هر زن صالحه ای که عبادت خدا کند و واجبات را انجام دهد و اطاعت از شوهر نماید به بهشت داخل شود(۴).

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : ثَلَاثٌ مِنَ النِّسَاءِ يَرْفَعُ اللَّهُ عَنْهُنَّ عَذَابَ الْقَبْرِ، وَ يَكُونُ حَشْرُهُنَّ مَعَ فَاطِمَةَ بِنْتِ مُحَمَّدٍ : امْرَأَةٌ صَبَرَتْ عَلَى غَيْرِهِ زَوْجَهَا ، وَ امْرَأَةٌ صَبَرَتْ عَلَى سُوءِ خُلُقِ زَوْجِهَا وَ امْرَأَةٌ وَهَبَتْ صِدَاقَهَا لِزَوْجِهَا، يُعْطَى اللَّهُ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ ثَوَابَ أَلْفِ شَهِيدٍ وَ يَكْتُبُ لِكُلِّ وَاحِدَةٍ مِنْهُنَّ عِبَادَةَ سَنَةٍ .

سه گروه از زنان در عالم برزخ عذاب قبر و فشار آن را نخواهند دید و در روز رستاخیز با فاطمه زهراء سلام الله علیها محشور خواهند شد و به هر کدام از آنان پاداش هزار نفر شهید و یک سال عبادت خدا داده خواهد شد :

ص: ۳۸

۱- وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۳۳

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۳

۳- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۳۹۴

۴- نقش دین در خانواده ج ۲، ص ۹۴

۱- زنی که به جایی رسید که ازدواج های بعدی شوهرش او را دگرگون نسازد و در مهر و محبتش به شوهر تاثیر نگذارد.

۲- همسری که تندخویی و بداخلاقی شوهرش را تحمل نموده و در ایفای وظیفه خود کوتاهی ننماید.

۳- همسری که مهریه و صداق خود را به شوهرش ببخشد. (۱)

عَنْ جَابِرٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِذَا صَيَّتِ الْمَرْأَةُ مَخْمَسِيَّهَا وَصَامَتِ شَهْرَهَا وَأَحْصَيْتِ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ بَعْلَهَا فَلْتَدْخُلْ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ.

اگر زن پنج نماز خود را بگذارد و روزه رمضان را بگیرد و دامن از زنا نگه دارد و شوهرش را اطاعت نماید از هر دری که بخواهد به بهشت درآید. (۲)

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : خِيَارُ خِصَالِ النِّسَاءِ شَرَارُ خِصَالِ الرِّجَالِ : الزَّهْوُ، وَالْجُبْنُ، وَالْبُخْلُ، فَإِذَا كَانَتِ الْمَرْأَةُ مَزْهُوَّةً لَمْ تُتَمَكَّنْ مِنْ نَفْسِهَا وَإِذَا كَانَتْ بَخِيلَةً حَفِظَتْ مَالَهَا وَمَالَ بَعْلِهَا وَإِذَا كَانَتْ جَبَانَةً فَفَرَّقَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يَعْرِضُ لَهَا.

امام علی علیه السلام فرمودند : از نیکوترین خلق و خوی زنان زشت ترین اخلاق مردان است مانند : تکبر، ترس، بخل. هرگاه زنی متکبر باشد بیگانه را به حریم خود راه نمی دهد و اگر بخیل باشد اموال خود و شوهرش را حفظ می کند و چون ترسان باشد از هر چیزی که به آبروی او زیان رساند فاصله می گیرد. (۳)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : وَمَنْ صَبَرَتْ عَلَى سُوءِ خَلْقِ زَوْجِهَا أَعْطَاهَا مِثْلَ ثَوَابِ آسِيَةِ بِنْتِ مَرْحَمٍ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند : هر زنی که در برابر بد خلقی شوهرش صبر ورزد خداوند همانند ثواب آسیه [همسر فرعون] را به عطا کند. (۴)

ص: ۳۹

۱- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۹۵

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۳

۳- نهج البلاغه، حکمت ۲۳۴

۴- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۴۷

"وَ إِذْ قَالَتِ الْمَلٰٓئِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰكِ وَ طَهَّرَكِ وَ اصْطَفٰكِ عَلٰٓى نِسَاءِ الْعٰلَمِيْنَ.

و هنگامی که فرشتگان گفتند: ای مریم! خداوند تو را برگزید و پاکیزه داشت و تو را بر زنان جهان برتری داد. (آل عمران / ۴۲)"

قال ابی عبدالله عَلَیْهِ السَّلَامُ : طوبی لِمَنْ كَانَتْ اُمُّهُ عَفِيفَةً .

امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمود: خوشا به حال کسی که مادرش پاکدامن باشد. (۱)

عَنْ اَبی جَعْفَرِ عَلَیْهِ السَّلَامُ قَالَ : مَا عُبِدَ اللّٰهُ بِشَیْءٍ اَفْضَلَ مِنْ عِفَّةِ بَطْنٍ وَ فَرْجٍ .

از امام باقر عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمودند : خدا به چیزی بهتر از عفت در شکم و فرج پرستش نشده است. (۲)

قال علی عَلَیْهِ السَّلَامُ : العفاف زهاده .

امام علی عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمودند : پاکدامنی همان زهد و بی رغبتی است. (۳)

عَنْ اَبی عَبْدِ اللّٰهِ (علیه السلام) قَالَ : كَانَ اَمِيْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ صَلَوَاتُ اللّٰهِ عَلَیْهِ يَقُوْلُ : اَفْضَلُ الْعِبَادَةِ الْعِفَافُ .

امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ به نقل از امام علی عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمودند : بهترین عبادت با عفتی است. (۴)

ص: ۴۰

۱- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۹

۲- اصول کافی، ج ۳، ص ۱۲۹

۳- غررالحکم، ص ۱۹

۴- اصول کافی، ج ۳، ص ۱۲۹

عَنْ أَبِي بَصِيرٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِأَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنِّي ضَعِيفُ الْعَمَلِ قَلِيلُ الصِّيَامِ وَلَكِنِّي أَرْجُو أَنْ لَا أَكُلَ إِلَّا جَلَالًا قَالَ: فَقَالَ لَهُ: أَيُّ الْإِجْتِهَادِ أَفْضَلُ مِنْ عَفِّهِ بَطْنٍ وَفَرَجٍ.

ابی بصیر گفت: مردی به امام باقر علیه السلام گفت: من کم کار و کم روزه گیرم ولی امیدوارم که جز حلال نمی خورم (گوید) فرمود: کدام کوشش و اجتهاد از عفت در شکم و فرج بهتر است؟ (۱)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَكْثَرُ مَا تَلِجُ بِهِ أُمَّتِي النَّارَ الْأَجْوَفَانِ: الْبَطْنُ وَالْفَرْجُ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: بیشتر سبب دوزخ رفتن امتم دو میان تهی هستند که شکم است و فرج. (۲)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا الْمُجَاهِدُ الشَّهِيدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِاعْظَمِ أَجْرٍ مِمَّنْ قَدَرَ فَعَفَّ لِكَأَدِّ الْعَفِيفِ أَنْ يَكُونَ مَلَكًا مِنَ الْمَلَائِكَةِ.

پاداش مجاهد شهید در راه خدا بزرگتر از پاداش عقیف پاکدامنی نیست که قدرت بر گناه دارد و آلوده نمی گردد همانا عقیف پاکدامن فرشته ای است از فرشته ها. (۳)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْعِفَافُ زِينَةُ الْفَقْرِ وَالشُّكْرُ زِينَةُ الْغِنَى.

پاکدامنی زیور تهیدستی و شکرگزاری زیور بی نیازی است. (۴)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: حَسَنُ الْعِفَافِ مِنْ شَمِيمِ الْأَشْرَافِ.

امام علی علیه السلام فرمودند: پاکدامنی نیکو از روش ها و خصلتهای مردمان شریف است. (۵)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ عَفَّ خَفُّ وَزَرَهُ وَعَظَمَ عِنْدَ اللَّهِ قَدْرَهُ.

امام علی علیه السلام: کسی که پاکدامنی ورزد بار گناه او سبک شود و در پیشگاه خداوند قدر و منزلت او بزرگ گردد. (۶)

ص: ۴۱

۱- اصول کافی، ج ۳، ص ۱۲۹

۲- همان

۳- نهج البلاغه، حکمت ۴۷۴

۴- نهج البلاغه، حکمت ۳۴۰

۵- غررالحکم، ص ۳۴۵

۶- غررالحکم، ص ۶۲۵

قال علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

: من اتحف العفه و القناعه خالفه العزّ.

امام علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: کسی که ارمغان عفت و قناعت به او عطا شود عزت و بزرگی با او هم سوگند شوند. (۱)

قال علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

: العفاف يصون لنفس و ينزهما.

امام علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: پاکدامنی نفس انسانی را نگه دارد و از پستیها پاک گرداند. (۲)

قال علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

: بالعتاف تزكو الاعمال.

امام علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: به وسیله عفت و پاکدامنی است که کارها پاک و پاکیزه گردد. (۳)

قال علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

: العفه تضعف الشهوه.

امام علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: پاکدامنی شهوت را ناتوان می سازد. (۴)

قال علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

: إذا أراد الله بعبد خيراً عف بطنه و فرجه.

امام علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: هر گاه خداوند نسبت به بنده ای خیر و خوبی خواهد شکم و عورتش را عقیف گرداند. (۵)

قال علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

: عليك بالعفاف و القنوع فمن أخذ به خفت عليه المؤمن.

امام علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: بر تو باد به عفت و پاکدامنی که هر کس آن را فراگیرد خرج ها و هزینه های زندگی بر او سبک شود. (۶)

قال علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

: من عقل عفت.

امام علي عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: کسی که عاقل باشد عفت ورزد. (۷)

ص: ۴۲

۱- غررالحکم، ص ۶۶۷

۲- غررالحکم، ص ۱۱۰

۳- غررالحکم، ص ۲۹۹

۴- غررالحکم، ص ۱۲۴

۵- غررالحکم، ص ۲۸۹

۶- غررالحکم، ص ۴۴۴

۷- غررالحکم، ص ۵۷۴

" وَ الْبَلَدُ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَ الَّذِي خَبَثَ لَإِيْخْرُجِ الْآ نَكِدًا ...

و سرزمین پاک، گیاه آن به اذن پروردگارش { پر بار } برآید؛ و آن { زمینی } که ناپاک است جز حاصلی ناچیز و بی فایده برنیآورد... (اعراف / ۵۸)"

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: تَزَوَّجُوا فِي الْحِجْزِ الصَّالِحِ فَإِنَّ الْعِرْقَ دَسَّاسٌ.

با خانواده های اصیل و نژادهای شایسته ازدواج کنید زیرا اصل و نژاد بسیار پنهان و مؤثر است (۱).

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: عَلَيْكُمْ فِي طَلَبِ الْحَوَائِجِ شَرَفِ النَّفْسِ، ذُوِي الْأَصُولِ الطَّيِّبَةِ فَإِنَّهَا عِنْدَهُمْ أَقْضَى وَ هِيَ لَدَيْكُمْ أَزْكَى.

بر شما باد که برای خواستن حاجت نزد مردمان شریف النفس که دارای ریشه و اصلی پاک هستند بروید که حاجت نزد آنها زودتر برآورده گردد آنها نزد شما پاکیزه تر از دیگران هستند. (۲)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: جَمِيلُ الْفِعْلِ يَنْبِئُ عَنِ طَيْبِ الْأَصْلِ.

کار زیبا، خبر از پاکی ریشه و نژاد می دهد. (۳)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: سُوءُ الْفِعْلِ دَلِيلٌ لُؤْمِ الْأَصْلِ.

کار بد دلیل بدی اصل و نسب است. (۴)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ خَبَثَ عِنْصَرُهُ سَاءَ مُحْضَرُهُ.

کسی که ریشه اش ناپاک باشد حضور او [و مصاحبتش] بد باشد. (۵)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِذَا كَرَّمَ أَصْلَ الرَّجُلِ كَرَّمَ مَغْيِبَهُ وَ مُحْضَرَهُ.

هنگامی که اصل و ریشهٔ مرد گرامی باشد حضور و غیاب او نیز گرامی است. (۶)

ص: ۴۳

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۷

۲- غررالحکم، ص ۴۴۹

۳- غررالحکم، ص ۳۴۰

۴- غررالحکم، ص ۳۹۹

٥- غررالحكم، ص ٦٧٠

٦- غررالحكم، ص ٢٩٤

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَا بَقَاءُ فَرْعٍ بَعْدَ ذَهَابِ أَصْلِهِ .

چه ماندنی دارد برای شاخه پس از رفتن ریشه. (۱)

ص: ۴۴

۱- غررالحکم، ص ۶۸۸

يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا □ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ □ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ

« يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا □ وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ □ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ »

... دیدگان خود را {از نامحرم} فرو بندند و دامان خویش را حفظ کنند و زینت خود را جز آنچه نمایان است {مانند دست و صورت} آشکار ن سازند، و باید روسری های خود را بر سینه های خویش اندازند و زینت و آرایش خود را آشکار نکنند جز برای شوهران خود ... و پاهای خود را بر زمین نکوبند تا آن زینتی که پنهان کرده اند {خلخال} دانسته شود ... « (۱)

« ... وَلَا تَبْرَجْنَ تَبْرَجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى و مانند روزگار جاهلیت قدیم، با آرایش ظاهر نشوید ... » (۲)

« يَظْهَرُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ وَ أَقْتِرَابِ السَّاعَةِ وَ هُوَ شَرُّ الْأَزْمِنَةِ نِسْوَةٌ كَاشِفَاتُ عَارِيَاتٍ مُتَبَرِّجَاتٍ مِنَ الدِّينِ دَاخِلَاتٍ فِي الْفِتَنِ مَائِلَاتٌ إِلَى الشَّهَوَاتِ مُسْرِعَاتٌ إِلَى اللَّذَاتِ مُسْتَحِلَّاتٌ لِلْمَحْرَمَاتِ فِي جَهَنَّمَ خَالِدَاتٌ. »

در آخرالزمان و نزدیک قیامت که بدترین زمانهاست زانی پیدا شوند خیابان گرد، عریان، از دین بیگانه، دنبال فتنه ها و هوسباز و پیرو شهوات و شتابان به لذتها، حلال داننده گناهان و به دوزخ ابدی گرفتار. « (۳)

۲- صفات زنان مورد نکوهش:

مقدمه

اشاره

همانطور که زنان شایسته و پسندیده دارای علامات و نشانه های خاص خود هستند زنان ناشایست و ناپسند هم ویژگی های خاص خود را دارند که دین مبین اسلام در بیان این ویژگی ها اهتمام جدی به کار برده است تا این دو گروه از هم باز شناخته شوند. دانستن این نکات و ویژگی ها جوانان را در انتخاب همسر مناسب یاری می رساند و به آنها می فهماند که ازدواج صرفاً یک جریان احساسی و عاطفی نیست بلکه تشکیل خانواده و حفظ آن مانند

ص: ۴۵

۱- سوره نور / آیه ۳۱

۲- احزاب / آیه ۳۳

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۴

سایر موارد نیازمند دقت و تأمل و برنامه ریزی است که احساس و عاطفه بشری بخشی البته مهم از این جریان عظیم زندگی است. زن به عنوان نماد مهر و محبت و آبرو و اعتبار خانواده نیازمند تعلیم و تربیت است تا بتواند در خانه شوهر هم نقش یک همسر خوب را ایفا کند و هم نقش یک مادر و پرورش دهنده فرزندان را. بنابراین بر مردان لازم است همسری را انتخاب کنند که ضمن بازتاب شخصیت آنان در جامعه، الگو و تربیت کننده خوبی هم برای فرزندان باشند.

توجه به شوهر و خانه و امور مربوط به آن و توجه به فرزندان در نزد زنان سرکش و ناسازگار بی اهمیت و یا کم اهمیت می باشد و در عوض پرداختن به امور فرعی زندگی در نظر آنان جایگاه خاصی دارد. بی توجهی به همسر و خواسته های او و تمسخر امور مربوط به خانه داری مثل پخت و پز و نظافت منزل و ... و احساس مسئولیت نکردن در برابر فرزندان جهت تعلیم و تربیت صحیح آنها از جمله نشانه های بارز این زنان است، اما آن چه که برای خداوند مهم است همان مسائلی است که اینگونه زنان نسبت به آنان بی توجهند. پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه معصومین علیهم السلام در این زمینه نکات آموزنده ای فرموده اند که ذکر تعدادی از آنها لازم می نماید.

زنان مورد نکوهش :

عَنْ امير المؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: يُظْهَرُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ وَاقْتِرَابِ الْقِيَامَةِ وَهُوَ شَرُّ الْأَزْمَنَةِ، سِوَهُ مُتَّبِرَجَاتٌ، كَاشِفَاتٌ، عَارِيَاتٌ مِنَ الدِّينِ، ذَاخِلَاتٌ فِي الْفِتَنِ، مَائِلَاتٌ إِلَى الشَّهَوَاتِ، مُسْرِعَاتٌ إِلَى اللَّذَاتِ، مُسْتَحِلَّاتٌ لِلْمَحْرَمَاتِ فِي جَهَنَّمَ خَالِدَاتٌ.

در آخر الزمان و نزدیک قیامت که بدترین زمانهاست زنانی پیدا شوند خیابان گرد، عریان، از دین بیگانه، دنبال فتنه ها و هوسباز و پیرو شهوات و شتابان به لذتها، حلال داننده گناهان و به دوزخ ابدی گرفتار. (۱)

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَيُّمَا امْرَأَةٍ تَطَيَّبَتْ لِغَيْرِ زَوْجِهَا لَمْ يُقْبَلْ مِنْهَا صَلَاةٌ حَتَّى تَغْتَسِلَ مِنْ طَيِّبِهَا كَغَسَلِهَا مِنْ جَنَابِهَا.

هر زنی که برای غیر شوهر عطر بزند خداوند نمازش را قبول نمی کند تا از آن غسل کند چنانکه از جنابت غسل می نماید. (۲)

عَلِيُّ بْنُ جَعْفَرٍ فِي كِتَابِهِ قَالَ: سَيَأْتِيَنَّ عَنِ الْمَرْأَةِ الْمُغَاضِبَةِ بِزَوْجِهَا هَلْ لَهَا صِلَاةٌ أَوْ مَا حَالُهَا؟ قَالَ: لَا تَزَالُ عَاصِيَةً حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا.

علی بن جعفر از برادرش حضرت موسی بن جعفر علیه السلام پرسش کرد: اگر زنی شوهرش را خشمناک کند نمازش پذیرفته است؟ و حال این چگونه است؟ حضرت فرمود: مادامی که شوهرش خشمناک است عاصیه و در معصیت است تا شوهرش از او راضی شود. (۳)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِذَا قَالَتِ الْمَرْأَةُ لِزَوْجِهَا مَا رَأَيْتُ مِنْكَ خَيْرًا قَطُّ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهَا.

وقتی زن به شوهر خود بگوید از تو خیری ندیدم اعمال نیکش بی اثر شود. (۴)

ص: ۴۷

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۴

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۱

۳- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۴۴

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۲

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَمَا سُوءُ الْمَرْأَةِ فَكَثْرَةُ مَمْرَاهَا وَعُقُوقُ زَوْجِهَا.

شومی زن در افزونی مهر و نافرمانی او از شوهر است. (۱)

عَنْ اميرالمؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ : أَيُّمَا امْرَأَةٍ هَجَرَتْ زَوْجَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ حُشِرَتْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ إِلَّا أَنْ تَتُوبَ وَتَرْجِعَ.

از رسول خدا صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ شَنیدم که هر زنی که از شوهر به ستم فاصله گیرد در قیامت با فرعون و هامان و قارون در پست ترین طبقات دوزخ جای گیرد مگر آن که توبه نماید. (۲)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَغْلِبَ أَعْدَاءُ الْمُؤْمِنِينَ زَوْجَهُ السُّوءَ .

چیره ترین دشمن مؤمن همسر ناشایست است. (۳)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : لَوْ أَنَّ جَمِيعَ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ ذَهَبٍ وَفِضَةٍ حَمَلَتْهُ الْمَرْأَةُ إِلَى الْبَيْتِ زَوْجِهَا ثُمَّ ضَرَبَتْ عَلَى رَأْسِ زَوْجِهَا يَوْمًا مِنْ الْأَيَّامِ ، تَقُولُ : مَنْ أَنْتَ ؟ إِنَّمَا الْمَالُ مَا لِي حَبَطَ عَمَلُهَا وَ لَوْ كَانَتْ مِنْ أَعْيَادِ النَّاسِ إِلَّا أَنْ تَتُوبَ وَ تَرْجِعَ وَ تَعْتَذِرَ إِلَى زَوْجِهَا.

اگر زنی همه زر و سیم زمین را به خانه شوهر برد و روزی بر او منت نهد که : تو کی هستی ؟ مالها و اثاث خانه از من است اعمال خیرش نابود می شود مگر آن که توبه کند و از شوهر عذر بخواهد. (۴)

قَالَ اميرالمؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَرْبَعَةٌ مِنَ الشَّقَاءِ ، جَارُ السُّوءِ وَ وُلْدُ السُّوءِ وَ الْمَرْأَةُ السُّوءِ وَ الْمَنْزِلُ الضَّيْقُ .

چهار چیز برای شخص از بدبختی است : همسایه بد، فرزند بد، زن بد و منزل تنگ و محقر. (۵)

ص : ۴۸

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۴۷

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۶

۳- بخش ۲۴ میزان الحکمه، الزوجه السيئه.

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۵.

۵- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۶۲

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَيُّمَا إِمْرَأَةٍ خَرَجَتْ مِنْ بَيْنِهَا بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا فَلَانْفَقَهُ لَهَا حَتَّى تَرْجِعَ.

هر زنی که بدون اجازه شوهر از خانه بیرون رود حق نفقه ندارد تا این که برگردد. (۱)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَيُّمَا إِمْرَأَةٍ لَمْ تُرْفِقْ بِزَوْجِهَا وَحَمَلَتْهُ عَلَى مَا لَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ وَ مَا لَا يُطِيقُ لَمْ يُقْبَلْ مِنْهَا حَسَنَةٌ وَ تَلْقَى اللَّهَ وَ هُوَ عَلَيْهَا غَضَبَان.

اگر زنی با شوهرش مدارا نکند و از او کار شاق بخواهد و چیزی را که از طاقت شوهر بیرون است از وی تقاضا نماید چنین زنی اگر ثوابی نیز انجام دهد خداوند از وی نمی پذیرد و فردای قیامت در حالی که به ملاقات خدا می رود که از او ناخشنود است. (۲)

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: شَرُّ الْأَشْيَاءِ الْمَرْأَةُ سُوءَ .

بدترین چیزها زن ناشایست است. (۳)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ فِي كِتَابِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

الَّذِي أَمَلَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنْ كَانَ الشُّومُ فِي شَيْءٍ فَفِي النِّسَاءِ.

امام صادق علیه السلام به نقل از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرموده است: شومی هم در شیء است هم در زن. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَيُّمَا إِمْرَأَةٍ أَذَتْ زَوْجَهَا بِلِسَانِهَا لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهَا صِرْفَاءً وَ لَا عِدْلًا وَ لَا حَسَنَةً مِنْ عَمَلِهَا حَتَّى تُرْضِيَهُ.

هر زنی که شوهرش را با زبانش بیازارد خداوند هیچ انفاق و حسنه و کفاره ای را از او نمی پذیرد و هیچ کار نیکش را قبول نمی کند تا وقتی که شوهرش را راضی کند. (۵)

ص: ۴۹

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۱

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۰۹

۳- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۴۰.

۴- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۷

۵- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۵۳

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ كَانَ لَهُ إِمْرَأَةٌ تُوذِيهِ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ صَلَاتَهَا وَلا حَسَنَةً مِنْ عَمَلِهَا تُعِينُهُ وَتُرْضِيَهُ وَإِنْ صَامَتْ الدَّهْرَ... وَ عَلَى الرَّجُلِ مِثْلُ ذَلِكَ الْوِزْرُ وَالْعَذَابُ إِذَا كَانَ لَهَا مُؤْذِيًا ظَالِمًا.

هر که زنش وی را بیازارد خداوند نماز آن را قبول نکند و کار نیکش را نپذیرد تا زمانی که به شوهرش کمک کند و او را خشنود سازد هر چند آن زن همه عمرش را روزه بگیرد مرد نیز اگر زن بگیرد و به او ستم کند همین گناه و عذاب را دارد.

(۱)

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: كَانَ مِنْ دُعَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَعُوذُ بِكَ مِنْ إِمْرَأَةٍ تُشِينُنِي قَبْلَ مُشِيَّتِي.

امام صادق علیه السلام فرمود: از دعاهای رسول خدا صلی الله علیه و آله این بود: بار خدایا به تو پناه می برم از زنی که پیش از رسیدن زمان پیری پیرم کند. (۲)

امام باقر علیه السلام از جدش امیرمؤمنان علیه السلام نقل می کند که آن سرور به همراهی فاطمه سلام الله علیها به حضور پیامبر صلی الله علیه و آله رسیدند و ناگاه مشاهده نمودند که آن حضرت به شدت مشغول گریه می باشد علی علیه السلام علت را از آن حضرت جويا شد. جواب فرمود: یا علی شبی که به معراج رفتم انواع زنان امتم را مشاهده نمودم و از شدت آن کیفر بسیار نگرانم و به همین علت گریه می کنم سپس فرمود:

... وَ أَمَّا الْمُعَلَّقَةُ بِلسانِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ تُؤْذِي زَوْجَهَا... وَ أَمَّا الْمُعَلَّقَةُ بِرِجْلِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ تَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا...

گروهی از زنان را به وسیله زبانشان آویزان کرده بودند زیرا آنان شوهران خویش را به وسیله زبان درازی آزرده بودند و گروهی از زنان را با پا آویخته بودند زیرا بدون اجازه شوهرانشان از خانه خارج شده بودند. (۳)

قَالَ سَلْمَانُ الْفَارِسِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ: أَيُّمَا إِمْرَأَةٍ مَنَّتْ عَلَى زَوْجِهَا بِمَالِهَا فَتَقُولُ إِنَّمَا تَأْكُلُ أَنْتَ مَنْ مَالِي لَوْ أَنَّهَا تَصَدَّقَتْ بِذَلِكَ الْمَالِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهَا إِلَّا أَنْ يَرْضَى عَنْهَا زَوْجُهَا.

سلمان گفت: از رسول خدا صلی الله علیه و آله شنیدم که می فرمود: هر زنی بر شوهرش منت بگذارد و بگوید تو از مال من می خوری و زندگی ات را من اداره می کنم و به وسیله مال خود به شوهر فخر بفروشد

ص: ۵۰

۱- بخش ۲۴ میزان الحکمه - ایذاء الزوج

۲- الکافی، ج ۵، ص ۳۲۶.

۳- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۵۳.

چنین زنی اگر تمام دارائی اش در راه خدا انفاق کند و صدقه بدهد خداوند خیرات و حسناتش را نمی پذیرد مگر این که شوهرش از او راضی باشد. (۱)

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَيُّمَا امْرَأَةٍ دَخَلَتْ عَلَى زَوْجِهَا فِي أَمْرِ النَّفَقَةِ وَكَلَّفَتْهُ مَا لَا يُطِيقُ لَا يَقْبَلُ اللَّهُ مِنْهَا صِرْفًا وَلَا عَدْلًا إِلَّا أَنْ تَتُوبَ وَتَرْجَعَ وَتَطْلُبُ مِنْهُ طَاقَتَهُ.

زنی که در امور زندگی با شوهرش مدارا نکند و هزینه های سنگینی را بر وی تحمیل نماید خداوند هیچ نوع فضل و بخشش و کارهای عبادی او را قبول نمی کند مگر این که از این راه شیطانی برگشته و توبه نماید و آنچه در طاقت اوست طلب نماید. (۲)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِذَا اسْتَعْطَرَتِ الْمَرْأَةُ فَمَمَرَّتْ عَلَى الْقَوْمِ لِيَجِدُوا رِيحَهَا فَهِيَ زَانِيَةٌ.

هرگاه زنی خود را خوشبو کند و در گذرگاه مردان بگذرد تا بوی خوش خودش را به دیگران برساند این زن حکم زانیه را دارد. (۳)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِنْ أَخْبَرْتُمْ بِشَرِّ نِسَائِكُمْ ؟ قَالُوا : بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ . قَالَ : ... الَّتِي لَا تَتَوَرَّعُ عَنِ قَبِيحٍ .

بدترین و شرورترین زنان، آن زنی است که بی تقوا بوده و در ارتکاب به خلاف و زشتی ها بی تفاوت باشد. (۴)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَلْعُونَةٌ مَلْعُونَةٌ امْرَأَةٌ تُؤْذِي زَوْجَهَا وَنَعْمَةٌ وَ سَيِّئَةٌ سَيِّئَةٌ امْرَأَةٌ تَكْرُمُ زَوْجَهَا وَلَا تُؤْذِيهِ وَ تُطِيعُهُ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ.

ملعون است، ملعون است آن زنی که شوهر خود را بیازارد و غمگین کند و خوشبخت است، خوشبخت است آن زنی که شوهر خود را احترام کند و آزارش ندهد و در همه حال از وی فرمان برد. (۵)

ص: ۵۱

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۵

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۵.

۳- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۵۳

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۸۶.

۵- بخش ۲۴ میزان الحکمه - ایذاء الزوج.

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : ... وَ هُنَّ ثَلَاثٌ : فَأَمْرَاهُ «وَلُودٌ وَ دُودٌ تُعِينُ زَوْجَهَا عَلَى دَهْرِهِ وَ تُسَاعِدُهُ عَلَى دُنْيَاهُ وَ اخِرَتِهِ وَ لَا تُعِينُ الدَّهْرَ عَلَيْهِ وَ إِمْرَاهُ «عَقِيمٌ لِأَذَاتِ جَمَالٍ وَ لَا تُخْلِقُ وَ لَا تُعِينُ زَوْجَهَا عَلَى خَيْرٍ وَ إِمْرَاهُ «صَيْخَابَهُ «وَلَا جَهَّ «خَرَّاجَهُ «هَمَّازَهُ «تَسْتَفِلُّ الْكَثِيرَ وَ لَا تَقْبَلُ الْيَسِيرَ.

زنان سه طایفه اند : زن بسیار بچه آور با محبت که شوهر را بر دین و دنیایش کمک کند. دوم زنان نازا و عقیم که نه جمال دارد و نه اخلاق هرگز شوهرش را کمک نمی کند. سوم زن زیاد غرولند کن، پرسه زن و بیرون رو، عیب جو، زیاد را کم شمرد و کم را نپذیرد. (۱)

وَ قَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ : حَاطِبِيًّا فَقَالَ : أَيُّهَا النَّاسُ أَيُّكُمْ وَ حَضْرَاءُ الدَّمَنِ ، قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا حَضْرَاءُ الدَّمَنِ ؟ قَالَ : الْمَرْأَةُ «الْحَسَنَاءُ فِي مَبْتِ الشُّوءِ .

به دور باشید و پرهیزید از ازدواج با گلها و سبزه هائی که در زمین های کثیف و آلوده می روید. از آن حضرت پرسیدند که منظور از خضرء دمن چیست ؟ فرمود : زن زیبایی که در محیط آلوده و از خانواده کثیف نشو و نما نموده و بزرگ شده باشد. (۲)

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَيُّمَا إِمْرَاهُ وَضَعَتْ ثَوْبَهَا فِي غَيْرِ مَنْزِلِ زَوْجِهَا وَ بَغِيَ إِذْنَهُ لَمْ تَزَلْ فِي لَعْنَةِ اللَّهِ إِلَى أَنْ تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا. هر زنی که جامه و لباسش را بدون اجازه شوهرش در خانه بیگانه بگذارد پیوسته در لعن و نفرین است تا به خانه اش برگردد. (۳)

ص : ۵۲

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۹

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۳۸۶.

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۱

الف - بدخلقی :

"... وَ لَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ...

... و اگر درشتخو و سختدل بودی بی شک از گرد تو پراکنده می شدند .." (۱)

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: شَرُّ الْأَشْيَاءِ امْرَأَةُ السُّوءِ .

از همه بدها بدتر زن بد اخلاق ناشایسته است. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: ابِي اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ لِصَاحِبِ الْخُلُقِ الشَّيْءِ بِالتَّوْبَةِ قَالَ: وَ كَيْفَ ذَاكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: لِأَنَّهُ إِذَا تَابَ مِنْ ذَنْبٍ وَقَعَ فِي ذَنْبٍ أَعْظَمَ مِنْهُ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فرمود: خدا عز و جل برای بدخلق توبه نخواسته. عرض شد: یا رسول الله آن چگونه باشد؟ پاسخ داد: زیرا هرگاه از گناهی توبه کند در گناه بزرگ تری افتد. (۳)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ عَذَّبَ نَفْسَهُ.

هر که بدخلق باشد خود را شکنجه کند. (۴)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا وَحْشَةَ أَوْحَشَ مِنْ سُوءِ الْخُلُقِ .

تنهایی و وحشتی وحشتناک تر از بد خلقی نیست. (۵)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا سُوْدُدَ لِسِيءِ الْخُلُقِ .

آدم بدخلق سیادت و آقایی ندارد.

ص: ۵۳

۱- سوره آل عمران / آیه ۱۵۹

۲- بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۴۰.

۳- اصول کافی، ج ۴، ص ۳

۴- اصول کافی، ج ۴، ص ۳

۵- غرور الحکم، ص ۷۸۳

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : سَاءَ الْخَلْقُ نَكَدَ الْعَيْشَ وَ عَذَابَ النَّفْسِ .

شخص بدخلق زندگی ندارد و نفسش در عذاب است. (۱)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مِنْ اللُّؤْمِ سَوْءُ الْخَلْقِ .

بدخلقى از پستی است. (۲)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ سَاءَ خَلْقُهُ اعْوَزَهُ الصَّدِيقُ وَ الرَّفِيقُ .

کسی که بدخلق باشد دوست و رفیقش ناباب گردد. (۳)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ لَمْ يَحْسَنْ خَلْقَهُ لَمْ يَنْتَفِعْ بِهِ قَرِينَهُ .

کسی که خلق خود را نیکو نکند دوست و همراهش از او سودی نبرد. (۴)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ مَلَأَ أَهْلَهُ .

کسی که خلقش بد باشد خاندانش از او ملول گردند. (۵)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ اسَاءَ خُلُقَهُ عَذَبَ نَفْسَهُ .

کسی که خوی خود را بد کند خود را به تعب دچار کرده است. (۶)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ سَاءَ خَلْقُهُ ضَاقَ رِزْقُهُ .

کسی که خلقش بد باشد روزیش تنگ شود. (۷)

ص: ۵۴

۱- غررالحکم، ص ۴۰۴.

۲- غررالحکم، ص ۸۲۲

۳- غررالحکم، ص ۶۶۷.

۴- غررالحکم، ص ۶۵۴.

۵- غررالحکم، ص ۶۲۵.

۶- غررالحکم، ص ۵۸۰

۷- غررالحکم، ص ۵۹۲

" فِجَاءُ تَهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشَى عَلَى اسْتِحْيَاءٍ ...

پس یکی از آن دو درحالی که از روی حیا گام برمی داشت ... { اشاره به حجب و حیا در رفتار دختر شعیب علیه السلام " (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: **الْأَخْبِرُكُمْ بِشِرَارِ نِسَائِكُمْ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ: ... الَّتِي لَا تَتَوَرَّعُ عَنِ قَبِيحٍ.**

بدترین و شرورترین زنان، آن زنی است که بی تقوا بوده و در ارتکاب به خلاف و زشتی ها بی تفاوت باشد. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: **الْحَيَاءُ مِنَ الْإِيمَانِ وَالْإِيمَانُ فِي الْجَنَّةِ.**

حیا از ایمان است و ایمان در بهشت است [پس شخص با ایمان با حیا در بهشت است]. (۳)

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: **الْحَيَاءُ وَالْعِفَافُ وَالْعِيُّ أَعْنَى عِيِّ اللِّسَانِ لِأَعْيِ الْقَلْبِ مِنَ الْإِيمَانِ.**

حیا و پاکدامنی و کند زبانی - نه کند دلی - از ایمان است. (۴)

عَنْ مَعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ عَنْ أَحَدِهِمَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: **لِلْحَيَاءِ وَالْإِيمَانِ مَقْرَنَانِ فِي قَرْنٍ فَإِذَا ذَهَبَ أَحَدُهُمَا تَبِعَهُ صَاحِبُهُ.**

حیا و ایمان در یک رشته و همدوش هم هستند چون یکی از آن دو رفت دیگری هم می رود. (۵)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: **قَالَ رَسُولُ اللَّهِ: أَرْبَعٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَكَانَ مِنْ قَرْنِهِ إِلَى قَدَمِهِ ذُنُوبًا يَدَّلُهَا اللَّهُ حَسَنَاتِ الصِّدْقِ وَالْحَيَاءِ وَحُسْنِ الْخَلْقِ وَالشُّكْرِ.**

هر کس دارای چهار خصلت باشد حتی اگر سر تا پا هم گنهکار باشد خدا گناهانش را به حسنات تبدیل می کند: صداقت، حیا، خوشرویی و خوش خلقی و شکر گذار بودن. (۶)

عَنْ امير المؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ هَبَطَ جَبْرَائِيلُ عَلَى آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ يَا آدَمُ إِنِّي أَمَرْتُ أَنْ أَخَيِّرَكَ وَاحِدَةً مِنْ ثَلَاثٍ فَاخْتَرْتَ وَاحِدَةً وَدَعَيْتَ اثْنَتَيْنِ فَقَالَ لَهُ وَمَا تِلْكَ الثَّلَاثُ قَالَ الْعَقْلُ وَالْحَيَاءُ وَالذِّينُ فَقَالَ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأَنَّى قَدِمْتَ الْعَقْلُ فَقَالَ جَبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِلْحَيَاءِ وَالذِّينِ انصَرَفْنَا وَدَعَا فَقَالَا أَنَا امْرَأَةٌ أَنْ نَكُونَ مَعَ الْعَقْلِ حَيْثُ كَانَ قَالَ فَشَأْنُكُمْ وَعَرَجٌ.

ص: ۵۵

٣- الكافي، ج ٢، ص ١٠٦

٤- همان

٥- الكافي، ج ٢، ص ١٠٦

٦- الكافي، ج ٢، ص ١٠٧.

جبرئیل عَلَیْهِ السَّلَامُ بر حضرت آدم عَلَیْهِ السَّلَامُ فرود آمد و با او عرض کرد: اختیار کن یکی از این سه چیز را و دو تا را رها کن آدم عَلَیْهِ السَّلَامُ

گفت: آن سه چیست؟ جبرئیل گفت: آن سه عقل، حیا و دین است. آدم عَلَیْهِ السَّلَامُ

گفت: من اختیار کردم عقل را سپس جبرئیل عَلَیْهِ السَّلَامُ به دین و حیا گفت: شما بروید اما دین و حیا گفتند: ما ماموریم همراه عقل باشیم. (۱)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْإِسْلَامُ عُرْيَانٌ فَلِبَاسِهِ الْحَيَاءُ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: دین اسلام عریان است و لباسش حیا است. (۲)

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا إِسْتَحْيَا مِنْ رَبِّهِ حَقَّ الْحَيَاءِ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: خدا رحم کند بنده ای را که حق حیا را نسبت به پروردگارش اداء کند [از خدا حیا کند و گناه نکند] (۳)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ كَسَاهُ الْحَيَاءُ ثَوْبَهُ لَمْ يَرِ النَّاسُ عَيْبَهُ.

کسی که لباس حیا پوشیده مردم عیوب او را نمی بینند. (۴)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَمَنْ كَثُرَ كَلَامُهُ خَطُؤُهُ وَمَنْ كَثُرَ خَطُؤُهُ قَلَّ حَيَاءُهُ وَمَنْ قَلَّ حَيَاءُهُ قَلَّ وَرَعُهُ وَمَنْ قَلَّ وَرَعُهُ مَاتَ قَلْبُهُ وَمَنْ مَاتَ قَلْبُهُ دَخَلَ النَّارَ.

کسی که کلام و سخنش زیاد است خطایش زیاد است و کسی که خطایش زیاد است حیائش کم است و کسی که حیائش کم است ورع و تقوایش کم است و کسی که ورعش کم است قلبش مرده است و کسی که قلبش مرده است داخل جهنم است. (۵)

ص: ۵۶

۱- من لایحضره الفقیه، ج ۴، ص ۴۱۷

۲- وسائل الشیعه، ج ۱۵، ص ۱۸۴

۳- مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۶۲

۴- نهج البلاغه.

۵- وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۱۸۷

قال علي بن الحسين: حَفَّ اللهُ تَعَالَى لِقُدْرَتِهِ عَلَيْكَ وَاسْتَحْيَى مِنْهُ لِقُرْبِهِ مِنْكَ.

امام سجاد عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود: از قدرت خدا بر خویش بترس و از نزدیکی اش به خود شرمگین باش [حیا کن]. (۱)

الامام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْحَيَاءُ سَبَبٌ إِلَى كُلِّ جَمِيلٍ.

شرم وسیله رسیدن به هر زیبایی و نیکی است. (۲)

الامام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْحَيَاءُ مِفْتَاحُ كُلِّ خَيْرٍ.

شرم کلید همه خوبیهاست. (۳)

الامام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَعْقَلُ النَّاسِ أَحْيَاهُمْ.

عاقل ترین مردم با شرمترین آنهاست. (۴)

الامام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْحَيَاءُ يَصُدُّ عَنِ فِعْلِ الْقَبِيحِ.

شرم مانع زشتکاری می شود. (۵)

الامام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ: كَسْبُ الْعِفَّةِ الْحَيَاءُ.

علت پاکدامنی حیا است. (۶)

ص: ۵۷

۱- وسائل الشیعه، ج ۱۲، ص ۱۸۷

۲- بخش ۱۶ میزان الحکمه - الحیاء.

۳- همان

۴- همان.

۵- همان.

۶- همان.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ لِكُلِّ دِينٍ خُلُقًا وَإِنَّ خُلُقَ الْإِسْلَامِ الْحَيَاءُ.

هر دینی را منشی است و منش اسلام حیا است. (۱)

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا حَيَاءَ لَهُ.

ایمان ندارد کسی که حیا ندارد. (۲)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْحَيَاءُ حَيَاءَانِ: حَيَاءُ عَقْلِ وَحَيَاءُ حُمُقٍ فَحَيَاءُ الْعَقْلِ الْعِلْمُ وَحَيَاءُ الْحُمُقِ الْجَهْلُ.

حیا دو گونه است: حیا ناشی از خرد و حیا بر خاسته از نابخردی. حیا خرد دانش است و حیا نابخردانه جهل و نادانی. (۳)

الْإِمَامُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: غَايَةُ الْحَيَاءِ أَنْ يَسْتَحْيِيَ الْمَرْءُ مِنْ نَفْسِهِ.

اوج حیا این است که آدمی از خودش شرم کند. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْحَيَّيَّ الْحَلِيمَ الْعَفِيفَ الْمُتَعَفِّفَ.

خداوند انسان با حیا و بردبار پاکدامن با قناعت را دوست دارد. (۵)

ص: ۵۸

۱- بخش ۱۶ میزان الحکمه - الحیاء

۲- همان.

۳- همان.

۴- همان.

۵- همان.

بخش سوم:

جایگاه زن در اسلام

ص: ۵۹

« وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً ...

و از نشانه های او این که از خودتان همسرانی برای شما آفرید تا در کنارشان آرام گیرید، و میانتان دوستی و مهربانی نهاد.»
(۱)

« قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ إِتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّهُنَّ عَوَانٌ عِنْدِكُمْ.

از هرگونه اجحاف و ستم در مورد زنانان خودداری کنید زیرا آنان در اختیار شما بوده و امانتهای الهی هستند.» (۲)

مقدمه

برخلاف آن چه که در دنیای امروز گفته می شود و اسلام را عامل محدود کردن و بی ارزش نمودن زن معرفی می کند، در اسلام زن از جایگاه و ارزش والایی برخوردار است. با نگاهی اجمالی به تاریخ به راحتی می توان به وضعیت اسفبار زنان پی برد. موجودی بی ارزش که بازیچه دست مردان بوده و او را فاقد عقل و درک و فهم شایسته انسانی می دانستند و این حقیقت تلخ به شکل های مختلف خود را در صفحات تاریخ به نمایش گذاشته است و نمونه بارز و عملی آن که در قرآن هم مورد نکوهش قرار گرفته زنده به گور کردن دختران است چرا که عرب جاهلی زن را مایه ننگ و بی آبرویی خانواده خود می دانست و این تفکر آنان نشان از رفتار سخیف و توهین آمیز مردان با زنان است. اما زن در نزد خداوند موجودی ارزشمند و قابل احترام است زیرا طبق فرموده امام محمد باقر علیه السلام

خداوند با نظر رأفت و مهربانی جهان را پدید آورد و زن نیز به عنوان جزئی از این هستی مشمول این قاعده لطف و مهربانی حضرت باری تعالی است و با نظر لطف و مهربانی ایشان

نیز راهی این کره خاکی شده است.

ص: ۶۰

۱- سوره روم / آیه ۲۱

۲- نقش دین در خانواده، ج، ص ۱۸۰.۱

البته دلیل بر این مدعا حقوق و امتیازاتی است که خداوند در دین مبین اسلام برای زنان متناسب با جنسیت و روحیات او در نظر گرفته است برخلاف تفکر اشتباه برابری زن و مرد که در دنیای غرب رواج دارد و به دیگر جوامع بشری هم سرایت کرده است و با استفاده از این عنوان عوامفریبانه جهت کسب منافع بیشتر از زنان آنان را از جایگاه واقعی خویش و از وظیفه اصلی خود دور کرده و با بیگاری کشیدن از او در جامعه به اسم روشنفکری آنان را به ورطه هلاکت و نابودی کشانده اند. ظلمی که در جهان امروز، این به اصطلاح مدعیان تمدن بر زنان روا می دارند اگر بیشتر از دوران کهن نباشد کمتر هم نیست. با نگاهی اجمالی به وضعیت زنان در جهان امروز این مساله را به راحتی در می یابیم.

قَالَ امير المؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْمَرَأَةُ مَرِيحَانَةٌ وَوَلَيْسَتْ بِقَهْرْمَانَةٍ .

زن گل است نه قهرمان. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَيُّهَا النَّاسُ النَّسَاءُ عِنْدَكُمْ عَوَارٌ ... فَلَكُمْ عَلَيْهِنَّ حَقٌّ وَ لَهُنَّ عَلَيْكُمْ حَقٌّ .

زنان در نزد شما امانت و عاریه اند ... شما را بر زنان حق و حقوقی است و آنان نیز بر شما حقوقی دارند. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : كُلُّ مَنْ إِشْتَدَّ لَذَا حُبًّا إِشْتَدَّ لِلنِّسَاءِ حُبًّا .

هر کس ما را بیشتر دوست دارد زنان را بیشتر دوست خواهد داشت. (۳)

زمانی که حضرت زهرا سلام الله علیها چشم از جهان فرو بست و امام علی علیه السلام

او را به خاک سپرد این جمله را فرمودند : فَلَقَدْ اسْتَرْجَعَتِ الْوَدِيعَةَ وَ أَخَذَتِ الرَّهْيَنَةَ ، أَمَا حُزْنِي فَسَرْمَدٌ .

فاطمه که ودیعه و امانت خدا و رسولش بود پس گرفته شد و به سوی تو آمد اما من بعد از این همیشه اندوهگین بوده و

خواب به چشمم نخواهد رفت. (۴)

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِنَّ النَّسَاءَ عِنْدَ الرَّجُلِ لَا يَمْلِكْنَ لِأَنْفُسِهِنَّ ضَرًّا وَ لَنْفَعًا وَ إِنَّهُنَّ أَمَانَةٌ مِنَ اللَّهِ عِنْدَكُمْ فَلَا تُضَارُّهُنَّ وَ لَا تَعْضُلُوهُنَّ .

همانا زنان در برابر مردان دارای سود و زیانی برای خویش نمی باشند اما این را بدانید که آنان امانتهای خداوند در دست

شوهران خود می باشند و مردان حق ندارند به آنها ضرر و زیان رسانده و

ص: ۶۲

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۷

۲- بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۴۵

۳- وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۲۴.

۴- نهج البلاغه، خطبه ۱۹۳.

حقوق آنان را فراموش کنند [مقصود از نفع و ضرر در اینجا در اختیار شوهران بودن است و گرنه زن در اسلام مالک اموال خویش است].(۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : اتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّهُنَّ عَوَانٌ عِنْدَكُمْ.

از هرگونه اجحاف و ستم در مورد زنانان خودداری کنید زیرا آنان در اختیار شما بوده و امانت های الهی هستند.(۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : مِنْ اخْلَاقِ الْأَنْبِيَاءِ حُبُّ النِّسَاءِ.

از اخلاق پیامبران دوست داشتن زنان است.(۳)

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَا أَظُنُّ رَجُلًا يَزِدَادُ فِي الْإِيمَانِ خَيْرًا إِلَّا أَزْدَادَ حُبًّا لِلنِّسَاءِ .

گمان ندارم ایمان مردی افزون شود مگر به همان اندازه محبت او به زن زیادتر شود.(۴)

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : الْعَبْدُ كُلَّمَا أَزْدَادُ فِي لِلنِّسَاءِ حُبًّا أَزْدَادُ فِي الْإِيمَانِ فَضْلًا .

هر قدر مرد زنان را بیشتر دوست داشته باشد فضیلت ایمانش زیادتر است.(۵)

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : وَاتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّهُنَّ عَوَارِي عِنْدَكُمْ اتَّخَذَ تُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَاسْتَحَلَّتُمْ فُرُوجَهُنَّ بِكَلِمَةِ اللَّهِ وَلَهُنَّ عَلَيْكُمْ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ .

از خدا درباره زنان بپرهیزید آنها امانت ها و عاریه ها نزد شما می باشند در حفظ امانت خداوند نگهدار باشید شما با کلماتی از آنها بهره و نصیب می برید و بر شما واجب و لازم است روزیشان را فراهم آورید و پوشش های آنها به اندازه نیازشان تهیه نمائید.(۶)

ص: ۶۳

۱- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۷۵

۲- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۱۸۰

۳- الکافی، ج ۵، ص ۳۲۰

۴- همان.

۵- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۳۷۶

۶- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۱۶۸

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا أَحَبُّ مِنْ دُنْيَاكُمْ إِلَّا النِّسَاءُ وَالطَّيِّبُ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: از دنیای شما دوست ندارم مگر زنان و بوی خوش را. (۱)

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: اخْبَرَنِي أَخِي جِبْرِئِيلُ وَ لَمْ يَزَلْ يُوصِينِي بِالنِّسَاءِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنْ لَا يَحِلُّ لِرَوْجِهَا أَنْ يَقُولَ لَهَا أُفُّ يَا مُحَمَّدَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ اتَّقُوا اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّهُنَّ عَوَانٌ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ أَخَذَ تُمْهُنَّ عَلَى أَمَانَاتِ اللَّهِ ...

برادرم جبرئیل عَلَيْهِ السَّلَامُ آن چنان حقوق زنان را از جانب خداوند برای من سفارش نمود که گمان کردم اف گفتن هم در حق آنان مجاز نمی باشد و به من گفت ای محمد از خدا بترسید و با زنان خود مدارا کنید زیرا آنان تسلیم امر ما هستند و به منزله امانت می باشند با پیمانها و امانت های الهی آنان را گرفته اید و به جان و ناموسشان مسلط گشته اید جز نیکی در حقشان کاری انجام ندهید... (۲)

ص: ۶۴

۱- الکافی، ج ۳، ۲۱، ۵

۲- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۷۵.

بخش چهارم

اشاره

۱- صفات مردان شایسته

الف- خوش خلقی

ب- نظافت

۲- مردان مورد نکوهش

الف- دشنام

ب- غضب

ص: ۶۵

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا قُوا أَنْفُسِكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غُلَاظٌ شِدَادٌ ... »

ای کسانی که ایمان آورده اید! خود و خانواده خویش را از آتشی که هیزم آن، مردم و سنگهاست حفظ کنید که بر آن فرشتگانی خشن و سختگیر نگهبانند ... » (۱)

« قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ حَسَنَ بِرُّهُ بِأَهْلِهِ زَادَ اللَّهُ فِي عُمَرِهِ . كَسَى كَسَى بِهِ هَمْسِرٌ وَفِرْزَنُ خُودِ نِيكِي بَرَسَانِدُ خُدَاوَنِدِ عَمْرَشِ رَا طُولَانِي سَازَد. » (۲)

مقدمه

از آنجایی که مرد یکی از دو رکن اصلی تشکیل خانواده است لذا شارع مقدس برای او نیز همانند زنان و وظائفی را مقرر داشته است که عمل به آن وظائف او را جزء مردان شایسته و پسندیده قرار می دهد و بالعکس عمل نکردن به آنها او را در ردیف مردان ناشایست و قابل نکوهش قرار می دهد. مرد به عنوان سرپرست خانواده باید آموزش های لازم را برای داشتن یک خانواده سالم و صحیح دیده باشد تا در کنار همسر و فرزندان خود پناهی باشد محکم و استوار که با طوفان حوادث متزلزل نگردد و بنیان خانواده را بر باد نهد و خانواده در زیر سایه مهربانی او، اوقات را به خوبی سپری کنند. برخلاف تصور عده ای در اسلام مقوله ای تحت عنوان مرد سالاری و بی توجهی نسبت به زنان وجود ندارد. اگرچه ممکن است عده ای از دین جهت منافع خود سوء استفاده کنند و با ارائه برداشتهای شخصی از آن باعث به غلط انداختن افکار عمومی شوند اما این مساله نشان از ضعف دین در این مورد نیست.

با تعلیم و تربیت بر اساس آموزه های الهی، مرد با توجه به توانایی ها و امکانات وجودی و خدادادی که به او عطاء شده است مردانه پرورش می یابد و زن نیز به لحاظ ساختار وجودی خویش، زنانه تربیت می شود تا هر کدام بر اساس نعمت هایی که خداوند به آنها داده است بتوانند خود را به کمال انسانی خویش که مدنظر الله تبارک و تعالی است برسانند نه این که در اثر سهل انگاری و بی توجهی و یا بی اطلاعی و جهل و یا منفعت طلبی این انرژی خدادادی به هدر رفته و عمر گرانبمایه صرف مسائل پوچ و بی محتوا گردد.

بی توجهی نسبت به دین و آموزه های آن و احساس بی نیازی از آن معضلی است که دامنگیر جهان امروز شده و باعث دوری افراد از منبع هدایت گشته است نتیجه این تفکر شیطانی را می توان در تزلزل بنیان خانواده، افزایش

ص: ۶۶

۱- سوره تحریم / آیه ۶

۲- بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۵

آمار طلاق، جرم و جنایت، آشفته‌گی‌های روحی - روانی افراد و میل به اعتیاد و ... مشاهده نمود. شناختن حقیقت خویش و قرار نگرفتن در جایگاه واقعی خود مشکلی است که دامن انسان امروزی را گرفته و او را به قهقرا کشانده است. بنابراین عدم شناخت نسبت به خود یعنی عدم شناخت نسبت به خالق خویش و این یعنی سیر نزولی انسان.

ص: ۶۷

الامام السجاد عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَرْضَاكُمْ عِنْدَ اللَّهِ، أَسْبَغْكُمْ عَلَى عِيَالِهِ.

پسندیده ترین شما در نزد خدا آن کس است که رفاه بیشتری برای اهل و عیال خود فراهم آورد. (۱)

الامام الرضا عَلَيْهِ السَّلَامُ : صَاحِبُ النِّعْمَةِ أَنْ يُوسِّعَ عَلَى عِيَالِهِ.

بر صاحب نعمت واجب است که عیال خویش را در رفاه قرار دهد. (۲)

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ حَسَّنَ بَرُّهُ بِأَهْلِهِ زَادَ اللَّهُ فِي عُمَرِهِ.

کسی که به همسر و فرزند خود نیکی برساند خداوند عمرش را طولانی سازد. (۳)

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : مَنْ اتَّخَذَ زَوْجَهُ فَلْيُكْرِمْهَا .

کسی که همسر انتخاب می نماید باید او را گرامی بدارد و تکریمش نماید و با کرامت انسانی با او معامله نماید. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : جُلُوسُ الْمَرْأَةِ عِنْدَ عِيَالِهِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ مِنْ إِعْتِكَافٍ فِي مَسْجِدِي هَذَا.

نشستن مرد نزد زن و فرزندانش از اعتکاف در مسجد من اجرش در نزد خدا بیشتر است. (۵)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِعْتِكَافُ الْعَشْرِ الْأَوَاخِرِ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ يَعْدِلُ حِجَّتَيْنِ وَ عُمَرَتَيْنِ .

اعتکاف در دهه آخر ماه رمضان برابر ثواب دو حج و دو عمره است. (۶)

ص: ۶۸

۱- الحیاه، ج ۶، ص ۲۰۵

۲- الحیاه، ج ۶، ص ۲۰۶

۳- بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۵

۴- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۶۱

۵- بخش ۲۴ میزان الحکمه - خدمه الزوجه.

۶- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۲۶۹

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا تَكُونِ فَاكِهَةً «عامه» إِلَّا أَطْعَمَ عِيَالَهُ مِنْهَا ...

هر میوه ای که همگانی شود، مرد باید از آن برای خانواده اش ببرد. (۱)

شهابُ بن عبدِ رَبِّهِ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا حَقُّ الْمَرْأَةِ عَلَى زَوْجِهَا؟ قَالَ: يَسُدُّ جُوعَتَهَا وَيَسْتُرُ عَوْرَتَهَا، وَلَا يَقْبَحُ لَهَا وَجْهًا، فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ وَاللَّهِ أَدَّى حَقَّهَا.

شهاب بن عبد ربّه می گوید به امام صادق علیه السّلام گفتم: حق زن بر همسرش چیست؟ فرمود: باید غذای او را تامین کند و به او لباس دهد و با او تروشروی نکند چون چنین کند به خدا سوگند که حق او را ادا کرده است. (۲)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ: ... لَا يَدْعُ أَنْ يَكُونَ لِلْعِيدِ عِنْدَهُمْ فَضْلٌ فِي الطَّعَامِ أَنْ يُسَيِّنِي مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا لَا يُسَيِّنِي لَهُمْ فِي سَائِرِ الْأَيَّامِ. ... به هنگام عید طعام بیشتری فراهم آورد و از چیزهایی که در روزهای معمول نمی خریده است و این رسم را ترک نکند. (۳)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ: ثَلَاثَةٌ هُنَّ مِنَ السَّعَادَةِ: الزَّوْجَةُ الْمُؤَاتِيَةُ، وَالْوَلَدُ الْبَارُّ، وَالرَّجُلُ يُرْزَقُ مَعِيشَتَهُ، يَغْدُو عَلَى إِصْلَاحِهَا وَيَرْوِحُ إِلَى عِيَالِهِ.

سه چیز از خوشبختی است: زنی سازگار، پسری نیکو و معیشتی (منشأ درآمدی) در اختیار، که انسان صبح به سر کار رود و شام به خانه برگردد. (۴)

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مِنْ سَيِّعَةِ الْمُسْلِمِ سَيِّعَةُ الْمَسْكِنِ، وَالْجَارُ الصَّالِحِ، وَالْمَرْكَبُ الْمَنِيُّ. وَسَعَتُ خَانَةٍ، هِمْسَايَةُ خَوْشِ رِفْتَارٍ وَ مَرْكَبِ رَاهَوَارٍ (جمله موجبات) خوشبختی مسلمان است. (۵)

عَنْ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَفَاطِمَةَ «جَالِسَةً» عِنْدَ الْقِدْرِ وَ أَنَا أَنْقَى الْعَيْدَسِ قَالَ: يَا أَبَا الْحَسَنِ قُلْتُ: لَبَّيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ. قَالَ: أَسْمِعْ مِنِّي وَ مَا أَقُولُ إِلَّا مِنْ أَمْرِ رَبِّي مَا مِنْ رَجُلٍ يُعِينُ امْرَأَتَهُ فِي بَيْتِهَا إِلَّا كَانَ لَهُ بِكُلِّ شَعْرَةٍ عَلَى بَيْدِنِهِ عِبَادَةٌ «سِنَةٌ» صِيَامٌ نَهَارَهَا وَ قِيَامٌ لَيْلَهَا وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنَ الثَّوَابِ مِثْلَ مَا أَعْطَاهُ الصَّابِرِينَ دَاوُدَ النَّبِيُّ وَ يَعْقُوبَ وَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا عَلِيُّ مَنْ كَانَ فِي خِدْمَةِ الْعِيَالِ فِي الْبَيْتِ وَ لَمْ يَأْنِفْ كَتَبَ اللَّهُ اسْمَهُ فِي دِيْوَانِ الشُّهَدَاءِ وَ كَتَبَ لَهُ بِكُلِّ يَوْمٍ وَ لَيْلَةٍ ثَوَابَ أَلْفِ شَهِيدٍ وَ كَتَبَ لَهُ بِكُلِّ قَدَمٍ ثَوَابَ حَجَّهِ وَ عُمْرَهُ وَ أَعْطَاهُ اللَّهُ بِكُلِّ عِرْقٍ فِي جَسَدِهِ مَدِينَةً فِي الْجَنَّةِ يَا عَلِيُّ سَاعَهُ «فِي خِدْمَةِ الْبَيْتِ مِنْ عِبَادَةِ أَلْفِ سَنَةٍ وَ أَلْفِ حَجَّهِ وَ أَلْفِ عُمْرِهِ وَ خَيْرٌ مِنْ عِتْقِ أَلْفِ رَقَبَةٍ»

ص: ۶۹

۱- الحياه، ج ۱، ص ۶، ص ۲۰۵

۲- الحياه، ج ۶، ص ۲۰۷

۳- الحياه، ج ۶، ص ۲۰۸

٤- الحياه، ج ٥، ص ٩١

٥- همان.

و أَلْفِ غَزْوِهِ و أَلْفِ مَرِيضٍ عَادَهُ و أَلْفِ جُمُعَةٍ و أَلْفِ جَنَازَةٍ و أَلْفِ جَائِعٍ يُشْبِعُهُمْ و أَلْفِ عَارٍ يَكْشُوهُمْ و أَلْفِ فَرَسٍ يُوجِّهُهُ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ و خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَلْفِ دِينَارٍ. يَنْصِيحُ دَقُّ بِهَا عَلَى الْمَسَاكِينِ و خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَقْرَأَ التَّوْرَةَ و الْإِنْجِيلَ و الزَّبُورَ و مِنْ أَلْفِ
أَسِيرٍ أَسِيرَ فَأَعْتَقَهُمْ و خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَلْفِ بَيْدَنَةٍ يُعْطَى لِلْمَسَاكِينِ و لَا يَخْرُجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَرَى مَكَانَهُ مِنَ الْجَنَّةِ. يَا عَلِيُّ مَنْ خَدَمَهُ
الْعِيَالُ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لِلْكَبَائِرِ و يُطْفِئُ غَضَبَ الرَّبِّ و مُهُورُ الْحُورِ الْعَيْنِ و تَزِيدُ فِي الْحَسَنَاتِ و الدَّرَجَاتِ. يَا عَلِيُّ لَا يَخْدُمُ الْعِيَالُ إِلَّا
صَدِيقٌ أَوْ شَهِيدٌ أَوْ رَجُلٌ يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا و الْآخِرَةِ.

عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمود: رسول خدا صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ بِر ما وارد شد در حالی که فاطمه زهراء سَلَامُ اللهُ عَلَيْهَا کنار دیگ نشسته بود و من
عدس پاک می کردم فرمود: ای ابوالحسن عرض کردم: لیبیک یا رسول الله فرمود: از من بشنو و آنچه می گویم به دستور و
فرمان خدا می گویم هر مردی که در امور خانه به همسرش کمک کرده به شمار هر موئی که بر بدن دارد ثواب عبادت که
روزهایش روزه و شبهایش به نماز گذشته برای او مقدر است و خدا همانند عطایی که به صابران، داود و یعقوب و عیسی عَلَيْهِ
السَّلَامُ فرموده به او خواهد بخشید.

یا علی هر که در خانه کمک و خدمت به عیال کند و آن را عار و ننگ نداند خدا نام او را در دفتر شهیدان ثبت کند و به
عوض هر شب و روزی که به عیالش خدمت کرده ثواب هزار شهید به او می دهد و برای او هر قدمی که برداشته ثواب حج و
عمره ارزانی می دارد و به شمار هر رگی که در بدن دارد شهری در بهشت به او می بخشد. یا علی یک ساعت در خانه
خدمت کردن بهتر از عبادت هزار سال و هزار حج و هزار عمره و بهتر از آزاد کردن هزار بنده و بهتر از هزار بار جنگ در راه
خدا و عیادت کردن هزار مریض و برگزار کردن هزار نماز جمعه و تشییع کردن هزار جنازه و سیر کردن هزار گرسنه و
پوشاندن هزار برهنه و بسیج کردن هزار اسب برای جهاد و بهتر از دادن هزار دینار صدقه به تهیدستان و بهتر از خواندن تورات
و انجیل و زبور و قرآن کریم است و بهتر از آزاد کردن هزار اسیر و بهتر از کشتن هزار شتر و خوراندن آن به بیچارگان و
گرسنگان است و از دنیا نمی رود تا آن که جای خود را در بهشت ببیند. یا علی کسی که از خدمت به عیال تکبر نورد این
عمل کفاره گناهان بزرگ اوست و خشم پروردگار را خاموش می سازد و مهر و صداق حورالعین است و بر حسنات و
درجاتش می افزاید. یا علی تنها صدیق یا شهید یا مردی که خدا برای او خیر دنیا و آخرت خواسته است خدمت به عیال
کند. (۱)

ص: ۷۰

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: تَقَاضَى عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

و فَاطِمَهُ سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي الْخِدْمَةِ فَقَضَى عَلِيٌّ فَاطِمَهُ - سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا بِخِدْمَتِهَا عَلَى مَا دُونَ الْبَابِ وَقَضَى عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمَا خَلَفَهُ.

پس از آن که علی علیه السلام و فاطمه سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا ازدواج کردند نزد رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ آمدند و او را داور قرار دادند که نحوه معاشرت و زندگی و خدمت خانه را برایشان تبیین کند که هر کدام وظیفه خود را در زندگی مشترک بدانند. رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمان داد آنچه کار مربوط به منزل [از نظافت، پخت و پز و تربیت کودکان] می باشد از آن فاطمه سَلَامُ اللَّهِ عَلَيْهَا و آنچه مربوط به تحصیل معیشت و نان آوری است از آن علی علیه السلام

باشد. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا يَخْدِمُ الْعِيَالُ إِلَّا صَدِيقٌ أَوْ شَهِيدٌ أَوْ رَجُلٌ يُرِيدُ اللَّهُ بِهِ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

خدمت خانواده نمی کند مگر صدیق یا شهید یا مردی که خدا برای او خیر دنیا و آخرت بخاهد. (۲)

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - رُوِيَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ لِمَنْ أُعْطِيَ بَعْضَ أَوْلَادِهِ شَيْئًا: كُلُّ وُلْدِكَ أُعْطِيَ مِثْلَهُ؟ قَالَ: لَا، قَالَ: فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ.

پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - روایت کرده اند که پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ به کسی که به یکی از فرزندان خود چیزی داد فرمود: آیا به همه فرزندان مثل آن چیز را می دهی؟ گفت: نه. فرمود: از خدا بترسید و میان فرزندان خود به عدالت رفتار نمایید. (۳)

الامام الباقر عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ طَلَبَ (الرِّزْقَ فِي) الدُّنْيَا اسْتَعْفَافًا عَنِ النَّاسِ، وَتَوْسِيعًا عَلَى أَهْلِهِ، وَتَعَطُّفًا عَلَى جَارِهِ لَقِيَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَوَجْهُهُ مِثْلُ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ.

هر کس برای بی نیازی از مردم و در رفاه قرار دادن خانواده خود و نیکی کردن به همسایه به کسب روزی پردازد روز قیامت در حالی خدای بزرگ را ملاقات می کند که صورتی همچون ماه شب چهارده دارد. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: حَقُّ الْمَرْأَةِ عَلَى الزَّوْجِ أَنْ يُطِيعِمَهَا وَيَكْسُوَهَا إِذَا كَتَسَى وَلا يُضْرَبَ الْوَجْهَ وَلا يُقَبَّحَ وَلا يَهْجَرَ إِلَّا فِي الْبَيْتِ.

ص: ۷۱

۱- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۲۷۳

۲- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۲۷۹.

٣- الحياه، ج٦، ص٦١٣.

٤- الحياه، ج٣، ص٢٧٠.

حق زن بر شوهر آن است که غذای زن را فراهم نماید و به او بخوراند {کنایه از آن که حتی آماده سازی غذا هم به عهده شوهر است} و لباس و پوشاک وی را فراهم سازد و لطمه به صورتش نزد و با زن خود بدخلقی و تروشروی ننماید و از او دوری نگزیند و در بیرون بی حرمتش نسازد و جز در خانه از او دوری نگیرد. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: خَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِأَهْلِهِ وَأَنَا خَيْرُكُمْ لِأَهْلِي.

بهترین شما مسلمانان مردی است که با زنش، خوش رفتار باشد و من از همه نسبت به زنانم خوشرفتارم. (۲)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ الْمَرْءَ يَحْتَاجُ فِي مَنْزِلِهِ وَعِيَالِهِ إِلَى ثَلَاثِ خِلالٍ يَتَكَلَّفُهَا وَان لَمْ يَكُنْ فِي طَبَعِهِ ذَلِكَ: مُعَاشِرَهُ جَمِيلَهُ وَسَعَهُ بِتَقْدِيرٍ وَغَيْرَهُ بِتَحْصَنٍ.

مرد برای اداره خانه و خانواده اش باید سه کار انجام دهد هر چند بر خلاف طبعش باشد: خوش رفتاری، گشاده دستی به اندازه و غیرت و ناموس داری. (۳)

قَالَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: الَّذِي يَطْلُبُ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ مَا يَكْفِي بِهِ عِيَالَهُ أَعْظَمُ أَجْرًا مِنَ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

کسی که برای رفع حاجت اهل و عیالش به دنبال کسب می رود اجرش از مجاهد در راه حق بیشتر است. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَيْسَ مِنَّا وَسِعَ اللَّهُ عَلَيْهِ ثُمَّ فَتَرَ عَلَى عِيَالِهِ.

کسی را که خداوند به او توجه کرده و از نظر زندگی توسعه اش داده اگر به خانواده و فرزندانش سخت بگیرد از ما نیست. (۵)

ص: ۷۲

۱- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۲۸۰

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۳

۳- میزان الحکمه - بخش ۳۶- ادب العشره مع کل.

الامام زين العابدين عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ اَرْضَاكُمْ عِنْدَ اللَّهِ اِسْبَعَكُمْ عَلَى عِيَالِهِ.

خداوند از آن کس خوشنودتر است که خانواده خود را بیشتر در رفاه و نعمت قرار دهد. (۱)

الامام عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ - فِي وَصِيَّتِهِ بِه ابْنِهِ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: لَا يَكُنْ أَهْلَكَ أَشَقَى الْخَلْقِ بِكَ.

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ در سفارش به فرزند بزرگوار خود امام حسن عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمود: مبادا خانواده ات به سبب (رفتار) تو بدبخت ترین مردمان باشند. (۲)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ سَعَى عَلَى عِيَالِهِ مِنْ حِلِّهِ فَهُوَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلَالًا فِي عَفَافٍ كَانَ فِي دَرَجَةِ الشُّهَدَاءِ.

کسی که از راه حلال برای اداره زندگی زن و فرزندانش تلاش کند مثل مجاهد در راه خداست پس اگر تلاش و کوشش او از راه حلال و مشروع باشد هم درجه شهادت است. (۳)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا زَالَ جَبْرِئِيلُ يَوْصِيَنِي بِالْمَرْأَةِ حَتَّى ظَنَنْتُ أَنَّهَا لَا يَتَّبِعُنِي طَلَاقُهَا إِلَّا مِنْ فَاحِشَةٍ مَبِيَّتَةٍ.

جبرئیل پیوسته مرا درباره زن سفارش می کرد تا جائی که گمان بردم طلاق او جایز نیست مگر در صورت ثابت شدن فحشا. (۴)

عَنْ أَبِي يَعْفُورٍ قَالَ: قَالَ رَجُلٌ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَاللَّهِ إِنَّا لَنَطْلُبُ لِدُنْيَا وَنَحْبُ أَنْ نُؤْتَاهَا فَقَالَ: تُحِبُّ أَنْ تَصْنَعَهَا عَلَى نَفْسِي وَ عِيَالِي وَ أَصْلُ بِهَا وَ تَصَدَّقُ وَ أُحْجَّ وَ أَعْتَمِرُ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَيْسَ هَذَا طَلَبُ الدُّنْيَا هَذَا طَلَبُ الْآخِرَةِ.

مردی به حضرت صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ عرض کرد: ما به دنبال دنیا می رویم و دوست داریم مال تهیه کنیم امام عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: اینها را برای چه می خواهی؟ عرض کرد: برای مصرف خود و عائله ام و این که صلّه رحم نمایم، صدقه بدهم، زیارت خانه خدا روم و عمره بگذارم. حضرت عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمود: اینها دنیا طلبی نیست. (۵)

ص: ۷۳

۱- بخش ۲۴ میزان الحکمه - ما ینبغی رعایتہ فی نفقہ العیال

۲- بخش ۳۶ میزان الحکمه - أدب العشره مع أهل.

۳- نقش دین در خانواده ج ۱ ص ۲۸۴.

٤- بخش ٢٤ میزان الحکمه - حقوق الزوجه.

٥- الکافی، ج٥، ص٧٢.

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْسَنَ فِي مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ زَوْجَتِهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَدْ مَلَكَهُ نَاصِيَتَهَا وَجَعَلَهُ الْقِيمَ عَلَيْهَا.

امام صادق علیه السلام فرمودند: خدا رحمت کند مردی را که معاشرت بین خود و همسرش را نیکو گرداند چون خداوند زمام امور زن را در اختیار مرد قرار داده و مرد را تکیه گاه زن قرار داده است. (۱)

قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَرْبَعٌ مَن كُنَّ فِيهِ كَمَلٌ أَسْلَامِهِ وَ مُحِصَّتْ عَنْهُ ذُنُوبُهُ وَ لَقِيَ رَبُّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَ هُوَ عَنْهُ رَاضٍ مَن وَفَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ بِمَا يَجْعَلُ عَلَى نَفْسِهِ لِلنَّاسِ وَ صَدَقَ لِسَانُهُ مَعَ النَّاسِ وَ اسْتَحْيَى مِنْ كُلِّ قَبِيحٍ عِنْدَ اللَّهِ وَ عِنْدَ النَّاسِ وَ حَسَّنَ خُلُقَهُ مَعَ أَهْلِهِ.

امام سجاد علیه السلام فرمودند: چهار منش است که هر کسی داشته باشد اسلام وی کامل است و چون با خدا دیدار کند از او خشنود باشد: ۱- هر که برای خدا به هر چه برای مردم گوید وفا کند. ۲- زبانش با مردم راست باشد. ۳- و از هر زشتی نزد خدا و مردم شرم کند. ۴- و با خانواده خود خوش رفتاری کند. (۲)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَن أَلْقَى كَلِمَةً عَلَى النَّاسِ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: ملعون است ملعون است کسی که زحمت خویش را بر دوش مردم بیندازد. (۳)

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَ آيَاكَ وَ التَّغَايُرَ فِي مَوْضِعٍ غَيْرِهِ فَإِنَّ ذَلِكَ يَدْعُو الصَّحِيحَةَ إِلَى السَّقَمِ وَ الْبَرِيئَةَ إِلَى الرَّيْبِ.

امام علی علیه السلام فرمودند: پرهیز از غیرت نشان دادن بی جا که درستکار را به بیمار دلی و پاکدامن را به بدگمانی رساند. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: ... أَلَا- وَ مَن صَبَرَ عَلَى خُلُقِ أَمْرَأَةٍ سَيِّئَةٍ الْخُلُقِ وَ احْتَسَبَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ أَعْطَاهُ اللَّهُ ثَوَابَ الشَّاكِرِينَ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: ... هر که با اخلاق همسر و زن بدخوی خود بسازد و آن را به حساب خدا بگذارد خداوند ثواب شاكران به وی دهد. (۵)

ص: ۷۴

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۶.

۲- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۰۹.

۳- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۱۴.

۴- نهج البلاغه، نامه ۳۱.

۵- مکارم الاخلاق، ج ۲، ص ۳۷۱.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِذَا جَامَعَ أَحَدُكُمْ أَهْلَهُ فَلَا يَأْتِيَهُنَّ كَمَا يَأْتِي الطَّيْرُ لِيَمْكُثَ وَ لِيَلِيثَ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: زمانی که مردی می خواهد با همسرش همبستر شود مانند پرنده با او نزدیکی نکند آنجا باید توقف و درنگی داشته باشد. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: كُلُّ لَهْوِ الْمُؤْمِنِ بَاطِلٌ إِلَّا فِي ثَلَاثٍ: فِي تَأْدِيبِهِ الْفَرَسَ وَ رَمِيهِ عَنِ الْقَوْسِ وَ مُلَاعَبَتِهِ امْرَأَتَهُ فَانْهَنَّ حَقًّا.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: هر کاری برای مؤمن نارواست مگر سه عمل: تربیت اسب، تیراندازی و بازی کردن با همسر که این سه عمل حق است. (۲)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ: يَا هِشَامُ ان رَأَيْتَ الصَّفِيْنَ قَدْ تَقِيَا فَلَا تَدَعْ طَلْبَ الرِّزْقِ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود: ای هشام! اگر دیدی که دو صف (کارزار) با یکدیگر روبرو شده اند جستجوی روزی را در چنین روزی نیز ترک مکن. (۳)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ: ان ظَنَنْتَ أَوْ بَلَغْتَ أَنْ هَذَا الْأَمْرَ كَائِنٌ فِي غَدٍ تَدَعَنَّ طَلْبَ الرِّزْقِ وَ ان اسْتَطَعْتَ - أَنْ لَا تَكُونَ كَلَاءً فَافْعَلْ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: اگر گمان کردی، یا این خبر به تو رسید که فردا قیامت برپا می شود از طلب روزی (و کسب و کار) دست مکش و اگر بتوانی باری بر دوش دیگران مباح. (۴)

الامام زين العابدين عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: أَنْ أَرْضَاكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَسْبَغُكُمْ عَلَى عِيَالِهِ.

امام سجاد عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: خداوند از آن کس خوشنودتر است که خانواده خود را بیشتر در رفاه و نعمت قرار دهد. (۵)

ص: ۷۵

۱- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۲۲

۲- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۲۲

۳- الحیاه، ج ۳، ص ۲۷۰.

۴- الحیاه، ج ۳، ص ۲۷۰.

۵- بخش ۲۴ میزان الحکمه، ما ینبغی رعایتیه فی نفقه العیال.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّمَا الْمَرْأَةُ لِعَبِّهِ فَمَنْ آتَّخَذَهَا فَلْيُصْنِهَا.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: زن برای شوهر دلبر و معشوق است هر کس زن بگیرد باید او را نوازش کرده مواظب او باشد. (۱)

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِذَا أُجْبِيتَ رَجُلًا فَاخْبِرْهُ بِذَلِكَ فَإِنَّهُ أَثْبِتَ لِلْمَوَدَّةِ بَيْنَكُمَا.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: کسی را که دوست می داری به او اطلاع بده زیرا این اظهار دوستی محبت و مودت شما را نسبت به هم افزایش می دهد. (۲)

عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: ... وَكَانَتْ فَاطِمَةُ سَلَامَ اللَّهِ عَلَيْهَا تَطْحِنُ وَتَعْجَنُ وَتَخْبِزُ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: ... جدم امیر المؤمنین عَلَيْهِ السَّلَامُ با مادرم زهرا سَلَامَ اللَّهِ عَلَيْهَا کارها را طبق فرمان رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ تقسیم کرده بودند. علی عَلَيْهِ السَّلَامُ کارهای بیرون را انجام می داد و زهرا سَلَامَ اللَّهِ عَلَيْهَا نیز در خانه جو را آرد می کرد و آن را خمیر می نمود و سپس نان می پخت. (۳)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ أَلْكَأْدَ عَلَى عِيَالِهِ مِنْ حَلَالٍ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: تلاشگر برای روزی نان خوران خود چون جهاد کننده در راه خدا می باشد. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: حَقَّ الْمَرْأَةُ عَلَى زَوْجِهَا أَنْ يَسِدَّ جَوْعَتَهَا وَأَنْ يَسْتَرَّ عَوْرَتَهَا وَلَا يُقَبِّحَ لَهَا وَجْهًا فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ فَقَدْ وَ اللَّهِ أَدَى حَقِّهَا.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: حق زن بر شوهر خوراک و جامه اش را بدهد و چهره بر وی درزم نکند و چون چنین رفتار کند به خدا سوگند حق زن را ادا کرده است. (۵)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنَّ الرَّجُلَ إِذَا نَظَرَ إِلَى امْرَأَتِهِ وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ نَظَرَ اللَّهِ تَعَالَى إِلَيْهِمَا نَظَرَ الرَّحْمَةِ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: هنگامی که مرد با محبت به زن خود بنگردد و زن به شوهر خود به نظر محبت نگاه کند خداوند به آن دو با نظر شفقت نگاه می کند. (۶)

ص: ۷۶

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۷

۲- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۳۶۸.

۳- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۳۸۸.

۴- بحار، ج ۱۰۰، ص ۷

۵- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۵۴

۶- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۷۸.

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِنَّ الرَّجُلَ لِيُوجِزُ فِي رَفْعِ اللَّقْمَةِ إِلَى فِي امْرَأَتِهِ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند : کسی که به طرف دهان همسرش لقمه ای بالا برد پاداش برد. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِذَا سَقَى الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ اجْرَ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند : هر گاه مرد به زن خود آب بنوشاند پاداش برد. (۲)

قَالَ ابوالحسن الرضا عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَتَبَغَى لِلرَّجُلِ أَنْ يُوسِّعَ عَلَى عِيَالِهِ لِئَلَّا يَتَمَنَّوْا مَوْتَهُ.

امام رضا عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند : بر مرد و بزرگ خانه است که زندگی را بر خانواده اش سخت نگیرد تا تقاضای مرگش را نداشته باشند. (۳)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: كُلُّ امْرِي تُدَبِّرُهُ امْرَأَةٌ فَهُوَ مَلْعُونٌ.

عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند : هر مردی که اختیاردارش زن باشد ملعون است. (۴)

عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: إِنَّمَا مَثَلُ الْمَرْأَةِ - مَثَلُ الصَّلْعِ

الْمُعْوَجِّ ، إِنْ أَقَمْتَهُ انْكَسَرَ وَ إِنْ تَرَكْتَهُ اسْتَمْتَعَتْ بِهِ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند : حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَامُ در مورد همسرش ساره که روح ناسازگاری داشت به خداوند متعال شکایت کرد و پروردگار عالم در جوابش فرمود : ای ابراهیم با همسرت سازش کن زیرا زن در حکم استخوانی کج می باشد اگر بخواهی آن را درست کنی می شکند و اگر به حال خود واگذار کنی از آن بهره مند می شوی. (۵)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِنَّ أَكْمَلَ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَ خَيْرُهُمْ لِنِسَائِهِمْ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند : بهترین و کامل ترین شما از نظر ایمان کسی است که علاوه بر داشتن اخلاق نیک به خانواده اش بسیار مهربان باشد. (۶)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: كَانَ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: امْرَأَةٌ وَكَانَتْ تُؤْذِيهِ فَكَانَ يَغْفِرُ لَهَا.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: پدرم زن ناسازگاری داشت که مرتب او را رنج می داد اما پدرم در مقابل او را عفو می کرد. (۷)

ص: ۷۷

۱- بخش ۲۴ میزان الحکمه - خدمه الزوجه

۲- همان.

۳- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۳۱۱.

۴- بخش ۲۴ میزان الحکمه - الزوجه السيئه

۵- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۴

۶- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۱۸۴

۷- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۴

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا أَكْرَمَ النِّسَاءَ إِلَّا الْكَرِيمُ وَلَا أَهَا نَهَنَ إِلَّا لَثِيمٌ.

رسول خدا صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ فرمودند: زنان را احترام نمی کند مگر شخصی بزرگوار و به آنان توهین نمی نماید مگر شخص پست و حقیر. (۱)

وَ فِي الدَّعَائِمِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ حَاطَبَ فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ فَذَكَرَ النِّسَاءَ فَقَالَ وَلَهُنَّ عَلَيْكُمْ رِزْقُهُنَّ وَ كَسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ .

در کتاب دعائم به روایت امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ از پدرانش فرمودند: رسول خدا صَلَّی اللهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ در حججه الوداع صحبت نمود و یادی از زنان کرد و فرمود بر مردان واجب است که رزق زنان را به اندازه نیازشان بدهند و همچنین جامه و پوشاکشان را فراهم آورند. (۲)

سَأَلَ اسْحَاقُ بْنُ عِمَارٍ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ حَقِّ الْمَرْأَةِ عَلَى زَوْجِهَا؟ قَالَ: يُشْبِعُ بَطْنَهَا وَيَكْسُو جُثَّتَهَا وَ إِنْ جَهَلَتْ غَفَرَ لَهَا.

اسحاق بن عمار از امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ پرسید: حق زن بر شوهر چیست که اگر آن را به جای آورد نیکوکار خواهد بود. امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ در پاسخ فرمودند: شوهر باید او را سیر نماید و بدنش را بپوشاند و اگر خطایی از وی سرزد او را مورد عفو قرار دهد. (۳)

امیر المؤمنین عَلَیْهِ السَّلَامُ ضَمِنَ سَفَارِشِي بِه مُحَمَّدِ بْنِ حَنْفِيهِ مِي فَرَمَائِنِد: فَدَارَهَا عَلٰی كُلِّ حَالٍ وَ أَحْسَنَ الصُّحْبَةِ لَهَا فَيَصْفُو عَيْشَكَ.

در هر حال با همسرت مدارا کن و با او معاشرت نیکو داشته باشد تا زندگی با صفا و سرشار از محبت داشته باشی. (۴)

ص: ۷۸

۱- نقش دین در خانواده ج ۲، ص ۸۳.

۲- نقش دین در خانواده ج ۲، ص ۱۸۷

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۴.

۴- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۷۷

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: قَوْلُ الرَّجُلِ لِلْمَرْأَةِ إِنِّي أَحْبُبُكَ مِنْ قَلْبِهَا أَبَدًا.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: سخن مرد به همسرش که من تو را دوست دارم هرگز از قلب زن خارج نمی گردد. (۱)

عَنْ جَابِرِ عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِخَيْرِ رِجَالِكُمْ؟ قَلَمًا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ قَالَ: إِنَّ مِنْ خَيْرِ رِجَالِكُمْ اتَّقَى النَّقَى السَّمْحَ الْكَفَّيْنَ، النَّقَى الطَّرْفَيْنِ الثَّبْرَ بَوَالِدِيهِ وَ لَا يُلْجِيءُ عِيَالَهُ إِلَى غَيْرِهِ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: من شما را خبر ندهم از بهترین مردمانتان؟ گفتم: چرا یا رسول الله. فرمودند: براستی از بهترین مردان مرد پرهیزکار، پاکیزه با سخاوت، پدر و مادر پاک (یعنی زبان و فرج) است که بوالدین خود احسان کند و عیال خود را به پناه دیگران نفرستد. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: أَتَى رَجُلٌ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ: أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُهُمْ إِيْمَانًا؟ قَالَ: أَسْطَهُمْ كَفَاءً.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: مردی به پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عرض کرد: ایمان چه کسی از همه برتر است؟ پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ در جواب فرمودند: آن که دست گشاده داشته باشد به زندگیش وسعت دهد و به خلق خدا خدمت نماید. (۳)

عَنْ الْبَاقِرِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ اتَّخَذَ امْرَأَةً فَلْيُكْرِمْهَا فَإِنَّمَا امْرَأَةٌ أَحَدُكُمْ لَعِبَةٌ فَمَنْ اتَّخَذَ فَلْيَصْنَعْهَا.

امام باقر عَلَيْهِ السَّلَامُ زن را به معشوقه و دلبر تشبیه نموده می فرمایند: در احترام و نگهداری او کوشش کنید و حقوق او را ضایع مسازید. (۴)

ص: ۷۹

۱- بخش ۲۴ میزان الحکمه، حقوق الزوجه.

۲- اصول کافی، ج ۳، ص ۹۷.

۳- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۷۱

۴- قرب الاسناد، ص ۳۴

الف - خوش خلقی:

" فِيمَا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَئِن لَّهُمْ وَ لَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ...

پس تو به لطف و رحمت الهی با آنان نرمخو شدی، و اگر درشتخوی و سختدل بودی بی شک از گرد تو پراکنده می شدند
(۱)...

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله : أَحْسَنُ النَّاسِ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا وَ أَلْطَفُهُمْ بِأَهْلِهِ وَ أَنَا أَلْطَفُكُمْ بِأَهْلِي.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: با ایمانترین مردم کسی است که خوش اخلاق بوده و نسبت به خانواده اش از همه کس مهربانتر باشد و این را بدانید که من از همه شما نسبت به خانواده ام مهربانتر هستم. (۲)

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : إِنَّ أَكْمَلَ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنَهُمْ خُلُقًا.

امام محمد باقر علیه السلام فرمودند: براستی کاملترین مؤمنان در ایمان خوشخلق ترین آنهاست. (۳)

عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله : مَا يُؤْضَعُ فِي مِيزَانِ أَمْرِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَفْضَلُ مِنْ حُسْنِ الْخُلُقِ . إِمَامٌ سَجَادٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَرَمَوْدُنْدُ رَسُولُ خُدَا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فَرَمَوْدُنْدُ : دَر رُوز قِيَامَتِ دَر تَرَاوِي كَارَهَائِي مُؤْمِنِ بَهْتَرِ اَز حَسَنِ خَلْقِ نَكْذَارُنْدُ. (۴)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : مَا يَقْدَمُ الْمُؤْمِنُ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ بِعَمَلٍ بَعْدَ الْفَرَائِضِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى مِنْ أَنْ يَسَعَ النَّاسَ بِخَلْقِهِ .

امام صادق علیه السلام فرمودند : مؤمن پس از فرائض عملی پیش خدا نیابد که محبوبتر باشد نزد خدا از حسن خلق که به همه مردم رسا باشد. (۵)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله : إِنَّ صَاحِبَ الْخُلُقِ الْحَسَنِ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ .

امام صادق علیه السلام فرمودند : رسول خدا فرمودند : براستی برای صاحب خلق خوش اجری چون اجر روزه دار شب زنده دار است. (۶)

ص: ۸۰

۱- سوره آل عمران / آیه ۱۵۹

۲- نقش دین در خانواده ج ۱، ص ۳۶۹.

۳- اصول کافی، ج ۳، ص ۱۵۹

۴- همان.

۵- همان.

۶- اصول کافی، ج ۳، ص ۱۵۹

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: الثُّبُرُ وَحُسْنُ الْخَلْقِ يَعْمُرَانِ الدِّيَارَ وَيَزِيدَانِ فِي الْأَعْمَارِ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: نیکوکاری و خلق خوش خانه ها را آباد کنند و عمرها را بیفزایند. (۱)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ الْخَلْقَ الْحَسَنَ يَمِيتُ الْخَطِيئَةَ - كَمَا تَمِيتُ الشَّمْسُ الْجَلِيدَ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: خلق خوش گناه را آب کند چنانچه خورشید یخ را. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: هَلَكَ رَجُلٌ عَلَى عَهْدِ اللَّهِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَأَتَى الْحَفَارِينَ فَاذًا [ب] هُمْ لَمْ يَحْفَرُوا شَيْئًا وَشَكُوا ذَلِكَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا يَعْمَلُ حَدِيدُنَا فِي الْأَرْضِ. فَكَأَنَّمَا نَضْرِبُ بِهِ فِي الصِّفَا. فَقَالَ: لَمْ؟ إِنْ كَانَ صَاحِبُكُمْ لِحَسَنِ الْخَلْقِ أَتَوْنِي بِقَرْحٍ مِنْ مَاءٍ. فَأَتَوْهُ بِهِ فَأَدْخَلَ يَدَهُ فِيهِ. ثُمَّ رَشَهُ عَلَى الْأَرْضِ رَشًا. ثُمَّ قَالَ: إِحْفَرُوا. قَالَ: فَحَفَرَ الْحَفَارُونَ - فَكَأَنَّمَا كَانَ رَمَلًا يَتَهَائِلُ عَلَيْهِمْ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: مردی در عهد پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مرد و برای به خاک سپردنش نزد گورکنها آمدند و برخلاف انتظار گوری نکنده بودند و از آن به پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ شکایت کردند گورکنان گفتند یا رسول الله ابزار آهنین ما به زمین کار نمی کند گویا آن را به سنگ خارا می زنیم پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: چرا؟ با این که این رفیق شما خوشخلق بود یک جام آب برای من بیاورید آن را برایش آوردند و دستش را در آن فرو برد و سپس آن را بر زمین پاشید سپس فرمودند: بکنید. سپس گورکنها کردند و گویا ریگی بود که روی هم ریخته بودند. (۳)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَفْضَلُكُمْ أَحْسَنُكُمْ أَخْلَاقًا الْمَوْطُونَ أَكْنَافًا الَّذِينَ يَأْكُفُونَ وَتَوَطَّأَ رِحَالَهُمْ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: بهترین شما خوش خلقترین شماهاست که کرامت مآبند و مهمان نواز آن کسانی که الفت گیرند و با آنها الفت گرفته شود و گام بر فرش آنها نهاده شود. (۴)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَكْثَرُ مَا تَلِيحُ بِهِ أُمَّتِي الْجَنَّةَ - تَقْوَى اللَّهِ وَحُسْنُ الْخَلْقِ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: بیشتر وسیله ای که بدان امتم در بهشت درآیند تقوی و حسن خلق است. (۵)

ص: ۸۱

۱- اصول کافی، ج ۳، ص ۱۶۰

۲- همان.

۳- همان.

۴- اصول کافی، ج ۳، ص ۱۶۲

"... وَ اللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ ؛ ... و خداوند کسانی را که خواهان پاکی اند دوست دارد. (۱)

قال امير المؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِنَّ النِّسَاءَ هِمَّتَهُنَّ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا.

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: همت زنان به آرایش زندگی در دنیاست پس مرد باید تمییز باشد. (۲)

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : أَبْصَرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ رَجُلًا شَعَثًا شَعْرُ رَأْسِهِ وَ سِخْهُ ثِيَابَهُ، سَيِّئَةً حَالَهُ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ : مِنَ الدِّينِ الْمُتَعَهُ وَ إِظْهَارُ التَّعَمُّهِ.

پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ به روایت امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مردی را دید که موی سرش ژولیده بود و جامه اش چرکین، و وضعش بد، پس فرمودند: استفاده از نعمت و اظهار کردن آن از دینداری است. (۳)

قال رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ : أَرْبَعٌ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ الْعَطْرُ وَ النِّسَاءُ وَ الْمَسْوَاكُ وَ الْحَنَاءُ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فرمودند: چهار چیز از سنت پیامبران است: عطر و زنان و مسواک و حنا. (۴)

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - فِيمَا رَوَاهُ الْإِمَامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : بَسَسَ الْعَبْدُ الْقَاذِرَةَ.

پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ - به روایت امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ: انسان کثیف [که دیگران از او بدشان می آید] بد بنده ای است. (۵)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْعِطْرُ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: به کار بردن عطر از آداب پیامبران است. (۶)

الامام الرضا عَلَيْهِ السَّلَامُ : لَا يَتَّبِعِي لِلرَّجُلِ أَنْ يَدَعَ الطَّيْبَ فِي كُلِّ يَوْمٍ فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَيْهِ فَيَوْمٌ وَ يَوْمٌ لَا فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ فَفِي كُلِّ جُمُعَةٍ وَ لَا يَدَعُ ذَلِكَ.

امام رضا عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: بر هیچ کس روا نیست که از به کار بردن عطر در هر روز خودداری کند، پس اگر نتواند، یک روز در میان چنین کند، و اگر باز هم نتواند، معطر ساختن خود را در روز جمعه ترک نکند. (۷)

- ۱- سوره توبه / آیه ۱۰۸
- ۲- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۱۰۱.
- ۳- الحياه، ج ۶، ص ۲۱۷
- ۴- بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۱۸
- ۵- همان.
- ۶- الحياه ج ۶، ص ۲۱۹
- ۷- همان.

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: نَعَم الطَّيْبُ الْمِسْكُ خَفِيفٌ مَحْمَلُهُ عَطْرٌ رِيحُهُ.

امام علی علیه السلام

فرمودند: چه خوب است عطر مشک تحمل آن سبک و آسان و بوی آن خوش و عطر آگین است. (۱)

فَقَهُ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ

: رَوَى أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ: لَوْ لَا أَنْ يَشُقَّ عَلَيَّ أُمَّتِي لِأَحَبِّتُ السُّوَاكَ - فِي كُلِّ صَلَاةٍ وَهُوَ سَنَّهُ حَسَنَةٌ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: اگر نبود که کار بر امت من مشکل شود همانا بر آنان واجب می کردم که برای هر نماز مسواک کنند. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: فِي السُّوَاكِ اثْنَا عَشْرَةَ خَصْلَةً مِنْ السُّنَّةِ وَمَطَهْرَةٌ لِلْفَمِ وَمَجْلَاهُ لِلْبَصِيرِ وَيَرْضَى الرَّبُّ وَيَذْهَبُ بِالْبَلْغَمِ وَيَزِيدُ فِي الْحَفْظِ وَيَبَيِّضُ الْأَسْنَانَ وَيُضَاعِفُ الْحَسَنَاتِ وَيَذْهَبُ بِالْحَفْرِ وَيَشُدُّ اللَّثَةَ وَيُشْهِى الطَّعَامَ - وَتَفْرَحُ بِهِ الْمَلَائِكَةُ.

امام صادق علیه السلام

فرمودند در مسواک دوازده خصلت است: دهان را پاکیزه می سازد و روشنایی چشم را زیاد می کند و موجب خشنودگی پروردگار است، بلغم را کم می کند، حافظه را زیاد می کند، دندانها را سفید می کند، و آنچه را که بر دندانها جمع شده و باعث خرابی دندانهاست از میان می برد و لثه را محکم می سازد و اشتها طعم می آورد و سنت به پا داشته می شود و باعث خوشحالی ملائکه می شود. (۳)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قَالَ مِنْ سُنَنِ الْمُرْسَلِينَ - السُّوَاكِ.

امام صادق علیه السلام

فرمودند: از سنت انبیاء مسواک نمودن است. (۴)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي السُّوَاكِ لَابَاتُوهُ مَعَهُمْ فِي لِحَافٍ.

امام صادق علیه السلام

فرمودند: امام باقر عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: اگر مردم خوبیهای مسواک را می دانستند آن را با خود به بستر می بردند. (۵)

الامام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ

: التَّجَمُّلُ مِنْ أَخْلَاقِ الْمُؤْمِنِينَ.

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: آراستگی از اخلاق مؤمنان است. (۶)

ص: ۸۳

۱- نهج البلاغه، حکمت ۳۹۷

۲- مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۳۶۵

۳- کافی، ج ۶، ص ۴۹۵

۴- کافی، ج ۳، ص ۲۳.

۵- وسائل الشیعه، ج ۲، ص ۱۲.

۶- الحیاه، ج ۶، ص ۲۱۴.

الامام علیّ علیه السّلام - فیما رواه الامام الصادق علیه السّلام : إنّ الله جمیلٌ یحبُّ الجمال و یحبُّ أن یرى أثر النّعمه علی عبده .
امام علیّ علیه السّلام به روایت امام صادق علیه السّلام فرمودند : خدا زیباست و زیبایی را دوست دارد و دوست می دارد که نشانه نعمت بر بنده اش دیده شود. (۱)

الامام علیّ علیه السّلام - فیما رواه الامام صادق علیه السّلام : التّظیف من الثیاب یدهبُ الهمّ و الحزن و هو طهورٌ للصّلاه .
امام علیّ علیه السّلام - به روایت امام صادق علیه السّلام فرمودند : جامه پاکیزه غم و اندوه را می زداید و با آن می توان نماز خواند. (۲)

النّبی صلیّ الله علیه و آله - فیما رواه الامام الصادق علیه السّلام : من اتّخذ ثوباً فلینظفه .
پیامبر صلیّ الله علیه و آله به روایت امام صادق علیه السّلام فرمودند : کسی که لباس بر تن می کند باید آن را پاکیزه نگه دارد. (۳)

النّبی صلیّ الله علیه و آله - فیما رواه الامام الصادق علیه السّلام : لبسوا البیاض فانه الطیب و اطهر....
رسول خدا صلیّ الله علیه و آله به روایت امام صادق علیه السّلام فرمودند : جامه سفید بپوشید که آن پاکتر و پاکیزه تر است. (۴)

النّبی صلیّ الله علیه و آله : من اتّخذ نعلاً فلیستجدها .
پیامبر صلیّ الله علیه و آله : هر کسی کفش می خرد باید کفش خوب بخرد. (۵)

الامام علیّ علیه السّلام - فیما وصف به المتّقین : فمن علامه احدهم انک تری له قوه فی دین ... و تجملاً فی فاقه
امام علیّ علیه السّلام فرمودند [در توصیف پرهیزکاران] : ... نشانه انسان پرهیزگار این است که او را در دین نیرومند می بینی ... و در فقر و فاقه با تجمل. (۶)

ص: ۸۴

۱- الحیاه، ج ۶، ص ۲۱۴.

۲- الحیاه، ج ۶، ص ۲۱۳

۳- همان.

۴- الحیاه، ج ۶، ص ۲۱۲.

۵- الحیاه، ج ۶، ص ۲۱۷

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِنَّ اللَّهَ -عَزَّ وَجَلَّ... يُبْغِضُ الْبُؤْسَ وَ التَّبَاؤُسَ .

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: خدای بزرگ تنگدستی و خود بدبخت نشان دادن را دشمن می دارد. (۱)

الامام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ - فيما رواه الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ

: الدُّهْنُ يُلَبِّنُ الْبَشْرَةَ - وَيَزِيدُ فِي الدَّمَاغِ وَيُسَهِّلُ مَجَارِيَ الْمَاءِ وَيُذْهِبُ الْقَشْفَ وَيُسْفِرُ اللَّوْنَ.

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ - به روایت امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند : روغنهای مالیدنی [کرمها] پوست را نرم می کند و به نیرومندی مغز می افزاید و گذرگاههای آب بدن را نرم می

سازد و چرک و زبری دست را از میان می برد و رنگ پوست را روشن می کند. (۲)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : لَا يَتَّبِعِي أَنْ يُفْقِرَ (الرَّجُلُ) بَيْتَهُ مِنْ ثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : شایسته نیست که مرد خانه خود را از سه چیز تهی سازد : روغن سر و (۳)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِذَا صَبَبْتَ الدُّهْنَ فِي يَدِكَ فَقُلْ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الزَّيْنَ وَالزَّيْنَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ

الشَّيْنِ [وَالشَّانِ] فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : هنگامی که روغن را در دست خود می ریزی بگو : خدایا آراستگی و آرایش در دنیا و

آخرت را از تو خواستارم و از زشتی و دشمنی و نفرت در دنیا و آخرت به تو پناه می برم. (۴)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ دَهَنَ مُسْلِمًا كَتَبَ اللَّهُ بِهِ كُلَّ شَعْرَةٍ نُورًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : هر کس مؤمنی را با روغن معطر آرایش دهد خدا برای هر موی آن نوری در روز قیامت خواهد

نوشت. (۵)

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُحِبُّ الْجَمَالَ وَ التَّجَمُّلَ ...

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : خدای بزرگ زیبایی و آراستگی را دوست دارد. (۶)

ص: ۸۵

۱- الحیاء، ج ۶، ص ۲۱۷

۲- الحیاء، ج ۶، ص ۲۲۳

۳- همان.

٤- الحياه، ج٦، ص٢٢٤

٥- همان.

٦- الحياه، ج٦، ص٢١٦

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : يَا عَلِيُّ! عَلَيْكَ بِالطَّيْبِ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ فَإِنَّهُ مِنْ سُنَّتِي وَتَكْتُبُ لَكَ حَسَنَاتُهُ مَا دَامَ يُوْحِدُ مِنْكَ رَائِحَتَهُ.

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: یا علی! عطر زدن در روزهای جمعه را ترک مکن که این جزء سنت من است و تا زمانی که بوی عطر از تو استشمام شود برایت حسنه نوشته شود. (۱)

الامام الصادق علیه السلام: صَلَاةٌ مُتَطَيَّبٌ أَفْضَلُ مِنْ سَبْعِينَ صَلَاةً بِغَيْرِ طَيْبٍ .

امام صادق علیه السلام فرمودند: نماز انسان عطر زده بر هفتاد نمازی که بدون عطر زدن بخواند برتری دارد. (۲)

كَانَ يُعْرِفُ مَوْضِعَ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْمَسْجِدِ، بِطَيْبِ رِيحِهِ وَ مَوْضِعَ سُجُودِهِ.

جایگاه امام صادق علیه السلام در مسجد از بوی خوش آن و از جای سجودش شناخته می شد. (۳)

الامام صادق علیه السلام: قَالَ عِثْمَانُ بْنُ مَطْعُونٍ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: قَدْ أَرَدْتُ أَنْ أَدْعَ الطَّيْبَ وَ أَشْيَاءَ ذَكَرَهَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَا تَدْعُ الطَّيْبَ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ تَسْتَنْشِقُ رِيحَ الطَّيْبِ مِنَ الْمُؤْمِنِ، فَلَا تَدْعُ الطَّيْبَ فِي كُلِّ جُمُعَةٍ .

امام صادق علیه السلام فرمودند: عثمان بن مطعون به رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: گفت می خواهم عطر زدن و چند چیز دیگر را - که نام برد - ترک کنم. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: عطر را فرو مگذار که فرشتگان بوی عطر مؤمن را استشاق می کنند و استعمال عطر را در روزهای جمعه ترک مکن. (۴)

الامام الصادق علیه السلام: مَا أَنْفَقْتَ فِي الطَّيْبِ فَلَيْسَ بِسَرْفٍ .

امام صادق علیه السلام فرمودند: آنچه در خریدن عطر مصرف می کنی عنوان اسراف ندارد. (۵)

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِهِ - فِيمَا رَوَاهُ الْإِمَامُ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: طَيْبُ النِّسَاءِ مَا ظَهَرَ لَوْنُهُ وَ خَفِيَ رِيحُهُ وَ طَيْبُ الرِّجَالِ مَا ظَهَرَ رِيحُهُ وَ خَفِيَ لَوْنُهُ.

پیامبر صلی الله علیه و آله - به روایت امام صادق علیه السلام فرمودند: عطر زنانه آن است که رنگ آن آشکار و بوی آن پنهان باشد و عطر مردانه آن است که بوی آن آشکار و رنگ آن پنهان باشد. (۶)

۱- الحیاه، ج ۲، ص ۲۲۰.

۲- الحیاه، ج ۶، ص ۲۲۱

۳- همان.

٤- همان

٥- الحياه، ج٦، ص ٢٢٢

٦- همان.

الامام الصادق عَلَيْهِ السَّلَامُ : حَقُّ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ فِي كُلِّ جَمْعِهِ ، أَخْذُ شَارِبِهِ وَ أَظْفَارِهِ ، وَ مَسُّ شَيْءٍ مِنَ الطَّيِّبِ .

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند : بر هر انسان بالغی است که در هر جمعه سیبیل و ناخن خود را کوتاه نماید و از بوی خوش استفاده نماید. (۱)

ص : ۸۷

۱- الحیاه، ج ۶، ص ۲۱۹

" أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ مَنَ وَجَدِكُمْ وَلَا تَضَارَّهُنَّ لِتَضَيَّقُوا عَلَيْهِنَّ ...

در حد توان خود، آنان را در همانجا که خود ساکنید سکونت دهید و به آنها آسیب و زیان نرسانید تا عرصه را برای آنان تنگ کنید... (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِشَرِّ رَجَالِكُمْ فَقُلْنَا بَلَى فَقَالَ اضْرَابُ أَهْلِهِ وَعَبْدَهُ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: آیا شما را از بدترین مردان خبر دهم؟ اصحاب گفتند: بله. پس فرمودند: آن که همسر و بنده اش را بزند و عطوفت نداشته باشد. (۲)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : وَ عَلَى الرَّجُلِ مِثْلُ ذَلِكَ الْوِزْرِ وَالْعَذَابِ إِذَا كَانَ لَهَا مَوْذِيَاءٌ ظَالِمًا.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: و بر مرد گناه و عذاب است هر گاه نسبت به همسرش آزاردهنده و ستمکار باشد. (۳)

عَنْ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: الْعَاقِلُ يَتَغَيَّبُ بِالْأَدَبِ وَ الْبَهَائِمُ لَا يَتَغَيَّبُ إِلَّا بِالضَّرْبِ .

امام علی علیه السلام

فرمودند: روش تربیتی انسانها باید مؤدبانه باشد ولی روش تربیتی و آرام کردن حیوانات از طریق ضرب ممکن است آیا زنان را جزء انسانها و افراد عاقل نمی دانند که به ضرب و آزار آنان می پردازند؟ (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَيُّمَا رَجُلٍ ضَرَبَ إِمْرَأَتَهُ فَوْقَ ثَلَاثِ أَقَامَةِ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَى رُؤْسِ الْخَلَائِقِ فَيَفْضَحُهَا يُنْظَرُ إِلَيْهِ الْأُولُونَ وَالْآخِرُونَ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: هر کس همسرش را بیش از سه بار در طول عمرش بزند او را در میان تمام مردم محشر مفتضح و رسوا می نمایم. (۵)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : شَارِبُ الْخَمْرِ لَا يُزَوِّجُ إِذَا حُطِبَ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: به شرابخوار و میگشسار زن مدهید. (۶)

- ۱- سوره طلاق / آیه ۶
- ۲- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۸۰.
- ۳- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۴۱
- ۴- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۹۹
- ۵- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۴۰۰
- ۶- الکافی، ج ۵، ص ۳۴۸

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ زَوَّجَ كَرِيمَتَهُ مِنَ الشَّارِبِ الْخَمْرِ فَقَدْ قَطَعَ رَحِمَهَا.

امام صادق علیه السلام فرمودند : دختر کریمه است و کسی که او را به شارب خمر تزویج کند رحم و نسب او را قطع کرده است. (۱)

عَنْ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَنْ اسْتَعَدَّتْهُ عَلَى زَوْجِهَا أَنَّهُ لَا يُنْفِقُ عَلَيْهَا إِضْرَارًا لَهَا فَحَبَسَهُ فِي نَفْقَتِهَا.

امام علی علیه السلام فرمودند : زنی به محضر حضرت علیه السلام از شوهرش شکایت برد و کمک خواست که خرجش را نمی دهد و از این راه می خواهد وی را در تنگنا بگذارد حضرت آن شوهر را به خاطر این کار حبس نمود. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : مَنْ أَمَهَرَ مَهْرًا ثُمَّ لَا يَتَوَى قَضَاءَهُ كَانَ بِمَنْزِلَةِ السَّارِقِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند : کسی که مهری معین کند و قصد دادن آن را نکند منزلت دزد را دارد. (۳)

در کتاب من لایحضره الفقیه از امام جعفر صادق علیه السلام روایت گردیده که فرمود:

مَنْ تَزَوَّجَ امْرَأَةً وَلَمْ يَنْوَأْ يُوْفِئِهَا صَدَاقَهَا فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ زَانٌ .

کسی که با زنی ازدواج کند و قصد پرداخت مهر او را نداشته باشد در نزد خدا زانی محسوب می شود. (۴)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِنَّ اللَّهَ لِيَغْفِرُ كُلَّ ذَنْبٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا مَهْرَ امْرَأَةٍ وَمَنْ اغْتَصَبَ أُجِيرًا أَجْرُهُ وَمَنْ بَاعَ حُرًّا .

امام صادق علیه السلام فرمودند : رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند : به راستی خدا در روز قیامت همه گناهان را می آمرزد به جز کسی را که مهر زنش را نپردازد و آن که مزد کارگری را غصب کند و کسی که شخص آزادی را بفروشد. (۵)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَنْ ضَيَّعَ مَنْ يَعُولُ .

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند : ملعون است ملعون است کسی که بر خانواده اش سخت بگیرد و زندگی را بر زن و فرزند تلخ نماید. (۶)

ص: ۸۹

۱- الکافی، ج ۵، ص ۳۴۷

۲- دعائم الاسلام، ج ۲، ص ۲۵۵

۳- وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۲۱

۴- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۱۸۱

۵- وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۲۲

۶- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۳۱۴

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَلَا وَإِنَّ عَزَّ وَجَلَّ وَرَسُولَهُ بَرِيئَانِ مِمَّنْ أَضَرَ بِامْرَأَةٍ حَتَّى تَخْتَشَلَ مِنْهُ.

رسول خدا صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَآلِهِ فرمودند : خدا و رسولش از شوهری که همسرش را آن چنان در تنگنا قرار دهد تا از وی جدا شود بیزار است. (۱)

ص: ۹۰

۱- بحار، ج ۷۳، ص ۳۶۷

" وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ ... ؛ و معبودانی را که {مشرکان} به جای خدا می خوانند، دشنام ندهید ... (انعام / ۱۰۸) "

" { در اهمیت اجتناب از فحش دادن و ناسزا گفتن حتی به دشمن }

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: أَفَلَا أَخْبِرَكُمْ بِشَرِّ رِجَالِكُمْ؟ فَقُلْنَا: بَلَى. قَالَ: أَنْ مِنْ شَرِّ رِجَالِكُمُ الْبِهَاتُ الْفَاحِشُ الْأَكْلُ وَحَدَّةُ الْمَانِعِ رَفْدَةُ الضَّارِبِ أَهْلُهُ وَ عِبْدَهُ. الْبَخِيلُ الْمُلْجِيءُ عِيَالَهُ إِلَى غَيْرِهِ الْعَاقُ بِوَالِدِيهِ .

رسول اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فرمودند: آیا بدترین مردان را به شما معرفی کنم؟ گفتیم: بله. فرمودند: بهتان زننده، فحش دهنده، تنها خورنده، آن کس که خیرش به کسی نرسد، کسی که همسرش را کتک بزند و زنش از دست او به غیر پناه ببرد و کسی که گرفتار عاق والدین واقع شود. (۱)

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ يُغِضُّ الْفَاحِشُ الْمُتَفَحِّشَ.

امام باقر عَلَيْهِ السَّلَامُ: به راستی خدا دشمن دارد دشنامگو و دشنامجو را. (۲)

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله: إِنَّ الْفَحِشَ لَوْ كَانَ مِثْلًا لَكَانَ مِثْلَ سَوْءٍ .

امام باقر عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فرمودند: راستی اگر دشنام مجسم شود نمونه بدی باشد. (۳)

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ الْفَحِشَ - وَ الْبِدَاءَ وَ السُّلْطَةَ - مِنَ النِّفَاقِ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: دشنام و هرزه گویی و بد زبانی از نفاق و دورویی است. (۴)

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي رُجُلَيْنِ يَتَسَابَّانِ قَالَ: الْبَادِي مِنْهُمَا أَظْلَمٌ وَ وَزْرُهُ صَاحِبِهِ عَلَيْهِ مَا لَمْ يَعْتَذِرْ إِلَى الْمَظْلُومِ.

امام موسی کاظم عَلَيْهِ السَّلَامُ درباره مردمی که به هم دشنام دهند فرمود: آن که آغاز به دشنام کرده ستمکارتر است و گناه او و گناه طرفش به عهده اوست تا وقتی از ستم دیده عذر نخواسته باشد. (۵)

۱- تهذیب، ج ۷، ص ۴۰۰

۲- اصول کافی، ج ۴، ص ۶

۳- اصول کافی، ج ۴، ص ۷

۴- اصول کافی، ج ۴، ص ۸

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِنِّي أَعْجَبُ مِمَّنْ يَضْرِبُ إِمْرَأَتَهُ وَهُوَ بِالضَّرْبِ أَوْلَى مِنْهَا لَا تَضْرِبُوا نِسَائِكُمْ بِالْخَشَبِ فَإِنَّ فِيهِ الْقِصَاصَ وَلَكِنْ اضْرِبُوهُنَّ بِالْجُوعِ وَالْعَرَى حَتَّى تُرِيحُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ.

پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند : من تعجب می کنم از شوهری که همسرش را می زند در حالی که او خود بدان سزاوارتر است ای مسلمانان زنان خود را با چوب نزنید و چنانچه در تنبیه آنان مجبور باشید با گرسنگی و برهنگی آنان را ادب نمائید و این روش به نفع شما در دنیا و آخرت است. (۱)

ص: ۹۲

۱- نقش دین در خانواده، ج ۱، ص ۴۰۰

وَذَالنَّوْنَ إِذْ ذَهَبَ مُغَضَّبًا فَظَنَّ أَن لَّنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ ...

و صاحب ماهی {یونس} را {یاد کن}، آنگاه که خشمگین از {میان مردم خود} برفت و پنداشت که ما هرگز بر او تنگ نمی گیریم ... (۱)

در مذمت خشم حضرت یونس عَلَيْهِ السَّلَامُ نسبت به قوم خود {

مردی از رسول خدا پرسید زنان چه حقی بر مردان دارند فرمودند : أَن لَا يَضْرِبَ وَجْهَهَا وَلَا يُصَبِّحَهَا یعنی مرد حق ندارد زن را آزار دهد و سیلی به صورت وی زند یا برایش روترش نماید. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : الْغَضَبُ يُفْسِدُ الْإِيمَانَ - كَمَا يُفْسِدُ الْعَسْلَ .

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ به نقل از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند : خشم ایمان را تباه کند چونان که سرکه غسل را تباه کند. (۳)

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : الْغَضَبُ مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ .

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : خشم کلید هر بدی است. (۴)

ص : ۹۳

۱- سوره انبیاء / آیه ۸۷

۲- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۸۵

۳- اصول کافی، ج ۳، ص ۴۴۵

۴- اصول کافی، ج ۳، ص ۴۴۷

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَكْتُوبٌ فِي التَّوْرَةِ فِيمَا نَاجَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا مُوسَى أَمْسِكْ غَضَبَكَ عَمَّنْ مَلَكَتْكَ عَلَيْهِ أَكْفٌ عَنْكَ غَضَبِي.

امام باقر علیه السلام فرمودند: که در تورات نوشته شده است در ضمن آن چه خدا عز و جل با موسی راز گفت، فرمود: ای موسی جلو خشم را از هر که من تو را بر او مسلط کردم بگیر تا من هم جلو خشم خودم را از تو بگیرم. (۱)

عَنْ مَيْسَرٍ قَالَ: ذَكَرَ الْغَضَبُ عِنْدَ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ: إِنَّ الرَّجُلَ لِيَغْضَبُ فَمَا يَرْضَى أَبَدًا حَتَّى يَدْخُلَ النَّارَ فَإِذَا رَجُلٌ غَضِبَ عَلَى قَوْمٍ وَهُوَ قَائِمٌ فَلِيَجْلِسَ مِنْ فُورِهِ ذَلِكَ فَإِنَّهُ سَيَذْهَبُ عَنْهُ رِجْزُ الشَّيْطَانِ وَ إِيْمَا رَجُلٍ غَضِبَ عَلَى ذِي رَحِمٍ فَلْيَيْدُنْ مِنْهُ فَلْيَمْسُهُ فَإِنَّ الرَّحِمَ إِذَا مُسَّتْ سَكَتَتْ.

میسر گفت: نزد امام باقر علیه السلام نام خشم را بردند پس فرمودند: مردی به خشم آید و خشنود نگردد تا به دوزخ درآید هر مردی به خشم آمد بر مردمی و ایستاده است زود بنشیند که این پلیدی شیطان از او برود و هر مردی بر خویشاوندی خشم کرد به او نزدیک شود و خود را به او ساید زیرا چون رحم سائیده شود آرام گردد. (۲)

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: الْغَضَبُ مَمْحَقُهُ «لِقَلْبِ الْحَكِيمِ» وَقَالَ: مَنْ لَمْ يَمْلِكْ غَضَبَهُ.

امام صادق علیه السلام

فرمودند: خشم دل مرد حکیم را از میان برد و فرمودند: هر که مالک خشم خود نیست مالک عقل خود نیست. (۳)

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ كَفَّ نَفْسَهُ عَنْ أَعْرَاضِ النَّاسِ أَقَالَ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ عَنِ النَّاسِ كَفَّ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى عَنْهُ عَذَابَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

امام باقر علیه السلام

فرمودند: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: هر که خود را از اعراض مردم باز دارد خدا روز قیامت از او درگذرد و هر که خشم خود را از مردم باز دارد خدا تبارک و تعالی عذاب روز قیامت را از او باز دارد. (۴)

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: إِذَا احْتَشَمَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ فَقَدْ فَارَقَهُ.

امام علی علیه السلام

فرمودند: وقتی مؤمن برادرش را به خشم آورد به یقین از او جدا شده است. (۵)

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

: مشن أساء الى أهله لم يتصل به تأميل.

امام على عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: کسی که به خاندان خود بدی کند امیدی به او بسته نشود. (۶).

ص: ۹۴

۱- اصول کافی، ج ۳، ص ۴۴۷

۲- اصول کافی، ج ۳، ص ۴۴۵

۳- اصول کافی، ج ۳، ص ۴۴۹

۴- همان.

۵- نهج البلاغه، حکمت ۴۸۰

۶- غرر الحکم، ج ۱، ص ۱۴۲.

قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَلْزِمُ الْوَالِدِينَ مِنَ عُقُوقِ الْوَالِدِ مَا يَلْزِمُ الْوَالِدَ لِهَذَا مِنَ الْعُقُوقِ.

رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: پدران هم مانند فرزندان عاق فرزندان می شوند همانطور که بی مهری فرزند سبب عاق شدن او می شود پدر بی تکلیف و بی خبر از کودک هم عاق کودک واقع می شود. (۱)

ص: ۹۵

۱- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۳۴۶

احسان به پدر و مادر و مدار عقوق و ناسپاسی پدر و مادر

لزوم احترام به مسلمان ریش سفید و سالخورده

ص: ۹۶

"...وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٌّ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

... و با پدر و مادر احسان کنید. اگر یکی از آن دو یا هر دو در کنار تو به پیری رسند، به آنها اف مگو! و بر آنها بانگ مزین و با آنها کریمانه سخن بگوی. (۱)

"عَنْ جَابِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلًا يَقُولُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ لِي أَبَوَيْنِ مُخَالَفَيْنِ؟ فَقَالَ: بَرَّهِمَا كَمَا تَبَرُّ الْمُسْلِمِينَ مِمَّنْ يَتَوَلَّانَا.

از جابر که گوید: شنیدم مردی به امام صادق علیه السلام گفت: مرا پدر و مادری است مخالف مذهب من؟ در پاسخ فرمودند: به آنها احسان کن چنان که به مسلمانان احسان کنی. (۲)

مقدمه

پدر و مادر به عنوان دو ستون اصلی تشکیل دهنده یک خانواده از جایگاه ممتاز و مهم در خانواده برخوردار هستند. از آنجایی که ایشان همانند خداوند هستی بخش فرزندان و حامی و پشتیبان آنان هستند لذا از مقام و منزلت خاصی نزد پروردگار برخوردارند، آن چنان مقام و جایگاهی که حتی اف گفتن بر آنان یک عمل زشت و ناپسند در بارگاه الهی محسوب می شود. احترام به پدر و مادر و دستگیری ایشان در روزی که نیازمند دستگیری و توجه و مهربانی اند از نکات توصیه شده از جانب الله تبارک و تعالی است. باز کردن بال مهربانی بر سر ایشان و حامی ایشان بودن همانگونه که زمانی آنان این نقش را برای فرزندان ایفا می کردند یکی از خواسته های خداوند از انسان می باشد.

ص: ۹۷

۱- سوره اسراء / آیه ۲۳

۲- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۷

عَنْ وَلاَدِ الْحَنَاطِ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: "وَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا" مَا هَذَا الْإِحْسَانُ؟ فَقَالَ: الْإِحْسَانُ أَنْ تُحْسِنَ صِبْغَتَهُمَا وَأَنْ لَا تَكْلِفَهُمَا أَنْ يَسْأَلَكَ شَيْئًا مِمَّا يَحْتَاجَانِ إِلَيْهِ وَأَنْ كَانَا مُسْتَغْنَيْنِ أَلَيْسَ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: "لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ" قَالَ: ثُمَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: "وَأَمَّا قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: "إِنَّمَا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرَهُمَا" قَالَ: "إِنْ أَضْجَرَكَ فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرَهُمَا إِنْ ضَرَبَاكَ قَالَ: "وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا" قَالَ: "إِنْ ضَرَبَاكَ فَقُلْ لَهُمَا: غَفَرَ اللَّهُ لَكُمَا: فَذَلِكَ مِنْكَ: قَوْلُ كَرِيمٍ قَالَ: "وَأَحْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذَّلْمِ مِنَ الرَّحْمَةِ. قَالَ: لَا تَمْلَأْ عَيْنَيْكَ مِنَ النَّظَرِ إِلَيْهِمَا إِلَّا بِرَحْمَةٍ وَرَقَةٍ وَلَا تَرْفَعْ صَوْتَكَ فَوْقَ أَصْوَاتِهِمَا وَلَا يَدَكَ فَوْقَ أَيْدِهِمَا وَلَا تَقْدِمَ قَدَامَهُمَا.

از ابی ولاد حنّاط (گندم فروش) گوید: از امام صادق علیه السلام پرسیدم از قول خدای عز و جل [الاسراء-۲۳] و "بوالدین احسان کنید" این احسان چیست؟ فرمودند: احسان این است که به خوشی با آنها یار باشی و آنها را واننداری که آن چه را نیاز دارند از تو بخواهند و اگر چه توانگر باشند (یعنی حوائج آنها را نگفته فراهم کنی) مگر نیست که خدای عز و جل می فرماید: [آل عمران-۹۴] "به احسان کردن نرسید تا آن که از آن چه دوست دارید انفاق کنید" گوید سپس امام صادق علیه السلام

می فرمایند: و اما قول خدای عز و جل [الاسراء-۲۳] "اگر چنانچه یکی از آنها یا هر دو نزد تو به دوران پیری رسیدند به آنها اف مگو و با آنها درشتی مکن" فرمودند: یعنی اگر تو را زدند به آنها بگو: خدا شما را بیامرزد این است گفتار کریمانه و محترمانه. فرمودند: از روی مهربانی در برابر آنها زبونی و فروتنی کن فرمودند: یعنی چشم به آنها خیره مکن و جز بامهربانی و دلسوزی به آنها نگاه میندازید و آواز خود را بر آواز آنان میفزا و دست بالای دست آنها مدار و بر آنها پیشی مگیر. (۱)

عَنْ مَنْصُورِ بْنِ حَازِمٍ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قُلْتُ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: الصَّلَاةُ لَوَقْتُهَا وَبُرِّ الْوَالِدَيْنِ وَالْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.

منصور بن حازم گوید: به امام صادق علیه السلام گفتم: کدام عمل افضل است؟ فرمود: نماز در وقتش و احسان به پدر و مادر و جهاد در راه خدا عز و جل. (۱)

عَنْ أَبِي اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مِنَ السُّنَنِ وَالْبِرِّ أَنْ يُكْنَى الرَّجُلُ بِاسْمِ أَبِيهِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: از سنت و احسان است که مرد به نام پدرش کنیه گیرد. (۲)

قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ رُجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْصِنِي. لَا تَشْرِكْ شَيْئًا وَإِنْ حُرِّقَتْ بِالنَّارِ وَعُذِبَتْ إِلَّا وَقَلْبُكَ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَالْوَالِدَيْكَ فَاطِعُهُمَا وَبَرَّهُمَا حَيِّينَ كَانَا أَوْ مَيِّتَيْنِ وَأَنْ أَمْرَاكَ أَنْ تَخْرُجَ مِنْ أَهْلِكَ وَمَالِكَ فَافْعَلْ فَإِنَّ ذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: مردی نزد پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و گفت: یا رسول الله به من سفارشی فرما در پاسخ فرمود: چیزی را با خدا شریک مگیر گرچه با آتش سوخته و شکنجه شوی جز آن که دلت وابسته به ایمان به خدای واحد باشد و پدر و مادر خود را فرمانبر باش و به آنها احسان کن چه زنده باشند و چه مرده و اگر به تو فرمان دهند از خاندان و دارایی خود دست بکش زیرا این از ایمان است. (۳)

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَا حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ؟ قَالَ: لَا يُسَمِّيهِ بِاسْمِهِ وَلَا يَمْشِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَا يَجْلِسُ قَبْلَهُ وَلَا يَسْتَسَبُّ لَهُ.

امام کاظم علیه السلام فرمودند: که مردی از رسول خدا علیه السلام پرسید: حق فرزند بر پدر چیست؟ فرمودند: او را به نام نخواند و جلو او راه نرود و پیش از وی ننشیند و وسیله دشنام به او را فراهم نکند. (۴)

ص: ۹۹

۱- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۳۹

۲- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۸

۳- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۳۸

۴- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۳۹

عَنْ مَعْمَرِ بْنِ خَلَادٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ: أَدْعُوا لَوَالِدَيْ إِذَا كَانَ لَا يَعْرِفَانِ الْحَقَّ؟ قَالَ: ادْعُ لهُمَا وَتَصَيِّدْ عَنْهُمَا وَإِنْ كَانَا حَيِّينَ لَا يَعْرِفَانِ الْحَقَّ فَدَارِهِمَا فَإِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ بَعَثَنِي بِالرَّحْمَةِ لِأَبِ الْعُقُوقِ.

معمر بن خلاد گوید: به امام رضا علیه السلام گفتم: من برای پدر و مادرم دعا کنم هرگاه مذهب حق را شناسند؟ فرمودند: برای آنها دعا کن و از طرف آنها صدقه بده و اگر زنده اند و به مذهب حق نیستند با آنها سازش و مدارا کن زیرا رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: به راستی خدا به مرحمت و مهربانی فرستاده نه ناسپاسی و عقوق. (۱)

عَنْ جَابِرٍ قَالَ: سَمِعْتُ رَجُلًا يَقُولُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: إِنَّ لِي أَبَوَيْنِ مُخَالَفَيْنِ؟ فَقَالَ: بَرَّهِمَا كَمَا تَبَرُّ الْمُسْلِمِينَ مِمَّنْ يَتَوْلَانَا.

از جابر که گوید: شنیدم مردی به امام صادق علیه السلام گفت: مرا پدر و مادری است مخالف مذهب من؟ در پاسخ فرمودند: به آنها احسان کن چنان که به مسلمانان احسان کنی. (۲)

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ثَلَاثٌ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِأَحَدٍ فِيهِنَّ رُخْصَةً: أَدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى الْكَبْرِ وَالْفَاجِرِ وَالْوَفَاءُ بِالْعَهْدِ لِلْكَبْرِ وَالْفَاجِرِ وَبَرُّ الْوَالِدَيْنِ بَرِّينَ كَانَا أَوْ فَاجِرِينَ.

امام باقر علیه السلام فرمود: سه چیز است که خدا عزوجل در آنها برای احدی رخصت نداده است، ادای امانت به خوش کردار و بد کردار، وفای به عهد و پیمان برای خوش کردار و بد کردار و احسان به پدر و مادر چه خوش کردار باشند چه بد کردار. (۳)

امام صادق علیه السلام فرمودند: مردی نزد پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ آمد و گفت: یا رسول الله به که احسان کنم؟ فرمودند: به مادرت. گفت: سپس به که؟ فرمودند: به مادرت. گفت: پس از آن به که؟ فرمودند: به مادرت. گفت: سپس به که؟ فرمودند: به پدرت. (۴)

ص: ۱۰۰

۱- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۲

۲- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۷

۳- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۸

۴- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۳.

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: أَتَى رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي رَاغِبٌ فِي الْجِهَادِ نَشِيطٌ. قَالَ: فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: فَجَاهِدْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّكَ إِنْ تَقَاتَلْتَ حَتَّى عِنْدَ اللَّهِ تَرَزُقُ وَإِنْ تَمُتَ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُكَ عَلَى اللَّهِ وَإِنْ رَجَعْتَ رَجَعْتَ مِنَ الذُّنُوبِ كَمَا وُلِدْتَ قَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ لِي وَالِدَيْنِ يَزْعَمَانِ أَنَّهُمَا يَأْنَسَانِ بِي وَيَكْرَهُانِ خُرُوجِي. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَرَّ مَعَ وَالِدَيْكَ فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَأَنْسُهُمَا بِكَ يَوْمًا وَلَيْلَةً خَيْرٌ مِنْ جِهَادِ سَنَةٍ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: مردی نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و گفت: یا رسول الله به راستی من شوق به جهاد دارم و در آن با نشاط و نیرومندم. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: پس در راه خدا جهاد کن زیرا اگر کشته شوی پیش خدا زنده ای و اگر در راه جهاد بمیری اجر تو بر عهده خداست و اگر برگردی از گناهان پاک شدی چون روزی که زائیده شوی. عرض کرد: یا رسول الله برای من پدر و مادر پیری هستند و معتقدند که به من انس دارند و بد دارند که من از نزد آنها برای جهاد بیرون روم. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: پس با پدر و مادرت بمان که سوگند بدانکه جان من در دست اوست هر آینه یک شبانه روز مأنوس بودن آنان با تو بهتر است از جهاد یکسال. (۱)

عَنْ عَمَّارِ بْنِ حِيَانَ قَالَ: خَبَّرْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِبِرِّ إِسْمَاعِيلَ ابْنِي بِي، فَقَالَ: لَقَدْ كُنْتُ أَحِبُّهُ وَ قَدْ أَدَدْتُ لَهُ حُبًّا إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أُمَّتُهُ أَخْتُ لَهُ مِنَ الرِّضَاعَةِ فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهَا سَرَّ بِهَا وَسَبَطَ مِلْحَفَتَهُ لَهَا فَاجْلَسَتْ بِهَا عَلَيْهَا ثُمَّ أَقْبَلَ يُحَدِّثُهَا وَيَضْحَكُ فِي وَجْهِهَا ثُمَّ قَامَتْ وَذَهَبَتْ وَجَاءَ أَخُوهَا يَصْنَعُ بِهَا مَا صَنَعَ بِهَا. فَقِيلَ لَهُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ صَنَعْتَ بِأَخْتِهِ مَا لَمْ تَصْنَعْ بِهَا وَهُوَ رَجُلٌ فَقَالَ: لِأَنَّهَا كَانَتْ التُّبْرَ بَوَالِدَيْهَا مِنْهُ.

از عمار بن حیان گوید به امام صادق علیه السلام خبر دادم از احسان و خوشرفتاری پسر اسماعیل با من در پاسخ فرمودند: من او را دوست داشتم و دوستیم نسبت به او افزون شد برآستی که رسول خدا صلی الله علیه و آله را خواهر همشیری بود و نزد آن حضرت آمد و چون او را دید بدو شاد شد و روانداز خود را برای او پهن کرد و او را روی آن نشانید سپس به او رو کرد و با او گفتگو می کرد و بر روی او می خندید سپس آن دخترک برخاست و رفت و برادرش آمد پیامبر صلی الله علیه و آله چنان با او رفتار نکرد که با آن دخترک رفتار کرد به او عرض شد یا رسول الله با خواهرش رفتاری و لطفی داشتی که با او نداشتی با این که او مرد است در پاسخ فرمودند: که آن دخترک نسبت به پدر و مادر خود بیشتر و بهتر از آن برادر احسان و احترام می کند. (۲)

ص: ۱۰۱

۱- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۳.

۲- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۷.

عَنْ اِبْرَاهِيمَ بْنِ شَعِيبٍ قَالَ : قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ أَبِي قَدْ كَبَّرَ جِدَاءً وَضَعُفَ فَتَحْنُ نَحْمِلُهُ إِذَا أَرَادَ الْحَاجَةَ فَقَالَ : اِنْ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَلِيَ ذَلِكَ مِنْهُ فَافْعَلْ وَ لِقَمَّهُ بِيَدِكَ فَإِنَّهُ جُنَّهٌ لَكَ غِدَاءٌ

ابراهیم بن شعیب گوید به امام صادق علیه السلام گفتم پدرم بی اندازه پیر و ناتوان شده و برای قضای حاجت او را بدوش می برم در پاسخ فرمودند: اگر توانی خودت این کار را بکن و به دست خود لقمه به دهانش بگذار زیرا این خدمت تو به وی برای تو در فردا بهشت است. (۱)

عَنْ اميرالمؤمنين عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَنَّهُ قَالَ قَمَّ عَنِ مَجْلِسِكَ لِابْنِكَ وَ مَعْلَمِكَ وَ لَوْ كُنْتَ امِيرًا.

عَلَى عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند: برای پدر و مادر خود برخیز اگرچه امیر و فرمانروا باشی. (۲)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ : رَحِمَ اللَّهُ امْرَأَةً إِعَانَ وَالِدَهُ عَلَى بَرِّهِ رَحِمَ اللَّهُ وَالِدًا إِعَانَ وَلَدَهُ عَشْلَى بَرِّهِ ...

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: خداوند رحمت کند مردی را که به پدرش در نیکی یاری نماید و خداوند بیامرزد پدری را که فرزندش در نیکی مساعدت نماید... (۳)

مردی به محضر رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد مادرم پیر شده و من او را به دوش می کشم و از کسب و کارم به او غذا می دهم با دستم او را شستشو می دهم و به احترامش موقع شستشو صورت برمی گردانم آیا من حق مادری را انجام داده ام؟ فرمودند:

لَا- لِأَنَّ بَطْنَهَا كَانَ لَكَ وَعَاءٌ وَ تَدْيِهَا كَانَ لَكَ سِتْقَاءٌ وَ قَدَمُهَا لَكَ حَيْدَاءٌ وَ يَدُهَا لَكَ وَقَاءٌ وَ حِجْرُهَا لَكَ حَوَاءٌ وَ كَانَتْ تَصْنَعُ ذَلِكَ وَ هِيَ تَمْنَى حَيَاتِكَ وَ أَنْتَ تَصْنَعُ هَذَا بِهَا وَ تَحِبُّ مَمَاتِهَا.

نه چون شکم مادر ظرف نگهدارنده تو، دو پستانش مشک آب و تغذیه تو بود و پاهای مادر کفش تو بود و دست مادر نگهدارنده تو بود و دامنش استراحتگاه تو بود همه این کارها را می کرد و امید حیات تو را داشت اما تو این همه خدمت را می نمایی آرزوی مرگ او را بصورت راحت شدن داری. (۴)

ص: ۱۰۲

۱- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۴۷

۲- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۲۰۹

۳- بحار، ج ۷۱، ص ۶۵

۴- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۲۰۵

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَنْ رَجُلًا قَالَ لَهُ أَوْصِنِي فَقَالَ : أَوْصِيكَ أَنْ لَا تَشْرَكَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا تَعْصِ وَالِدَيْكَ .

مردی به نبی اکرم صلی الله علیه و آله گفت: مرا وصیتی بنما. فرمودند: شرک به خدا نیاور و عصیان پدر و مادر منما که عصیان پدر و مادر مرادف شرک و عصیان به خداست. (۱)

حضرت علی بن الحسین راجع به حق پدر فرمودند :

وَأَمَّا حَقُّ أَبِيكَ بَانَ تَعْلَمُ أَنَّهُ أَصْلُكَ وَ أَنَّهُ لَوْلَاهُ لَمْ تَكُنْ فَهَمَا رَأَيْتَ مِنْ نَفْسِكَ مِمَّا يُعْجِبُكَ فَاعْلَمْ إِنَّ أَبَاكَ أَصْلُ النِّعْمَةِ عَلَيْكَ فِيهِ فَاحْمَدِ اللَّهَ وَ اشْكُرْهُ عَلَى قَدْرِ ذَلِكَ وَ لاقُوهُ - الا بالله.

و اما حق پدر بر تو این است که تو بدانی پدر اصل و ریشه توست و اگر نبود تو نبود و اگر در نفس خود چیزی که موجب مباهات تو بود ملاحظه نمودی بدان که آن نعمت از پدر توست [باعث پدر توست] پس شکر خداوند و شکر او را به اندازه نعمت به جای آور و هیچ قدرتی نیست مگر از جانب خداوند. (۲)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : الْجَنَّةُ تَحْتَ أَقْدَامِ الْأُمَّهَاتِ .

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند : بهشت زیر پای مادران است. (۳)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : مَا مِنْ وُلْدٍ بَارٌّ يَنْظُرُ إِلَى وَادِيهِ نَظَرَ رَحْمَةٍ إِلَّا كَانَ لَهُ بِكُلِّ نَظَرَةٍ حِجَّةٌ مَبْرُورَةٌ .

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند : هر فرزند که با محبت مخصوص بر چهره پدر و مادرش نگاه کند خداوند به هر نگاهش یک حج مقبول برای وی مرحمت فرماید. (۴)

ص: ۱۰۳

۱- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۲۲۰

۲- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۱۹۶

۳- نقش دین در خانواده، ج ۲، ص ۲۱۰

۴- اصول کافی، ج ۴، ص ۳۸

"... فَلَاتَقُلْ لَّهُمَا أَفٌّ ... ؛ به آنها اف مگو... (۱)

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : كُنْ بَارًا وَاقْتَصِرْ عَلَى الْجَنَّةِ وَان كُنْتُ عَاقًا [فظلاً] فَاقْتَصِرْ عَلَى النَّارِ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: نیک رفتار باش [با پدر و مادر] و در بهشت باش و اگر عاق و جفاکار باشی پس به دوزخ بساز. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : ادْنِيَ الْعُقُوقَ أَفٌّ وَ لَوْ عَلِمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ شَيْئًا أَهْوَنَ مِنْهُ لَنَهَى عَنْهُ.

امام صادق علیه السلام فرمودند : کمترین ناسپاسی گفتن اف است [بر روی پدر و مادر] و اگر خدا عز و جل چیزی را آسانتر از آن می دانست از آن قدغن می کرد. (۳)

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : إِنَّ الْعَبْدَ بَارًا بِوَالِدَيْهِ فِي حَيَاتِهِمَا ثُمَّ يَمُوتَانِ فَلَا يُقْضَى عَنْهُمَا وَلَا يُسْتَغْفَرُ لَهُمَا فَيَكْتَبُهُ اللَّهُ عَاقًا وَ أَنَّهُ لَيَكُونُ عَاقًا لَهُمَا فِي حَيَاتِهِمَا غَيْرَ بَارٍّ فَإِذَا مَاتَا قُضِيَ دَيْنُهُمَا وَاسْتَغْفِرَ لَهُمَا فَيَكْتَبُهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بَارًّا.

امام باقر علیه السلام فرمودند: براستی بنده ای نسبت به پدر و مادرش تا زنده اند خوشرفتار و حق شناس است سپس بمیرند و او بدهکاری آنها را نپردازند و برای آنها آمرزش نخواهد و خدا او را عاق و حق شناس بنویسد و براستی هم آن بنده باشد که در زمان زنده بودن پدر و مادر خود نسبت به آنها حق شناس و خوشرفتار نیست و چون بمیرند بدهی آنها را پردازد و برای آنها آمرزش خواهد و خدا عز و جل او را خوشرفتار و حق شناس به پدر و مادر خود بنویسد. (۴)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَشِفَ غِطَاءٌ مِنْ أَعْيُنِ الْجَنَّةِ فَوَجِدَ رِيحًا مِنْ كَانَتْ لَهُ رُوْحٌ مِنْ مَسِيرِهِ خَمْسَ مَائَةٍ إِلَّا صِنْفٌ وَاحِدٌ. قُلْتُ : مَنْ هُمْ؟ قَالَ : الْعَاقُ لَوَالِدَيْهِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند : که چون روز قیامت شود یک پرده از پرده های بهشت را بگیرند هر جاننداری از مسافت پانصد سال بوی آن را بشنود جز یکدسته. گفتم : آنان کیانند؟ فرمودند : عاق والدین خود. (۵)

ص: ۱۰۴

۱- سوره اسراء / آیه ۲۳

۲- اصول کافی، ج ۴، ص ۳۸

۳- همان.

۴- اصول کافی، ج ۳، ص ۲۵۰

۵- اصول کافی، ج ۴، ص ۳۹

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : مَنْ نَظَرَ إِلَى أَبِيهِ

نَظَرَ مَاقَاتٍ وَهُمَا ظَالِمَانِ لَهُ لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ لَهُ صَلَاةً .

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : هر که به نظر دشمنی به پدر و مادر ستمکار بر خود هم نگاه کند خدا نمازش را نپذیرد. (۱)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : ... وَ إِنَّ فَوْقَ كُلِّ عُقُوقٍ عُقُوقًا حَتَّى يَقْبَلَ الرَّجُلُ أَحَدَ وَالِدَيْهِ فَإِذَا فَعَلَ ذَلِكَ فَلَيْسَ فَوْقَهُ عُقُوقٌ .

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند : ... و روی هر ناسپاسی، ناسپاسی دیگر است تا یکی از پدر و مادر خود را بکشد و چون چنین کرد بالای آن ناسپاسی دیگر نباشد. (۲)

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : أَنَّ أَبِي نَظَرَ إِلَى رَجُلٍ وَ مَعَهُ ابْنُهُ يَمْشِي وَ الْإِبْنُ مُتَكِيٌّ عَلَى ذِرَاعِ الْآبِ قَالَ : فَمَا كَلِمَةُ أَبِي عَلَيْهِ السَّلَامُ مَقْتًا لَهُ حَتَّى فَارَقَ الدُّنْيَا .

امام باقر عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : پدرم به مردی نگاه کرد که پسرش به همراه وی راه می رفت و به شانه پدرش تکیه کرده بود و آن حضرت به او [یعنی پسر - از مجلسی ره] سخن نگفت از بد داشتن او تا از دنیا رفت. (۳)

قِيلَ لِعَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْتَ أَبْرُّ النَّاسِ بِأُمَّكَ وَ لِأَنَّكَ تَاكُلُ مَعَهَا قَالَ أَخَافُ أَنْ تَسْبِقُ يَدِي إِلَى مَا سَبَقَتْ عَيْنَهَا إِلَيْهِ فَاكُونَ قَدْ عَقَقْتُهَا .

به حضرت علی بن الحسین عَلَيْهِ السَّلَامُ گفته شد تو از نیکوترین مردم هستی چرا با مادرت در یک سفره غذا نمی خوری و تو را با مادر ندیده اند که غذا بخوری؟ فرمودند : می ترسم دستم در سفره به طرف غذایی زودتر از دست مادرم برود و همین اندازه گرفتار عاق بشوم. (۴)

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : وَ مَنْ بَرَّ وَادِيَهُ بَرَّهَ وَ لَدَّهُ .

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : کسی که به پدر و مادر خود نیکی کند فرزندانش به او نیکی کنند. (۵)

ص: ۱۰۵

۱- اصول کافی، ج ۴، ص ۳۹

۲- همان

۳- اصول کافی، ج ۴، ص ۴۰

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۲۳

۵- غرر، ص ۶۴۴

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : أَفْضَلُ الْخَيْرِ صَدَقَةُ السَّرِّ وَ بَرُّ الْوَالِدَيْنِ .

امام علی علیه السلام فرمودند : بهترین خیر صدقه پنهانی و نیکی به والدین است. (۱)

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : بَرُّ الْوَالِدَيْنِ أَكْبَرُ فَرِيضَةٍ .

امام علی علیه السلام فرمودند : نیکی به پدر و مادر بزرگترین فریضه است. (۲)

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ اسْتَنكَفَ مِنْ أَبُويهِ فَقَدْ خَالَفَ الرَّشِدَ .

امام علی علیه السلام فرمودند : کسی که از پدر و مادر خود استنکاف دارد [و آنان را ننگ خود داند] از رشد و راه راست بدر رفته است. (۳)

ص: ۱۰۶

۱- غرر الکم، ص ۲۳۲

۲- غرر الحکم، ص ۳۱۲

۳- غرر الحکم، ص ۶۲۷

لزوم احترام مسلمان ریش سفید و سالخورده:

"هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ أَشَدُّكُمْ ثُمَّ لَتَكُونُوا شُيُوخًا ...

او کسی است که شما را از خاکی، سپس از نطفه ای، آنگاه از علقه ای آفرید، و بعد شما را {به صورت} کودکی بیرون می آورد تا به کمال قوت خود برسید و تا سالمند شوید ... (۱)

عن ابی عبد الله عَلَیْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مِنْ إِجْلَالِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ إِجْلَالُ ذِي الشَّيْبَةِ الْمُسْلِمِ.

امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمودند: رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: از احترام به خداست احترام به سپید موی مسلمان. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ عَرَفَ فَضْلَ كَبِيرٍ لِسَنَةِ فَوْقَهُ أَمَنَهُ اللَّهُ مِنْ فِرَاعِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمودند: رسول خدا صَلَّی اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: هر که فضل پیرمردی را به خاطر گذشت سن او بفهمد و او را احترام کند خدا او را از هراس روز قیامت آسوده سازد. (۳)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ثَلَاثَةٌ لَا يَجْهَلُ حَقَّهُمْ إِلَّا مَنَافِقٌ مَعْرُوفٌ [بِهِ] النِّفَاقُ: ذُو الشَّيْبَةِ فِي الْإِسْلَامِ وَحَامِلُ الْقُرْآنِ وَالْإِمَامُ الْعَادِلُ.

امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمودند: سه کس اند که حق آنها را نادیده نگیرند جز شخص منافق معروف به نفاق: سپید موی در مسلمانی و حامل قرآن و امام عادل. (۴)

ص: ۱۰۷

۱- سوره غافر / آیه ۶۷

۲- اصول کافی، ج ۴، ص ۴۸۸

۳- اصول کافی، ج ۴، ص ۴۸ اصول کافی، ج ۴، ص ۴۸۷

انتخاب نام نیکو

فرزند دختر

آداب مراقبت از کودک

جایگاه تربیت در اسلام

ص: ۱۰۸

« يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا »

ای زکریا! ما تو را به پسری که نامش یحیی است مژده می دهیم که قبلا هم نامی برای او قرار نداده ایم.» (۱)

«رسول خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: نام مناسب و نیکو برای خود انتخاب نمایید زیرا با همان نامها در روز قیامت خوانده می شوید.» (۲)

مقدمه

از آنجایی که کودک یادگار و یادآور نسل قبل از خود است و بیان کننده عقاید، دیدگاه ها و رفتار و منش پدر و مادر و یا حتی آبا و اجداد خود، توجه به تربیت و آموزش وی از دوران کودکی امری لازم و واجب است علاوه بر آن کودک در مسیر رشد جسمی خود در محیط پیرامون خویش نیز اثرگذار است پس هدایت کردن آن به سمت تربیت خوب و مناسب او را در داشتن شخصیتی شایسته و قوی یاری می رساند و بالعکس عدم توجه و یاری رساندن به وی او را انسانی ناکارآمد و نالایق می سازد. اما این که چه روشی جهت تعلیم و تربیت کودک لازم و مفید است یک سوال اساسی و مهم می باشد. اگرچه راهکارهای زیادی در این زمینه مورد استفاده قرار گرفته است اما بهترین الگو در این زمینه الگوی اسلامی و دینی است چرا که تنها خداوند است که آگاه بر کنه وجود انسان می باشد، آگاهی جامع و کامل از هستی و وجود او. خداوند هم دانای روحيات آدمی است و هم دانای امور جسمی و بدنی وی. بنابراین آنچه الله تبارک و تعالی توصیه می نماید رعایت همه جوانب و امور مربوط به اوست به طوری که ضمن تربیت روحی جنبه جسمانی وی نیز آسیب نبیند.

توجه به جایگاه فرزند در خانواده و به عنوان بقاء نسل بشر یکی از نکات کلیدی و قابل ذکر در حیطه مسائل مربوط به خانواده و به طریق اولی در حیطه مسائل اجتماعی است. داشتن یک فرزند صالح و سالم نوید دهنده یک جامعه سالم و رو به پیشرفت است و داشتن یک فرزند ناصالح و ناسالم گویای یک جامعه بیمارگونه با روابط نادرست و سیر نزولی می باشد. بنابراین کودک ضمن این که عضوی از یک خانواده چند نفری محسوب می شود در عین حال عضو یک جامعه بزرگتر نیز هست و آن شهر و یا کشوری است که در آن زندگی می کند.

ص: ۱۰۹

۱- سوره مریم / آیه ۷

۲- بخش ۲۶ میزان الحکمه - اختیار الاسماء الحسنه

انتخاب نام نیکو:

عن النبي عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَمُّوا اولادكم اسماء الانبياء و أحسنَ الاسماء عبد الله و عبد الرحمن.

رسول خدا صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فرمودند: برای نامگذاری فرزندان از نامهای پیامبران استفاده کنید و بهترین نامها عبدالله و عبد الرحمن می باشد. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: إِسْتَحْسِنُوا أَسْمَاءَكُمْ تَدْعُونَ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

رسول خدا صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فرمودند: نام مناسب و نیکو برای خود انتخاب نمایید زیرا با همان نامها در روز قیامت خوانده می شوید. (۲)

عَنْ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَنْ وُلِدَ أَرْبَعَةَ اولادٍ و لم يُسَمَّ أَحَدُهُمْ باسمي فقد جفائي.

رسول خدا صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فرمودند: هر کس دارای چهار پسر بوده باشد و یکی را به نام من نامگذاری نکند در حقیقت به من جفا کرده است. (۳)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ: مِنْ حَقِّ الوَلَدِ عَلَى وَالِدِهِ ثَلَاثَةٌ «يُحَسِّنُ اسْمَهُ وَ يُعَلِّمُهُ الكِتَابَةَ وَ يُزَوِّجُهُ إِذَا بَلَغَ».

رسول خدا صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فرمودند: حق فرزند بر پدر سه چیز است: نامگذاری خوب و آموختن و خواندن و نوشتن و به هنگامی که به سن بلوغ رسید او را عروس یا داماد نماید. (۴)

قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَوْ وُلِدَ لِي مِائَةٌ لِأَحَبِّتُ أَنْ لَا أُسَمِّيَ أَحَدًا مِنْهُمْ إِلَّا عَلِيًّا.

امام سجاد عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: اگر خداوند صد پسر به من مرحمت فرماید همه را به نام پدرم علی نامگذاری می کنم و نامی غیر از علی را انتخاب نمی نمایم. (۵)

ص: ۱۱۰

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۲۱

۲- بخش ۲۶ میزان الحکمه - اختیار الاسماء الحسنه

۳- الکافی، ج ۶، ص ۱۹

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۲۱

۵- الکافی، ج ۶، ص ۱۹

عَنْ الرضا عَنْ آبائه قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا مِنْ قَوْمٍ كَانَتْ لَهُمْ مَشْوَرَةٌ «فَخَفَرَتْ مَعَهُمْ مِنْ اسْمِهِ مُحَمَّدٌ أَوْ أَحْمَدٌ فَادْخَلُوهُ فِي مَشْوَرَتِهِمْ إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهُمْ».

امام رضا عَلَيْهِ السَّلَامُ به نقل از رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: هیچ قومی به مشورت ننشینند که در میان آنها محمد یا احمد نامی باشد مگر این که وی برای آنها مفید خواهد بود. (۱)

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يُغَيِّرُ الْأَسْمَاءَ الْقَبِيحَةَ فِي الرِّجَالِ وَالْبُلْدَانِ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ به نقل از پدرش فرمودند: رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ اسماء قبیح و ناپسند افراد و شهرها را تغییر می داد {و نام نیکو انتخاب می کرد} (۲)

قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ وَيُحَسِّنَ أَدَبَهُ وَيُعَلِّمَهُ الْقُرْآنَ.

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: از جمله حقوق فرزندان بر پدران انتخاب نام نیکو و تأدیب و تعلیم قرآن می باشد. (۳)

قِيلَ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لِمَا سُئِلَ عَنِ التَّسْمِيَةِ بِأَسْمَاءِ الْأُئِمَّةِ أَفِي ذَلِكَ نَفْعٌ؟ فَقَالَ: أَيُّ وَاللَّهِ وَهَلِ الدِّينُ إِلَّا الْحُبُّ؟

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ در پاسخ به این سؤال که آیا نامگذاری (فرزندان) به نامهای ائمه سودی دارد؟ فرمودند: آری به خدا سوگند مگر دین جز محبت است؟ (۴)

ص: ۱۱۱

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۲۲

۲- بحار، ج ۱، ص ۱۲۷

۳- نهج البلاغه، ص ۱۲۷۴

۴- میزان الحکمه بخش ۲۶- اختیار الاسماء الحسنه

"وَ إِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَ هُوَ كَظِيمٌ؛ يَتَوَارَىٰ مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

و هرگاه یکیشان به دختر مزده یابد رویش سیاه می گردد در حالی که خشم و اندوه خود را فرو خورد. از ناگواری خبری که بشارتش داده اند از قوم خود متواری می شود که آیا او را به خواری نگاه دارد یا در خاک پنهانش کند؟ وه، چه بد داوری می کند. (۱)

فی کتاب المحاسن کان علی بن الحسین علیه السلام إذا بُشِّرَ بولدٍ لم یسأل أذکر هو أم انثی بل یقول أسوی؟ فاذا کان سویا قال: الحمد لله الذی لم یخلقه مشوها.

حضرت زین العابدین علیه السلام وقتی به کودکی بشارت داده می شد نمی پرسید دختر است یا پسر بلکه می پرسید: آیا سالم و کامل است اگر صحیح و سالم بود می فرمودند: سپاس خدایی را که او را ناقص نیافرید. (۲)

عن الصادق علیه السلام قال: إن الله عز وجل لیرحم الرجل لشدته حبه لولده و قال له عمر بن یزید: إن لی بنات فقال له: لعلک تتمنی موتهنّ اما إنک لو تمّیت موتهنّ و متنّ لم توجر یوم القیامه و لقیّت ربک حین تلقاه و انت عاص.

امام صادق علیه السلام فرمودند: خداوند به مردی که به فرزند خود محبت زیاد ورزد رحمت آورد. عمر بن یزید به حضرت عرضه داشت که چند دختر دارم. حضرت فرمودند: گویا آرزوی مرگشان را داری اگر چنین باشد و بمیرند هرگز در قیامت اجری نخواهی داشت و با حالت عصیان خدا را ملاقات خواهی کرد. (۳)

و من الروضه قال: قال رسول الله صلی الله علیه و آله نعم الولد البنات المخذرات من کانت عنده واحده جعلها الله سترًا له من النار و من کانت عنده اثنتان أدخله الله بهما الجنه و إن کُنّ ثلاثاً أو مثلهنّ من الاخوات عنه الجهاد و الصدقه

ص: ۱۱۲

۱- سوره نحل / آیات ۵۸-۵۹

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۳۸

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۹

پیامبر صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَ آٰلِهِ فَرَمُودَنَد: چِه خُوب فَرزَنَدَانِی هَسْتَنَد دَخْتَرَان پُوشِیْدِه وَ پَرْدِه نَشِیْن هِر کِه یِک دَخْتَر دَاشْتِه بَاشَد خَدَاوَنَد اُو رَا هَمچُون سَپَرِی اَز آتَش بَرَایْش قَرَار مِی دَهَد وَ هِر کِه دُو تَا دَاشْتِه بَاشَد خَدَاوَنَد اُو رَا بِه وَاسَطَهٗ آنَهَا بِه بَهْشْت بَرَد وَ اِگَر سِه تَا دَاشْتِه بَاشَد یَا سِه خَوَاهِر جِهَاد وَ صَدَقَه (زکُوه) اَز اُو بَر دَاشْتِه شُود. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آٰلِهِ : خَيْرُ أَوْلَادِكُمُ الْبَنَاتُ.

رَسُولُ خَدَا صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَ آٰلِهِ فَرَمُودَنَد: بَهْتَرِیْن فَرزَنَدَانَتَان دَخْتَرِ اسْت. (۲)

هَنگَامِی کِه خَبَر وِلادَت دَخْتَرِی رَا بِه پِیامبَر صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَ آٰلِهِ مِی دَادَنَد مَرْدَم بَر اَسَاس طَرز تَفکَر جَاهَلِی مَنْتَظَر بُودَنَد کِه پِیامبَر صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَ آٰلِهِ نَارَاحَت وَ پَرِیْشَان بَشُود پِیامبَر صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَ آٰلِهِ کِه مَتُوجِه اِیْن مَسَالِه شُدِه بُود فَرَمُودَنَد: مَا لَکُم رِیْحَانِه اَشْمُهَا وَ رَزَقُهَا عَلَی اللّٰهِ؛ چِه شُدِه اسْت شَمَا رَا؟ دَخْتَر چُون گَلِی اسْت کِه اُو رَا مِی بُویم وَظِیْفَهٗ رُوزِی اُو بَا خَدَاسْت. (۳)

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَنْ تَمَنَّى مَوْتَ الْبَنَاتِ حُرْمَ أَجْرُهُنَّ وَ لَقِيَ اللَّهَ تَعَالَى عَاصِيًا.

اِمَام صَادِق عَلَیْهِ السَّلَامُ فَرَمُودَنَد: هِر کِه آرزوی مرگ دختر داشته باشد از اجر و مزد پدری محروم و خدا را در حالت عصیان ملاقات می نماید. (۴)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: الْبَنَاتُ حَسَنَاتٌ وَ الْبَنُونَ نِعَمَةٌ فَالْحَسَنَاتُ يُثَابُ عَلَيْهَا وَ النِّعَمَةُ يَسْأَلُ عَنْهَا.

اِمَام صَادِق عَلَیْهِ السَّلَامُ فَرَمُودَنَد: دَخْتَرَان حَسَنِه اَنَد وَ پَسْرَان نَعْمَت، حَسَنِه ثُواب دَارد وَ نَعْمَت سْؤَال وَ مَحَاسِبِه. (۵)

ص: ۱۱۳

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۹

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۹

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۸.

۴- بحار، ج ۱۰۱، ص ۹۹.

۵- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۸

مردی در محضر پیامبر صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ بِرَایِشْ خَبرِ آوَرْدَنَدِ کِه رَنگِ چِهرِه اش دِگَر گونِ شَدِ پیامبرِ از عِلتِ ناراحتیِ او سؤالِ فرمودَنَد. عَرَضِ کَرْد: وَ قَتیِ از خانِه بیرونِ آمَدَم زَنَمِ دَرْدِ زایمانِ داشتِ وَ اَکِنونِ خَبرِ آوَرْدِه اَنَدِ دِخترِ زاییدِه است. پیامبرِ صَلَّی اللهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ فرمودَنَد: الارضُ ثَقِلها و السَّماءُ تَظَلها و اللهُ یَرزُقها و هِیَ رَیحانِه تَشُمها...؛ زمینِ بارسنگینیِ او را تحملِ می کند، آسمانِ بر او سایه می اندازد، خدا روزی او را می رساند {تو چرا نگرانی} دِخترِ تو چونِ گلی است کِه او را استشمامِ می کنی. (۱)

ص: ۱۱۴

" وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ ...؛ و مادران فرزندان خود را دو سال تمام شیر می دهند... (۱)

و فِي الْحَدِيثِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَذَنَ فِي أُذُنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِينَ وَلَدَتْهُ فَاطِمَةُ.

و در حدیث است که چون حضرت امام حسن علیه السلام متولد شد پیامبر صلی الله علیه و آله در گوش او اذان گفت. (۲)

سُئِلَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ : مَا الْحِكْمَةُ فِي حَلْقِ شَعْرِ رَأْسِ الْمَوْلُودِ قَالَ تَطْهِيرُهُ مِنْ شَعْرِ الرَّحْمِ.

از امام صادق علیه السلام پرسیده شد علت این که باید موی کودک تراشیده شود چیست؟ فرمودند: برای این که او را پاک و پاکیزه نگه داریم از آنچه از رحم با خود آورده است. (۳)

و رَوَى عَنِ النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ أَمَرَ فَاطِمَةَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

أَنْ تَحْلِقَ رَأْسَ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَوْمَ سَابِعِهِمَا وَ أَنْ تَتَصَدَّقَ بِوِزْنِ شَعْرِهِمَا وَرَقًا.

در روایت آمده است که پیامبر صلی الله علیه و آله به فاطمه علیه السلام

فرمودند که سر امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام

را در روز هفتم ولادت بتراشد و به وزن موهایشان نقره صدقه بدهد. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : اغْسِلُوا صِبْيَانَكُمْ مِنَ الْغَمْرِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَشْتُمُ الْغَمْرَ فَيَفْزَعُ الصَّبِيَّ فِي رِقَادِهِ وَ يَتَأَذَى بِهِ الْكَاتِبَانِ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: کودکان خود را بشوئید چون شیطان [میکروب] هر جا که آلودگی باشد بو می کشد و خود را می رساند و کودک را در گهواره و خوابگاهش می آزارد و موجب ایذاء فرشتگان موکل می گردد. (۵)

ص: ۱۱۵

۱- سوره بقره / آیه ۲۳۳

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۳۷

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۳۸

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۳۷

۵- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۲۷

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : حَنِكُوا أَوْلَادَكُمْ بِمَاءِ الْفَرَاتِ وَبِتَرْتِهِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّ لَمْ يَكُنْ فِيهَا السَّمَاءُ.

امام باقر علیه السلام فرمودند: به نوزادان خود پس از تولد آب رودخانه فرات و تربت پاک امام حسین علیه السلام بخورانید و اگر به آنها دسترسی نداشتید از آب باران استفاده نمایید. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِخْتِنُوا أَوْلَادَكُمْ فِي السَّبْعِ فَإِنَّهُ أَطْهَرُ وَأَسْرَعُ لِنَبَاتِ اللَّهْمِ فَقَالَ: إِنَّ الْأَرْضَ تَنْجَسُ بِبَوْلِ الْأَغْلَفِ أَرْبَعِينَ يَوْمًا.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: فرزند خود را در روز هفتم تولدشان ختنه کنید زیرا ختنه کودک در روز هفتم بهتر و پاکیزه تر و سریعتر است برای رشد گوشت کودک و همانا زمین تا چهل روز از بول ختنه نشده نجس و ناپاک می شود. (۲)

عَنْ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: ثَقُبُ اذُنِ الْغُلَامِ مِنَ السُّنَّةِ وَخِتَانُهُ لِسَبْعَةِ أَيَّامٍ مِنَ السُّنَّةِ ...

امام صادق علیه السلام فرمودند: سوراخ کردن گوش پسران سنت است و ختنه او تا روز هفتم سنت است. (۳)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: كُلُّ مَوْلُودٍ مُرْتَهَنٌ بِعَقِيْقِهِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: [سلامت و تندرستی] هر نوزادی در گرو عقیقه و قربانی نمودن می باشد. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: لَيْسَ لِلصَّبِيِّ لَبَنٌ خَيْرٌ مِنْ لَبَنِ امِّهِ.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: برای کودک شیری بهتر از مادر نیست. (۵)

ص: ۱۱۶

۱- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۳۸

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۴۰.

۳- همان.

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۳۳

۵- بخش ۲۲ میزان الحکمه - الرضاع

الامام علیّ عَلَیْهِ السَّلَامُ : انظُرْ مَنْ تَرْضَعُ اَوْلَادَكُمْ فَاِنَّ الْوَلَدَ يَشِيبُ عَلَيْهِ.

امام علیّ عَلَیْهِ السَّلَامُ : بنگرید چه کسی به فرزند شما شیر می دهد زیرا کودک با {سرشت صاحب} شیر رشد می کند. (۱)

فیما أمر المؤمنین عَلَیْهِ السَّلَامُ تَوْقُوا عَلَی اَوْلَادِكُمْ مِنْ لَبَنِ الْبَغِیِّ مِنَ النِّسَاءِ وَالْمَجْنُونَةِ فَاِنَّ الْبَنَ یُعَدِی.

امام علیّ عَلَیْهِ السَّلَامُ دستور دادند به اصحاب خود که فرزندان خود را از نوشیدن شیر زانیه و دیوانه بازدارید که شیر در طفل اثر دارد. (۲)

الامام الصّادق عَلَیْهِ السَّلَامُ : رِضَاعُ الْیَهُودِیَّةِ وَ النِّصْرَانِیَّةِ خَیْرٌ مِنْ رِضَاعِ النَّاصِبِیَّةِ.

امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمودند : شیر دایه یهودی و مسیحی بهتر از شیر دایه ناصبی {دشمن اهل بیت عَلَیْهِ السَّلَامُ} است. (۳)

رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله : لَا تَسْتَرْضِعُوا الْحَمَقَاءَ وَ لَا الْعَمَشَاءَ فَاِنَّ اللَّبْنَ یُعَدِی.

رسول خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله فرمودند: زنان کم خرد و زنان مبتلا به ضعف و آبریزش چشم را به دایگی مگیرید زیرا شیر اثر دارد. (۴)

الامام الباقر عَلَیْهِ السَّلَامُ : اِسْتَرْضِعْ لَوْلَدِكَ یَلْبَنَ الْحِسانَ وَ اِیَّاكَ وَ الْقَباحَ فَاِنَّ اللَّبْنَ یَغْلِبُ الطَّباعَ.

امام باقر عَلَیْهِ السَّلَامُ فرمودند : برای شیر دادن کودک خود دایه خوش اخلاق استخدام کن و از دایه های بد اخلاق بپرهیز زیرا شیر {ویژگی ها} را سرایت می دهد. (۵)

عَنْ الصّادقِ عَلَیْهِ السَّلَامُ عَنْ اَبِیهِ قَالَ : اِنَّ عَلِیًّا كَانَ یَقُولُ : لَا تَسْتَرْضِعُوا الْحَمَقَاءَ فَاِنَّ اللَّبْنَ یَغْلِبُ الطَّباعَ.

امام صادق عَلَیْهِ السَّلَامُ از امام علیّ عَلَیْهِ السَّلَامُ نقل می فرمایند که : برای کودک دایه احمق نگیرید که شیر بر طبع فرزند غالب آید. (۶)

ص: ۱۱۷

۱- بخش ۲۲ میزان الحکمه- ال مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۵۴ رضاع

۲- همان

۳- همان

۴- همان

۵- همان

۶-

" يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَ يَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

ای کسانی که ایمان آورده اید! خود و خانواده خویش را از آتشی که هیزم آن، مردم و سنگ هاست حفظ کنید که بر آن فرشتگانی خشن و سخت گیر نگهبانند و از آنچه خدا به آنان دستور داده سرپیچی نکنند و آنچه مأمور شده اند انجام می دهند. (تحریم / ۶) "

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ قَالَ : أكرمُوا أولادكم و أحسنوا آدابهم يُغفر لكم.

رسول خدا صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ فرمودند : فرزندان خود را احترام کنید و آدابشان را نیکو سازید تا مورد آموزش قرار گیرید. (۱)

عَنْ أَبِي عَشْبَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ : قال موسى عَلَيْهِ السَّلَامُ

: يَا رَبِّ أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ عِنْدَكَ ؟ قَالَ : حُبُّ الْأَطْفَالِ فَإِنِّي فطرتهم على توحیدی فان امتهم أدخلتهم جنتی برحمتی.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : حضرت موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند : خدایا چه عملی در نزد تو بهتر است؟ خداوند فرمود: مهر به فرزندان که من آنان را بر فطرت توحید آفریدم و اگر بمیرانمشان به رحمت خود به بهشتشان برم. (۲)

رسولُ الله صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ مَنْ تَعَلَّمَ فِي شَبَابِهِ كَانَ بِمَنْزِلَةِ الرِّسْمِ فِي الْحَجَرِ وَ مَنْ تَعَلَّمَ وَ هُوَ كَبِيرٌ كَانَ بِمَنْزِلَةِ الْكِتَابِ عَلَى الْوُجْهِ الْمَاءِ.

رسول خدا صَلَّي اللهُ عَلَيْهِ وَ آلهِ فرمودند : هر که در جوانی دانش آموزد علم او همچون نقشی است که بر سنگ حک شود و هر که در بزرگسالی بیاموزد کارش همچون نوشتن بر روی آب است. (۳)

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ خطاب به فرزندش امام حسن عَلَيْهِ السَّلَامُ می فرماید: وَأَمَّا قَلْبُ الْحَدِيثِ كَالْأَرْضِ الْحَالِيَةِ مَا الْقَى فِيهَا مِنْ شَيْءٍ قَبْلَتْهُ فَبَادَرْتُكَ بِالْأَدَبِ قَبْلَ أَنْ يَقْسُو قَلْبَكَ وَ يَشْتَغِلَ لُبُّكَ.

قلب بچه نوره همانند زمین خالی از بذر و گیاه است هر تخمی که در آن افشانده شود به خوبی می پذیرد و در خود می پرورد فرزند عزیز از دوران کودکی تو استفاده نمودم و خیلی زود در پرورش تو قیام نمودم پیش از آن که دل تربیت پذیرت سخت شود و مطالب گوناگونی عقلت را اشغال نماید. (۴)

٢- مكارم الاخلاق، ج١، ص ٤٥٢

٣- بخش ٢٧ ميزان الحكمه - التعليم فى الشباب

٤- نهج البلاغه، نامه ٣١

عَنْ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِذَا وَعَدْتُمْ الصَّبِيَانَ ففَوَالِهِمْ فَأَنْتُمْ يَرُونَ إِنْكُمْ الَّذِينَ تَرْزُقُونَهُمْ إِنْ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيْسَ يَغْضِبُ لَيْشِيءٍ كغَضْبِهِ لِلنِّسَاءِ وَ الصَّبِيَانَ.

امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمودند: وقتی به فرزندان خویش وعده می دهید به عهد خود وفا کنید و آن را انجام دهید چون این فرزندان پیش از آن که با خدای خود آشنا شوند پدر و مادر خود را دیده و شناخته اند همانا خدا عز و جل خشمگین نمی شود برای چیزی مثل خشمگین شدن برای زنان و فرزندان. (۱)

الامام الصادق علیه السلام: عَلَيْكَ بِالْأَحْدَاثِ فَأَنْتُمْ أَسْرَعُ إِلَى كُلِّ خَيْرٍ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: بر تو باد به نوجوانان زیرا این گروه در پذیرش هر نوع خوبی شتاب بیشتری نشان می دهند. (۲)

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَلُوْلُدُ سَيِّدِ سَبْعِ سِنِينَ وَ عَبْدٌ سَبْعِ سِنِينَ فَان رَضِيَتْ خَلَاتِقُهُ لِأَحَدِي وَ عَشْرِينَ وَ الْإِفَاضِرْبَ عَلَيَّ جَنِبِهِ فَقَدْ أَعْدَرْتِ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: کودک تا هفت سالگی سید و آقا {یعنی آزاد} است هفت سال به بعد بنده خانه {کاملاً تحت تربیت باشد} است، هفت سال به بعد وزیر خانه {باید مورد مشورت قرار گیرد} است اگر تا بیست و یک سالگی اخلاقش خوب باشد فیها و گرنه او را از خود دور کن که تو نزد خدا معذوری. (۳)

عَنْ أَحَدِهِمَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِذَا بَلَغَ الْغُلَامُ ثَلَاثَ سِنِينَ فَقُلْ لَهُ سَبْعَ مَرَّاتٍ قُلْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ثُمَّ يَتْرُكُ حَتَّى يَبْلُغَ ثَلَاثَ سِنِينَ وَ سَبْعَهُ أَشْهُرَ وَ عَشْرُونَ ثُمَّ يُقَالُ لَهُ قُلْ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ.....

امام باقر علیه السلام و یا امام صادق علیه السلام فرمودند: هرگاه کودک به سه سال رسید هفت بار کلمه لا اله الا الله را به او تلقین کنید تا با آن آشنا شود بعد واگذارش تا به سن سه سال و هفت ماه و بیست روز به او بگویند محمد رسول الله و تا چهار سالگی او را واگذارد و بعد از چهار سال بگوید اللهم صل على محمد و آل محمد و در سن پنج سالگی راست و چپ و تشخیص اعضاء را به دقت بیاموزد وقتی فهمید رو به قبله شود و سجده کند و بعد رها شود تا شش سالگی رکوع و سجود را به او بیاموزید پس از هفت سالگی دست و رو شستن را به صورت وضو بیاموزید آنگاه نماز یادشان دهید و در صورت نکول از عبادت در این سن توبیخشان نمائید و چون نماز و وضو فراگیرد والدینش آمرزیده شوند انشاءالله (۴)

ص: ۱۱۹

۱- الکافی، ج ۶، ص ۵۰

۲- بخش ۲۷ میزان الحکمه - تربیه الأحداث

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۲۶

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۳۵

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِعْدِلُوا بَيْنَ أَوْلَادِكُمْ كَمَا تُحِبُّونَ يَعْدِلُوا بَيْنَكُمْ فِي الْبُرِّ وَاللِّطْفِ.

رسول خدا صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: میان فرزندانتان به عدالت رفتار نمایید چنانچه شما انتظار دارید دیگران با شما به اعتدال برخورد کنند. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَحِبُّوا الصَّبِيَّانِ وَاِرْحَمُوهُم وَاِذَا وَعَدْتُمُوهُم شَيْئًا ففُوا لَهُمْ فَإِنَّهُمْ لَا يَدْرُونَ إِلَّا أَنْكُمْ تَزْرُقُونَهُمْ.

رسول خدا صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: به کودکان محبت نمایید و بر آنها ترحم نمائید و هرگاه به آنها وعده چیزی دادید در اختیارشان بگذارید چون کودک فکرش این است که شما رازق وی هستید. (۲)

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: رَحِمَ اللَّهُ مَنْ أَعَانَ وَلَدَهُ عَلَى بَرِّهِ.

امام صادق عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمودند: رسول خدا صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرموده است: خدا رحمت کند پدر و مادری را که فرزندشان را بر نیکی کردن به خود یاری کند. (۳)

قَالَ قُلْتُ يُعِينُهُ عَلَى بَرِّهِ قَالَ يَقْبَلُ مَيْسُورَهُ وَيَتَجَاوَزُ عَنْ مَعْسُورِهِ وَلَا يُرْهِقُهُ وَلَا يَخْرُقُ بِهِ فَلَيْسَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَنْ يَصِيرَ فِي حَيْدٍ مِنْ حُدُودِ الْكُفْرِ إِلَّا أَنْ يَدْخَلَ فِي عُقُوقٍ أَوْ قَطِيعِهِ رَحِمَ.

به رسول خدا صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عرض کردم چگونه او را یاری دهند؟ فرمودند: کارهایی که می تواند انجام دهد از او بپذیرند و آنچه را که از عهده او بر نمی آید از او نخواهند او را به بدی متهم نکنند زیرا برای خدا کافر شدن فرزند همین بس که قطع رحم کند یا عاق والدین شود. (۴)

قَالَ امِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: عَلِمُوا أَوْلَادَكُمْ السَّبَاحَةَ وَالرَّمَايَةَ.

امام علی عَلَيْهِ السَّلَامُ

فرمودند که پیامبر صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمود: به فرزندانتان شنا و تیراندازی آموزش دهید. (۵)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: الْوَلَدُ الصَّالِحُ رِيحَانَةٌ مِنْ رِيَّاحِينَ الْجَنَّةِ.

رسول خدا صَلَّيَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فرمودند: فرزند خوب و صالح گلی از گلهای بهشت است. (۶)

ص: ۱۲۰

۱- مکارم الاخلاق، ج ۶، ص ۴۲۱

۲- الکافی، ج ۶، ص ۴۹

۳- الکافی، ج ۶، ص ۵۰

٤- تهذيب الاحكام، ج٨، ص١١٣

٥- كافي، ج٦، ص٤٧

٦- مكارم الاخلاق، ج١، ص٤٢٢

قَالَ عَلَىٰ عَلَيْهِ السَّلَامُ : إِنَّ لِلْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ حَقًّا وَإِنَّ لِلْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ حَقًّا فَحَقَّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُطِيعَهُ فِي كُلِّ شَيْءٍ إِلَّا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ وَحَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحَسِّنَ اسْمَهُ وَيُحَسِّنَ أَدَبَهُ وَيُعَلِّمَهُ الْقُرْآنَ.

امام علی علیه السلام فرمودند: همانا فرزند به پدر و پدر را به فرزند حقی است حق پدر بر فرزند این است که فرزند در همه چیز جز نافرمانی خدا از پدر اطاعت کند و حق فرزند بر پدر آن که نام نیکو بر فرزند نهد، خوب تربیتش کند و او را قرآن بیاموزد. (۱)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : يُلْزِمُ الْوَالِدِينَ مِنَ عُقُوقِ الْوَالِدِ مَا يُلْزِمُ الْوَالِدَ لِهَمَا مِنَ الْعُقُوقِ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: نظیر همان حقوقی که از پدر و مادر بر گردن فرزند ثابت است از فرزند بر گردن والدین نیز ثابت است. (۲)

عَنِ الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مِيرَاثُ اللَّهِ مِنْ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ وَلَدٌ صَالِحٌ يَسْتَغْفِرُ لَهُ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: میراثی که از بنده به خدا می رسد بنده صالحی است که برای او استغفار کند. (۳)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَكْثَرُوا مِنْ قَبَلُوا أَوْلَادِكُمْ فَإِنَّ لَكُمْ بِكُلِّ قَبْلَةٍ دَرَجَةٌ فِي الْجَنَّةِ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَةٍ خَمْسَ مِائَةٍ عَامٍ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: فرزندان خود را بسیار ببوسید زیرا برای شما به عوض هر بوسه درجه ای از بهشت است که میان هر درجه پانصد سال راه فاصله می باشد. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : إِذَا نَظَرَ الْوَالِدُ إِلَى وَلَدِهِ فَسَرَّهُ كَانَ لِلْوَالِدِ عِتْقٌ نَسِيَمَهُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ إِنْ نَظَرَ سِتِّينَ وَ ثَلَاثَ مِائَةٍ نَظَرَهُ قَالَ اللَّهُ أَكْبَرُ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: اگر پدری به فرزندش نگاه محبت آمیزی کند و او را مسرور نماید مثل این است که بنده ای در راه خدا آزاد نموده باشد گفته شد ای رسول خدا صلی الله علیه و آله حتی اگر کسی یکصد و شصت و سه بار کودکش با نظر محبت بنگرد فرمودند: هر بار نگاه کند چنین است آنگاه فرمودند: الله اکبر. (۵)

ص: ۱۲۱

۱- نهج البلاغه، حکمت ۳۹۹

۲- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۲۲

۳- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۱۸

۴- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۲۱

۵- بحار، ج ۲، ص ۵۷۷

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : اشْرَ الْمَصَائِبِ سِوَهُ الْخَلْفِ.

امام علی علیه السلام فرمودند : بدترین مصیبت‌ها جانشین و فرزند بد است. (۱)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : شَرُّ الْأَوْلَادِ الْعَاقُ.

امام علی علیه السلام فرمودند : بدترین فرزندان اولاد نافرمان است. (۲)

قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ : وَلَدٌ سُوءٌ يَهْدِمُ الشَّرْفَ وَشَيْئَانِ السَّلْفِ.

امام علی علیه السلام فرمودند : فرزند بد شرف را ویران سازد و گذشتگان را عیناک سازد. (۳)

عَنْ سَدِيرِ الصَّرِيفِيِّ قَالَ : سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ : إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الرَّجُلِ أَنْ يَكُونَ لَهُ الْوَلَدُ يَعْرِفُ فِيهِ شِبْهَ خَلْقِهِ وَخُلُقِهِ وَشَمَائِلِهِ وَآتَى لِأَعْرَفٍ مِنْ ابْنِي هَذَا شِبْهَ خَلْقِي وَخُلُقِي وَشَمَائِلِي يَعْنِي أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ .

سدیر صیرفی گوید : شنیدم امام محمد باقر علیه السلام می فرمودند : برآستی از سعادت مرد است که فرزندی داشته باشد در خلقت و در اخلاق و در شمائل بمانند خودش و من در این پسر خلقت و اخلاق و شمائل خود را می شناسم یعنی امام صادق علیه السلام. (۴)

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : مِنْ نِعْمَةِ اللَّهِ عَلَى الرَّجُلِ أَنْ يَشْبَهَهُ وَلَدُهُ.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند : یکی از نعمتهای خدا بر مرد این است که فرزندش شبیه خودش باشد. (۵)

عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَنَّهُ نَظَرَ إِلَى رَجُلٍ لَهُ ابْنَانِ فَقَبَّلَ أَحَدَهُمَا وَتَرَكَ الْآخَرَ فَقَالَ فَهَلَا سَاوَيْتَ بَيْنَهُمَا.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: مردی دو پسر داشته یکی از آن دو را می بوسید و به دیگری اعتنا نمی نمود فرمودند چرا میانشان مساوات بخرج ندادی. (۶)

ص: ۱۲۲

۱- غررالحکم، ص ۱۹۱

۲- غررالحکم، ص ۴۰۹

۳- غررالحکم، ص ۷۲۵

۴- اصول کافی، ج ۲، ص ۱۱۳.

۵- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۳۵.

۶- مکارم الاخلاق، ج ۱، ص ۴۲۰

- ۱- احسان بخش، صادق، (۱۳۷۴ش)، نقش دین در خانواده، رشت.
- ۲- الحر العاملي، محمد بن حسن، وسائل الشيعه، قم، مؤسسه آل البيت عَلَيْهِ السَّلَامُ لاحياء التراث.
- ۳- التميمي المغربي، ابي حنيفه النعمان بن منصور بن احمد بن حيسون، (۱۳۸۹ش/۱۹۶۹م)، دعائم الاسلام و ذكر الحلال و الحرام و القضايا و الاحكام عن اهل بيت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَ آله افضل الاسلام، تحقيق عاصف بن علي اصغر فيضي، مصر، دار المعارف.
- ۴- المحدث نوري، مستدرک الوسائل، نسخه مقروءه على نسخه المطبوعه.
- ۵- القمي [الشيخ الصدوق]، ابي جعفر محمد بن علي بن الحسين بن بابويه، من لا يحضره الفقيه، جماله المدرسين في الحوزه العلميه، الطبعه ۲.
- ۶- تميمي آمدی، عبدالواحد بن محمد، (۱۴۱۰ق)، غرر الحکم و درر الکلم، محقق و مصحح سيد مهدي رجائي، قم، دارالکتاب الاسلامي، چاپ دوم. ۱ جلد.
- ۷- حکيمي، محمدرضا، (۱۳۸۴ش)، الحياه، ترجمه احمد آرام، انتشارات دليل ما، چاپ پنجم.
- ۸- حميري، عبدالله بن جعفر، (۱۴۱۳ق)، قرب الاسناد، محقق و مصحح گروه پژوهش در مؤسسه آل البيت عَلَيْهِ السَّلَامُ قم، مؤسسه آل البيت عَلَيْهِ السَّلَامُ، چاپ اول.
- ۹- دشتي، محمد، (۱۳۷۹ش)، نهج البلاغه، انتشارات مشرقين، چاپ ششم.
- ۱۰- طبرسي، رضي الدين ابونصر الحسن بن الفضل، مكارم الاخلاق، ترجمه سيد ابراهيم ميرباقری، انتشارات فراهانی.
- ۱۱- طوسی، ابي جعفر محمد بن حسن، (۱۳۶۴ش)، تهذيب الاحكام في شرح المقنعه للشيخ المفيد، حقه و علق حسن الموسوي خراساني، تهران، دار الكتاب الاسلاميه.
- ۱۲- كليني الرازي، ابي جعفر محمد بن يعقوب بن اسحاق، (۱۴۰۰ق) اصول كافي، شرح و ترجمه حاج شيخ محمد باقر كمره اي، تهران، المكتبة الاسلاميه، چاپ پنجم.
- ۱۳- مجلسي، محمد باقر بن محمد تقی، بحار الانوار، بيروت، مؤسسه الوفاء.
- ۱۴- محمدی ری شهری، محمد، (۱۳۷۵ش)، میزان الحکمه، قم، دار الحديث.

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه

اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

